

**ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ**  
**ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ**  
**ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΜΟΝΑΔΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ**

Τ Ε Ι Κ Α Λ Α Μ Α Τ Α Σ  
Τ Μ Η Μ Α  
Ε Κ Δ Ο Σ Ε Ω Ν & Β Ι Β Λ Ι Ο Θ Η Κ Η Σ

## **ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ**

# **«ΚΑΚΟΠΟΙΗΜΕΝΟΙ ΑΝΗΛΙΚΟΙ: ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ, ΦΟΡΕΙΣ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ»**



**Σπουδάστρια: Σακκά Ευγενία**

**Επιβλέπουσα Καθηγήτρια: Γλαράκη Μαργαρίτα**

**ΚΑΛΑΜΑΤΑ, ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2004**

*«Θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους  
όσους συνέβαλαν με οποιοδήποτε τρόπο  
στην πραγματοποίηση της Πτυχιακής μου Εργασίας.  
Ιδιαίτερα τους γονείς μου και τα αδέρφια μου.  
Επιπλέον, θα ήθελα να ευχαριστήσω  
την καθηγήτριά μου Δόκτωρ Γλαράκη Μαργαρίτα  
για την πολύτιμη βοήθεια που μου παρείχε  
κατά την διάρκεια εκπόνησης της Πτυχιακής μου Εργασίας»*

## ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ .....	σελ.3
ΕΙΣΑΓΩΓΗ .....	σελ.4

### ΜΕΡΟΣ Α΄



#### ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

##### ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ

1.1.Παιδί .....	σελ.5
1.2.Ορισμός κακοποίησης .....	σελ.5
1.3.Μορφές κακοποίησης .....	σελ.5
1.3.1.Σωματική κακοποίηση.....	σελ.6
1.3.2.Ψυχολογική κακοποίηση.....	σελ.7
1.3.3.Παραμέληση.....	σελ.7
1.3.4.Σεξουαλική παραβίαση.....	σελ.8
1.3.5.Λοιπές μορφές κακοποίησης ή παραμέλησης.....	σελ.9
1.4.Παιδοφιλία .....	σελ.9
1.5.Χαρακτηριστικά του κακοποιημένου παιδιού .....	σελ.10
1.6.Χαρακτηριστικά των γονέων και δραστών που κακοποιούν .....	σελ.11

#### ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

##### ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΚΟΠΟΙΗΜΕΝΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ

2.1.Νομικό πλαίσιο για την κακοποίηση του παιδιού .....	σελ.15
---	--------

### ΜΕΡΟΣ Β΄

#### ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

##### ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΚΑΙ ΙΔΡΥΜΑΤΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

##### ΚΑΚΟΠΟΙΗΜΕΝΩΝ – ΠΑΡΑΜΕΛΗΜΕΝΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ

1.1.Προγράμματα Πρόληψης της κακοποίησης των παιδιών .....	σελ.21
1.1.1.Για προγράμματα πρόληψης .....	σελ.22
1.1.1.1.Προγράμματα υποστήριξης για ζευγάρια που αποκτούν το πρώτο τους παιδί.....	σελ.22
1.1.1.2.Εκπαίδευση για γονείς.....	σελ.23

1.1.1.3. Έγκαιρη και τακτική αξιολόγηση και αντιμετώπιση του παιδιού και της οικογένειας .....	σελ.23
1.1.1.4. Δυνατότητες φροντίδας του παιδιού .....	σελ.23
1.1.1.5. Προγράμματα για κακοποιημένα παιδιά .....	σελ.23
1.1.1.6. Τα προγράμματα αντιμετώπισης .....	σελ.24
1.1.1.7. Εκπαίδευση σε δεξιότητες ζωής για παιδιά και νέους ενήλικες .....	σελ.24
1.1.1.8. Ομάδες αυτοβοήθειας και άλλα μέσα υποστήριξης στη γειτονιά .....	σελ.24
1.1.1.9. Υπηρεσίες υποστήριξης της οικογένειας.....	σελ.24
1.2. Το Χαμόγελο του Παιδιού .....	σελ.26
1.3. Το Ίδρυμα για το παιδί και την οικογένεια .....	σελ.29
1.4. Προγράμματα κακοποίησης – παραμέλησης των παιδιών στην Ελλάδα (ΚαΠα Α΄, ΚαΠα Β΄) .....	σελ.30
1.5. Τηλεφωνική γραμμή 1037.....	σελ.32
1.6. Κινητή Μονάδα .....	σελ.33

## **ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ**

### **ΦΟΡΕΙΣ ΚΡΑΤΩΝ – ΜΕΛΩΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ**

2.1. Η Κακοποίηση στις αναπτυσσόμενες χώρες .....	σελ.34
2.2. Φορείς Κρατών – μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης .....	σελ.36
2.2.1. Αγγλία.....	σελ.37
2.2.2. Αυστρία .....	σελ.38
2.2.3. Βέλγιο .....	σελ.38
2.2.4. Γαλλία .....	σελ.40
2.2.5. Γερμανία.....	σελ.41
2.2.6. Ιρλανδία .....	σελ.42
2.2.7. Ισπανία .....	σελ.43
2.2.8. Ιταλία .....	σελ.44
2.2.9. Σουηδία.....	σελ.46
2.2.10. Φιλανδία .....	σελ.46
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.....	σελ.51
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	σελ.52
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ .....	σελ.54

## ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Όπως είναι γνωστό ένα παιδί, είναι για τον καθένα κάτι πολύ σημαντικό. Είναι η ολοκλήρωση της οικογένειας. Επιπλέον είναι το πολυτιμότερο δώρο που μπορεί να κάνει ο Θεός στον άνθρωπο, μια ζωή.

Δυστυχώς όμως, συχνά μαθαίνουμε τόσο από τα ηλεκτρονικά όσο και από τα έντυπα μέσα για κακοποιημένα παιδιά και για παιδιά που βρίσκονται εγκαταλειμμένα στους δρόμους. Υπάρχουν αμέτρητα παιδιά που είναι παρατημένα σε ιδρύματα και ψυχιατρεία. Στην πραγματικότητα όμως τα περιστατικά βίας και ιδιαίτερα αυτά άσκησης βίας κατά ανηλίκων παρουσιάζονται με μεγαλύτερη συχνότητα από αυτή που δίνεται στην δημοσιότητα.

## ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρούσα εργασία με τίτλο «Κακοποιημένοι ανήλικοι: Προστασία, Φορείς στα Πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης» σκοπό έχει να δώσει μια εικόνα της σημερινής κατάστασης και να υποβάλλει προτάσεις και λύσεις για την δημιουργία ενός περιβάλλοντος που θα βοηθήσει στην ομαλή ενηλικίωση των παιδιών, χωρίς ίχνος βίας στη ζωή τους.

Η εργασία μου αποτελείται από δυο μέρη. Στο πρώτο μέρος του πρώτου κεφαλαίου αναφέρω τα χαρακτηριστικά και τις μορφές της κακοποίησης. Στο δεύτερο κεφάλαιο αναφέρω το νομικό καθεστώς της Ελλάδας για την κακοποίηση των παιδιών.

Στο δεύτερο μέρος του πρώτου κεφαλαίου αναφέρω τα προγράμματα πρόληψης κακοποιημένων παιδιών και τα ιδρύματα προστασίας των κακοποιημένων παιδιών στην Ελλάδα. Στο δεύτερο κεφάλαιο αναφέρω τους φορείς κρατών – μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Τέλος, παρουσιάζονται συμπεράσματα προβλήματος και προτάσεις για την αντιμετώπιση της κακοποίησης.

Επιπλέον, θα ήθελα να αναφέρω ότι η συγκεκριμένη εργασία μου προκάλεσε ποικίλα συναισθήματα όπως αγανάκτηση, θλίψη, τρόμο και οργή για την απάνθρωπη συμπεριφορά στα πιο αθώα μέλη της κοινωνίας μας.

## ΜΕΡΟΣ Α΄

### ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ

#### 1.1. Παιδί

Ο όρος παιδί δηλώνει ένα ανθρώπινο ον, που διανύει τα πρώτα χρόνια της ηλικίας του, ώσπου να αναπτυχθούν η σωματική του ανάπτυξη και οι πνευματικές ικανότητες. Το παιδί είναι το πρώτο θύμα στις παραβιάσεις των δικαιωμάτων του ανθρώπου όπου λόγω της φυσικής και διανοητικής του ανωριμότητας χρειάζεται ειδική προστασία και μέριμνα συμπεριλαμβανομένης και της νομικής προστασίας τόσο πριν όσο και μετά τη γέννησή του<sup>1</sup>.

#### 1.2. Ορισμός κακοποίησης

Με τον όρο «κακοποίηση – παραμέληση παιδιών»<sup>2</sup> περιγράφεται ένα φαινόμενο σύμφωνα με το οποίο ένας ή περισσότεροι ενήλικες που έχουν την ευθύνη της φροντίδας ενός παιδιού, προκαλούν ή επιτρέπουν να προκληθούν στο παιδί σωματικές κακώσεις ή συνθήκες στέρησης σε τέτοιο βαθμό, ώστε συχνά να επιφέρουν σοβαρές διαταραχές σωματικής, νοητικής, συναισθηματικής ή κοινωνικής μορφής ακόμα και το θάνατο.

#### 1.3. Μορφές κακοποίησης

Οι κύριες μορφές της κακοποίησης και παραμέλησης των παιδιών είναι<sup>3</sup>:

---

<sup>1</sup> ΕΟΥΠΑ Ιφίγεια, «Παιδική πορνεία», Πτυχιακή εργασία, Καλαμάτα 2003, σελ.8.

<sup>2</sup> [www.paidiatros.gr/31/page2.html](http://www.paidiatros.gr/31/page2.html) 25/6/2004, 10:00.

<sup>3</sup> [www.paidiatros.gr/31/page2.html](http://www.paidiatros.gr/31/page2.html) 25/6/2004, 10:00.

### 1.3.1.Σωματική κακοποίηση

Η σωματική κακοποίηση περιλαμβάνει κάθε είδους τραυματισμούς ή κακώσεις διαφορετικής σοβαρότητας και συχνά διαφορετικών ηλικιών, που δεν οφείλονται σε ατυχήματα. Η κάκωση μπορεί να είναι μία ή πολλές, παρατηρούνται δε συχνότερα στο κεφάλι και στα άκρα του ποδιού, δηλαδή στα ακάλυπτα μέρη του σώματος. Οι επαγγελματίες υγείας οφείλουν, ακόμα και με την παραμικρή απορία, να εξετάζουν με προσοχή όλο το σώμα του παιδιού.

Ενδεικτικά χαρακτηριστικά στο παιδί που συμβάλλουν στην αναγνώριση του προβλήματος.

I. Ευρήματα από την κλινική εξέταση.

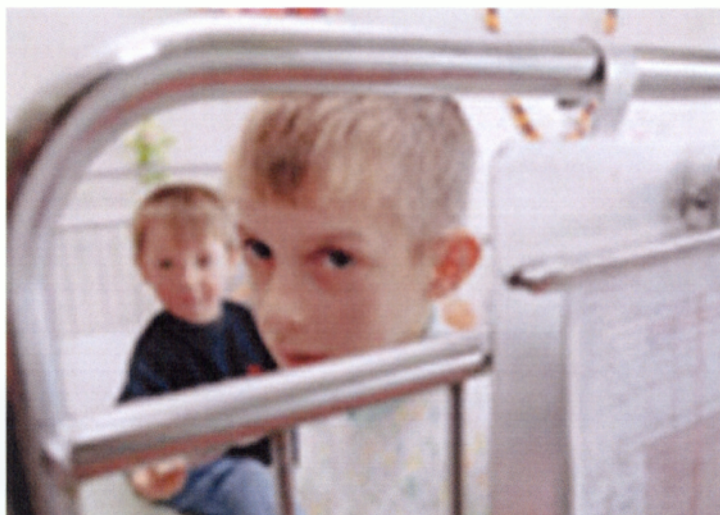
- Μελανιές ή σημάδια από χτύπημα.
- Διαστρέμματα, εξarthρώσεις, δαγκώματα, κοψίματα.
- Κατάγματα στο κεφάλι και στα άκρα, ιδιαίτερα σε βρέφη.
- Πληγές ή εκδορές.
- Κακώσεις από τράνταγμα σε βρέφη π.χ. αιμορραγία αμφιβληστροειδούς.
- Υποσκληρίδειο αιμάτωμα.
- Εσωτερικές κακώσεις.
- Κάψιμο από τσιγάρο ή άλλα εγκαύματα.

II. Άλλα διαγνωστικά χαρακτηριστικά:

- Καθυστέρηση στην αναζήτηση βοήθειας.
- Ιστορικό με ασάφειες, που δεν ταιριάζουν με την κλινική εικόνα ούτε με την εξελικτική φάση του παιδιού (π.χ. ένα βρέφος 2 – 3 μηνών δεν πέφτει μόνο του από το κρεβάτι).
- Βλάβες συχνά πολλαπλές και πολύμορφες (π.χ. κατάγμα).
- Βλάβες συχνά διαφορετικής ηλικίας (επανελημμένα επεισόδια βίας).
- Βλάβες χαρακτηριστικές κακοποίησης.
- Ο τρόπος που οι γονείς μιλούν στο ή για το παιδί τους δείχνει απόρριψη «δύσκολο», «χαζό», «γκρινιάρικο» ή δεν αναφέρονται ονομαστικά σε αυτό το παιδί, σε αντίθεση με τα άλλα τους παιδιά.



- Οι βλάβες υποχωρούν μόλις εισαχθεί το παιδί στο νοσοκομείο.
- Απότομη και σταθερή αύξηση βάρους δυστροφικών παιδιών μετά την εισαγωγή τους στο νοσοκομείο.
- Το παιδί αναφέρει κάκωση από τους γονείς του ή δίνει αταίριαστη εξήγηση για κάποια κάκωση.
- Το παιδί δεν αντιδρά στον αποχωρισμό από τους γονείς, φαίνεται να προτιμάει το νοσοκομείο από το σπίτι, ακολουθεί εύκολα τους επαγγελματίες.



### **1.3.2. Ψυχολογική κακοποίηση**

Η ψυχολογική κακοποίηση ενός παιδιού μπορεί να περιλαμβάνει πράξεις και συμπεριφορές οι οποίες εμπεριέχουν απόρριψη, εκφοβισμό, απομόνωση, εκμετάλλευση, υποτίμηση, συναισθηματική απροσφορότητα όπως και κοινωνικά αποκλίνουσες πράξεις.

### **1.3.3. Παραμέληση**

Ως παραμέληση θεωρείται το φαινόμενο σύμφωνα με το οποίο η διατροφή, η ιατρική φροντίδα, η ένδυση, η στέγαση, η σχολική φοίτηση ή η παρακολούθηση που παρέχεται στο παιδί είναι έντονα ανεπαρκής ή ακατάλληλη σε βαθμό τέτοιο ώστε να παραβλέπεται ή να τίθεται σε σοβαρό κίνδυνο η υγεία και η ανάπτυξη του. Ένα παιδί

είναι παραμελημένο εάν αφηθεί χωρίς φροντίδα για μακρά χρονικά διαστήματα ή εάν εγκαταλειφθεί.

Ενδεικτικά χαρακτηριστικά που συμβάλλουν στην αναγνώριση του προβλήματος:

- Συστηματική κακή σίτιση ή στέρηση τροφής
- Δυστροφία μη οργανικής αιτιολογίας
- Κακή υγιεινή, ακατάλληλη ένδυση (π.χ. καλοκαιρινά ρούχα στα μέσα του χειμώνα)
- Εγκατάλειψη
- Στέρηση τροφής
- Ασταθής σχολική φοίτηση ή εγκατάλειψη του σχολείου
- Παράταση της παραμονής στο σχολείο χωρίς συγκεκριμένο λόγο
- Συνεχής κόπωση, απάθεια ή ύπνος μέσα στην τάξη
- Το παιδί αναφέρει ότι δεν υπάρχει κανείς για να το φροντίζει
- Χρήση οινόπνευματών ή τοξικών ουσιών από το παιδί.



#### **1.3.4. Σεξουαλική παραβίαση**

Σεξουαλική παραβίαση θεωρείται η συμμετοχή ή η έκθεση παιδιών και εφήβων σε πράξεις με σεξουαλικό περιεχόμενο υποκινούμενες από ενήλικα, συνήθως, που έχει σχέση φροντίδας ή οικειότητας με το παιδί, οι οποίες έχουν ως σκοπό τη σεξουαλική διέγερση ή και ικανοποίηση του ενήλικα.

Χαρακτηριστικά του φαινομένου είναι η ανηλικότητα του παιδιού, η σχέση εξάρτησης ή εμπιστοσύνης ανάμεσα στον ενήλικα και το παιδί, η έλλειψη συνειδητής συναίνεσης του παιδιού. Οι πράξεις αυτές παραβιάζουν όχι μόνο τον αιμομικτικό

φραγμό, αλλά και τις γενικότερες αντιλήψεις της κοινωνίας σχετικά με τις οικογενειακές σχέσεις και τα όρια των οικογενειακών ρόλων.

Η σεξουαλική παραβίαση εμπεριέχει διάφορες μορφές με ή χωρίς επαφή, από την έκθεση σε επίδειξη, τις θωπείες και τις ασελγείς πράξεις, μέχρι το βιασμό και την αιμομιξία. Η παιδική πορνογραφία και η πορνεία δεν είναι παρά οι εμπορευματικές πλευρές αυτού του ζητήματος, οι οποίες αναφέρονται με τον όρο «σεξουαλική εκμετάλλευση».

### **1.3.5.Λοιπές μορφές κακοποίησης ή παραμέλησης**

- Ανεπάρκεια αύξησης – δυστροφία μη οργανικής αιτιολογίας
- Μη τυχαία δηλητηρίαση
- Παιδική εργασία και εκμετάλλευση
- Τελετουργική και σατανιστική κακοποίηση
- Κακοποίηση και παραμέληση παιδιών από το σύστημα και τους θεσμούς.

## **1.4.Παιδοφιλία**

Παιδοφιλία είναι<sup>4</sup> η ερωτική έλξη και οι ερωτικές δραστηριότητες ενός ενήλικα για παιδιά που δεν έχουν φτάσει ακόμα την ηλικία της εφηβείας. Όταν η έλξη αυτή οδηγεί σε ερωτική πράξη του ενήλικα μιλάμε πλέον για παιδεραστία. Με τον όρο παιδοφιλία περιγράφουμε την διαταραχή που περιλαμβάνει έντονες και επαναλαμβανόμενες ερωτικές τάσεις και ερωτικές φαντασιώσεις ερωτικής δραστηριότητας για ένα παιδί που δεν έχει φτάσει ακόμα στην ηλικία της εφηβείας. Το αντικείμενο της ερωτικής έλξης για κάποιον με αυτή τη διαταραχή είναι πολύ συγκεκριμένο, π.χ. κορίτσια από 8 και 10 ετών.

Η συμπεριφορά αυτή είναι χρόνια και συνεχίζεται για πολύ καιρό. Περίοδοι όμως υψηλού στρες αυξάνουν την συμπεριφορά αυτή. Η παιδοφιλική συμπεριφορά μπορεί να πάρει ποικίλες μορφές συμπεριλαμβάνοντας την επίδειξη των γεννητικών οργάνων του ατόμου στο παιδί, φιλία, αγκαλιές στο παιδί με ερωτικό τρόπο, άγγιγμα των γεννητικών οργάνων του παιδιού, υποχρέωση του παιδιού να αγγίζει τα

---

<sup>4</sup> [www.6.gymnasio.gr/ACTIVITIES/kako-paidia/kako\\_paidia.htm](http://www.6.gymnasio.gr/ACTIVITIES/kako-paidia/kako_paidia.htm), 4/6/2004, 13:00.

γεννητικά όργανα του ατόμου ή προσπάθεια για ερωτική πράξη ή ερωτική πράξη με το παιδί.

### **1.5.Χαρακτηριστικά του κακοποιημένου παιδιού**

Τα παιδιά που κακοποιούνται ή και παραμελούνται<sup>5</sup> παρουσιάζουν έντονες συναισθηματικές αντιδράσεις κλαίνε πολύ εύκολα, είναι απαιτητικά και εμφανίζουν υπερκινητικότητα. Στη σχέση τους με τρίτους είναι πολύ επιφυλακτικά για σωματική επαφή και γενικά καχύποπτα.

Η αργή ανάπτυξη τους επηρεάζεται θετικά όταν απομακρυνθούν από το σπίτι, αλλά οι διαταραχές στο λόγο ή προβλήματα με τη συμπεριφορά τους δεν αποκαθίστανται εύκολα. Αυτά τα πολύ γενικά χαρακτηριστικά δείχνουν ότι υπάρχει μια σοβαρή διαταραχή της προσωπικότητας που είναι πολύ πιθανό να συνεχίζεται να υπάρχει και όταν το παιδί γίνει ενήλικας.

Είναι προφανές ότι το περιβάλλον μέσα στο οποίο μεγαλώνει το παιδί που κακοποιείται χαρακτηρίζεται από απόρριψη και επιθετικότητα και δεν συντελεί στην ωρίμανση του παιδιού.

Το παιδί θύμα χαρακτηρίζεται επίσης από χαμηλή αυτοεκτίμηση, αισθήματα στιγματισμού, απομόνωση, δυσκολία ανάπτυξης στενών διαπροσωπικών σχέσεων και ομαλής σεξουαλικής ζωής. Ως έφηβου/ ενήλικες τα θύματα παρουσιάζουν σε μεγαλύτερο ποσοστό πρόωρο ξεκίνημα σεξουαλικών επαφών, εγκυμοσύνες στην εφηβεία, σεξουαλική επαφή χωρίς προφύλαξη, πολλαπλούς σεξουαλικούς συντρόφους, φορείς ασθενειών που μεταδίδονται με τη σεξουαλική επαφή, όμως κι αυτά είναι χαρακτηριστικά τα οποία πρέπει να εξετάζουμε με ιδιαίτερη επιφύλαξη γιατί εύκολα προκαλούνται από άλλα αίτια.

Τα παιδιά αυτά έχουν λιγότερους φίλους και αρκετά από αυτά αναπτύσσουν διαταραχές της συμπεριφοράς.

Το προφίλ ενός κακοποιημένου παιδιού<sup>6</sup>

- Έχει κατά μέσο όρο ηλικία 6 ετών.

<sup>5</sup> Καμπούρης Γ., «Η προστασία κακοποιημένων παιδιών και κακοποιημένων γυναικών στα πλαίσια του συστήματος της ελληνικής Κοινωνικής Πολιτικής», Πτυχιακή Εργασία, Καλαμάτα 2002, σελ. 52-54.

<sup>6</sup> <http://greekpress.ca/Apr 25, 97/main htm>, 23/7/2004, 10:00.

- Είναι απαθές και βλοσυρό ή ξεσπάει άγρια και βίαια. Δεν μιλάει ούτε γελάει.
- Αγκαλιάζει εύκολα τον κάθε άγνωστο, καθώς δεν έχει καμιά επαφή με τους γονείς του.
- Έχει περιορισμένο λεξιλόγιο, συνήθως 10 – 12 λέξεις.
- Η διανοητική και σωματική του ανάπτυξη είναι καθυστερημένη.
- Φέρει στο σώμα του σημάδια κακοποίησης όπως μώλωπες, εγκαύματα, κατάγματα, εκδορές κ.λ.π.
- Πάσχει από ασιτία.
- Ζει σε άθλιες συνθήκες, σ' ένα βρώμικο σπίτι και φοράει βρώμικα ρούχα.
- Είναι φοβερά οργισμένο και μπορεί να επιτεθεί στον οποιονδήποτε.
- Έχει επισκεφθεί κατά καιρούς δεκάδες ειδικούς όπως ψυχιάτρους, κοινωνικούς λειτουργούς, γιατρούς, οποίοι αφού εκθέσουν τα πορίσματά τους σε δεκάδες αναφορές, τα εγκαταλείπουν στη μοίρα τους.
- Παλινδρομεί από τη μία θετή οικογένεια στην άλλη και πίσω στην δική του.
- Πάσχει από σοβαρές ψυχικές διαταραχές και φθάνει στην ενηλικίωση φορτωμένο μ' ένα φρικτό παρελθόν, το οποίο συνήθως επαναλαμβάνεται στη δική του ενήλικη ζωή.

## **1.6.Χαρακτηριστικά των γονέων και δραστών που κακοποιούν**

Τα χαρακτηριστικά του δράστη<sup>7</sup>, σύμφωνα με στατιστικά στοιχεία είναι σε ποσοστό 75% άντρες άτομα γνώριμα στο παιδί, στα οποία δείχνει εμπιστοσύνη. Οι δράστες περιγράφονται ως άτομα με κυριαρχική συμπεριφορά, στερημένα στην παιδική ηλικία ή φέρουν οι ίδιοι εμπειρίες διαφόρων μορφών βίας, σωματικής κακοποίησης. Ειδικότερα ο πατέρας δράστης ζηλεύει και επιθυμεί το παιδί του, στη ζωή του οποίου επεμβαίνει έντονα, ανεξάρτητα από την ηλικία του και συχνά είναι ένα άτομο που αναζητάει στη σχέση του με τη γυναίκα μια εξιδανικευμένη εικόνα της μητέρας του. Μπορεί να κακοποιεί ένα ή περισσότερα δικά του παιδιά, άλλα θύματα του μπορούν να αναζητηθούν και έξω από το άμεσο οικογενειακό περιβάλλον,

<sup>7</sup> [www.auth.gr/virtual/school/1.1/Theory Research/CongressPapanikolaou.html](http://www.auth.gr/virtual/school/1.1/Theory%20Research/CongressPapanikolaou.html), 28/5/2004, 14:00.

πολλοί δράστες κακοποιούν δικά τους και άλλα παιδιά. Τυπικός δράστης είναι ο πατέρας, θύματα κορίτσια, με τη σταδιακή όμως διερεύνηση του προβλήματος αποκαλύπτονται όλο και μεγαλύτερα ποσοστά με δράστες γυναίκες και θύματα αγόρια.

Ιδιαίτερο είναι το ενδιαφέρον που προκαλεί η στάση της μητέρας απέναντι στη σεξουαλική κακοποίηση παιδιών της από τον άντρα της ή τον εραστή της. Τις περισσότερες φορές γνωρίζει τι συμβαίνει είτε γιατί της το έχει εκμυστηρευτεί το παιδί, είτε γιατί το έχει η ίδια αντιληφθεί. Συναντάμε συνήθως μητέρες που δέχονται το πρόβλημα επειδή αδυνατούν να το εμποδίσουν. Ιδιαίτερα αδύναμες είναι οι γυναίκες που είχαν παρόμοιες εμπειρίες και δεν μπορούν να ανταποκριθούν στο συζυγικό και μητρικό τους ρόλο. Μητέρες που δεν έχουν τα απαραίτητα εφόδια αλλά και την τόλμη να αυτονομηθούν και να αναλάβουν οι ίδιες την προστασία των παιδιών τους. Συχνά στο όνομα του οικογενειακού δεσμού, όχι μόνο δεν στηρίζουν το παιδί τους στην αποκάλυψη της κακοποίησης, αλλά πολλές φορές το παροτρύνουν να μην αντιδρά και να υπακούει στο δράστη ή ακόμη το κατηγορούν πως λέει ψέματα.

Η μητέρα συνεπώς συμβάλει καταλυτικά στην απόκρυψη του προβλήματος στην προσπάθειά της να διατηρήσει τον ίδιο τον οικογενειακό πυρήνα, αλλά και την εικόνα του προς τα έξω σύμφωνα με τις κοινά αποδεκτές κοινωνικές αξίες. Διότι η σεξουαλική κακοποίηση του παιδιού μέσα στην οικογένεια ταυτίζεται σχεδόν πάντα με την παραβίαση του αιμομικτικού φραγμού, που στις σύγχρονες κοινωνίες προκαλεί την κοινωνική απέχθεια και δικαστικές ποινές.

Αδιέξοδη η θέση του παιδιού θύματος της σεξουαλικής κακοποίησης μέσα στην οικογένεια. Με δράστη τον πατέρα και μια μητέρα που σιωπά συνενοχικά. Το παιδί λόγω της ανηλικιότητάς του βρίσκεται σε κατάσταση αδυναμίας και απόγνωσης, δεν είναι σε θέση να αναλάβει την αποκάλυψη του δράστη και την επιδίωξη της τιμωρίας του τόσο εξαιτίας της σύγχυσης και της άγνοιάς του όσο και εξαιτίας της πίεσης που του ασκεί η οικογένεια άμεσα και έμμεσα, τον κίνδυνο του σκανδάλου και της διάλυσης της οικογένειας, με αποτέλεσμα να βρίσκεται στην παράδοξη θέση να προστατεύει με την σιωπή του το δράστη και όλη την οικογένεια. Αυτός είναι ο λόγος που σήμερα έχουμε πολλές αποκάλυψεις από ενήλικες που κακοποιήθηκαν σεξουαλικά στην παιδική ηλικία.

Έχει βρεθεί ότι η ψυχοπαθολογία των γονιών που κακοποιούν τα παιδιά τους παρουσιάζει μερικά, επαναλαμβανόμενα χαρακτηριστικά<sup>8</sup>.

1.Οι ίδιοι γονείς συνήθως έχουν κακοποιηθεί από τους γονείς τους. Έτσι, μέσα από ασυνείδητους μηχανισμούς ταύτισης με τον επιτιθέμενο, επαναλαμβάνουν το ίδιο με τα δικά τους παιδιά.

2.Είναι άτομα με έντονες ναρκισσιστικές ανάγκες και η σχέση που εγκαθιστούν με το παιδί τους, ασυνείδητα, βασίζεται στην τάση για ικανοποίηση των δικών τους αναγκών.

3.Το Υπέρ-Εγώ αυτών των γονιών λειτουργεί με παθολογικό τρόπο. Συχνά τα συναισθήματα ενοχής και η κατάθλιψη είναι έντονα χαρακτηριστικά τους. Άλλοτε τα διωκτικά χαρακτηριστικά του Υπέρ – Εγώ τους αποδίδονται στο παιδί, με αποτέλεσμα αυτό να εκλαμβάνεται σαν διώκτης τους και ο γονιός να κατακλύζεται από επιθετικά συναισθήματα γι' αυτό.

4.Συνήθως οι γονείς αυτοί παρουσιάζουν χαμηλή αυτοεκτίμηση, εξαιτίας και της ανεπάρκειας που νιώθουν στο γονεϊκό τους ρόλο. Προκειμένου να διατηρήσουν, έστω και επιφανειακά, μια θετική εικόνα για τον εαυτό τους αντιδρούν στις επιθέσεις που δέχονται χρησιμοποιώντας τους αμυντικούς μηχανισμούς της προβολής και της εξωτερίκευσης.

Η ψυχοπαθολογία που αναπτύσσεται στο κακοποιημένο παιδί εξαρτάται από την βαρύτητα του ψυχικού τραύματος που προκλήθηκε, ανεξάρτητα από το είδος της κακοποίησης. Η απουσία μιας καλής σχέσης ανάμεσα στους γονείς (ιδιαίτερα της μητέρας) και το παιδί οδηγεί στη ματαίωση των αναγκαίων ικανοποιήσεων για την ψυχική του ωρίμανση. Αυτό οδηγεί το παιδί στη δημιουργία αυξημένων αναγκών για φροντίδα, που όμως και αυτές δεν ικανοποιούνται. Αντίθετα, δέχεται απόρριψη και επιθετικότητα, με αποτέλεσμα να αναπτύσσει έντονα συναισθήματα ματαίωσης, που τον οδηγούν στη χρησιμοποίηση μηχανισμών «ταύτισης με τον επιτιθέμενο». Το αποτέλεσμα είναι η ανάπτυξη ενός Υπέρ – Εγώ με κανάλια που αποδέχονται την έκφραση της επιθετικότητας σαν μέσο, από το οποίο μπορεί να ικανοποιηθούν οι ανάγκες του.

Η Δυναμική της κακοποίησης φαίνεται σχηματικά παρακάτω:

---

<sup>8</sup> «Πρακτικά μετεκπαιδευτικής ημερίδας για την κακοποίηση – παραμέληση του παιδιού, Σεπτέμβριος 1989», Εκπαιδευτικό Κέντρο Α.Χ.Ε.Π.Α., ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 1990.

**Πίνακας 1: Ψυχοδυναμική κακοποίηση**

<b>ΠΑΙΔΙ</b>	Αυξημένες απαιτήσεις για φροντίδα από μητέρα Ματαιώση αναγκών παιδιού
<b>ΜΗΤΕΡΑ</b>	Ανικανοποίητες ανάγκες για εξάρτηση Στέρηση από μητέρα της Έλλειψη υποστήριξης από σύζυγο, κοινωνικό περίγυρο
<b>ΜΗΤΕΡΑ</b>	Αυξημένες ανάγκες για εξάρτηση από παιδί και ικανοποίηση αναγκών της Ματαιώση αναγκών μητέρας
<b>ΜΗΤΕΡΑ</b>	Βλέπει το παιδί της σαν την απορριπτική μητέρα της Ξαναζεί την αρχική απόρριψη Αποτέλεσμα: Άγχος, Ενοχή
<b>ΜΗΤΕΡΑ</b>	Έντονη διαταραχή στην ευαίσθητη ισορροπία της Προβολή της «κακής» εικόνας εαυτού στο παιδί (Αρνητική προβολή)
<b>ΜΗΤΕΡΑ</b>	Ταύτιση με την «κακή» μητέρα της και επίθεση στο παιδί της, που αναπαριστά τον αδύναμο και «κακό» εαυτό της.

Πηγή: «Πρακτικά μετεκπαιδευτικής ημερίδας για την κακοποίηση – παραμέληση του παιδιού. Σεπτέμβριος 1989». Εκπαιδευτικό κέντρο ΑΧΕΠΑ, Θεσσαλονίκη 1990.

Οι κυριότεροι ατομικοί και κοινωνικοί παράγοντες οι οποίοι καθιστούν τον οικογενειακό πυρήνα πεδίο υψηλού κινδύνου<sup>9</sup>:

- Αρχικά η παρουσία στην οικογένεια ενός πρώην θύματος κακοποίησης
- Προβλήματα στις σεξουαλικές σχέσεις του ζευγαριού.
- Άγαμη μητέρα
- Προβλήματα υγείας στους γονείς
- Διάφορα σοβαρά οικογενειακά προβλήματα.
- Η παρουσία πατριού ή συντρόφου της μητέρας
- Χαμηλό κοινωνικό – μορφωτικό επίπεδο των γονιών, χωρίς ωστόσο να είναι σπάνιο το φαινόμενο και σε ανώτερες κοινωνικές τάξεις.
- Σύγχυση των οικογενειακών ρόλων και η απουσία ορίων.
- Η προστασία κάποιας ψυχοπαθητικής προσωπικότητας.

<sup>9</sup> [www.auth.gr/ritual/school/1.1/Theory Research/Congress Papanikolaou.htm](http://www.auth.gr/ritual/school/1.1/Theory%20Research/Congress%20Papanikolaou.htm), 28/5/2004, 14:00.



## ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

### ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΚΑΚΟΠΟΙΗΜΕΝΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ

#### 2.1. Νομικό πλαίσιο για την κακοποίηση του παιδιού

Στα πλαίσια του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών και του Συμβουλίου της Ευρώπης<sup>10</sup> δημιουργούνται οι προϋποθέσεις και μελετώνται οι μηχανισμοί για να προστατευθούν πολύπλευρα τα ανήλικα θύματα εγκληματικών πράξεων και γενικότερα τα δικαιώματα του παιδιού. Ιδιαίτερα ανάμεσα στα δικαιώματα του παιδιού περιλαμβάνεται τόσο η προστασία του ανηλικού θύματος όσο και οι εγγυήσεις κατά την απονομή της δικαιοσύνης σε ανήλικα άτομα δράστες. Αυτές οι πρόσφατες εξελίξεις επηρεάζουν και τον τομέα του δικαίου ανηλίκων και καθιστούν αναγκαία τη συστηματοποίηση μέσα στα πλαίσια του κλάδου αυτού και της επιστημονικής γνώσης που έχει ήδη συσσωρευτεί σχετικά με τα ανήλικα θύματα.

Η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού<sup>11</sup> (βλέπε παράρτημα Ι) είναι ο πρώτος παγκόσμιος νομικά δεσμευτικός κώδικας για τα δικαιώματα που όλα τα παιδιά πρέπει να απολαμβάνουν. Θέτει στοιχειώδεις αρχές για την ευημερία των παιδιών στα διάφορα στάδια εξέλιξής τους και αποτελείται από 54 άρθρα. Η Σύμβαση ξεκίνησε με πρωτοβουλία της Πολωνικής Κυβέρνησης και της UNICEF – υιοθετήθηκε ομόφωνα από την Γενική Συνέλευση του Ο.Η.Ε. στις 20 Νοεμβρίου του 1989 και τέθηκε σε ισχύ το 1990. Μέχρι σήμερα έχει επικυρωθεί σχεδόν απ’ όλες τις χώρες του κόσμου ενώ στην Ελλάδα επικυρώθηκε στις 2 Δεκεμβρίου του 1992.

Η Σύμβαση περιέχει 54 άρθρα που μπορούν να ομαδοποιηθούν σε ευρύτερες κατηγορίες:

- Δικαιώματα Επιβίωσης

Καλύπτουν το δικαίωμα του παιδιού για ζωή και τις ανάγκες για την ύπαρξή του. Αυτά συμπεριλαμβάνουν ένα επαρκές επίπεδο διαβίωσης, στέγη, διατροφή και πρόσβαση σε ιατρικές υπηρεσίες.

- Δικαιώματα Ανάπτυξης – Εξέλιξης

<sup>10</sup> Σπινέλλη Α. – Τρωϊάνου Α., «Ποινικές Ρυθμίσεις και Εγκληματολογικές Προεκτάσεις», Δίκαιο Ανηλίκων, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 1992.

<sup>11</sup> [www.unicef.gr/reports/symb.php](http://www.unicef.gr/reports/symb.php), 24/6/2004, 12:00.

Συμπεριλαμβάνουν όλα όσα τα παιδιά χρειάζονται για να μπορέσουν να εκμεταλλευτούν στο έπακρο τις δυνατότητές τους, για παράδειγμα το δικαίωμα της εκπαίδευσης, το παιχνίδι και η αναψυχή, οι πολιτιστικές εκδηλώσεις, η πρόσβαση σε πληροφορίες, η ελευθερία της σκέψης, της συνείδησης και της θρησκείας.

- Δικαιώματα προστασίας

Απαιτούν τα παιδιά να προφυλάσσονται από κάθε είδους κακοποίηση, αμέλεια και εκμετάλλευση. Καλύπτουν θέματα όπως ειδική φροντίδα για προσφυγόπουλα, βασανιστήρια, κακοποίηση στο σωφρονιστικό σύστημα, ανάμιξη σε εμπόλεμες διαμάχες, εργασία ανηλίκων, χρήση ναρκωτικών και σεξουαλική εκμετάλλευση.

- Δικαιώματα Συμμετοχής

Επιτρέπουν στα παιδιά να παίζουν ενεργό ρόλο στις κοινωνίες και τα έθνη τους. Αυτά περικλείουν την ελευθερία να εκφράζουν γνώμη και να έχουν λόγο σε ζητήματα που αφορούν στην ζωή τους, να συμμετέχουν σε οργανώσεις και να συναθροίζονται ειρηνικά.



### Η ΔΙΑΚΗΡΥΞΗ ΤΗΣ ΟΥΝΕΣΚΟ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

- ◆ Το παιδί πρέπει να απολαμβάνει όλα τα δικαιώματά του<sup>12</sup>.
- ◆ Πρέπει να παρέχεται ειδική προστασία από το νόμο όσο και από άλλα μέσα, που εξασφαλίζουν ελευθερία και αξιοπρέπεια.
- ◆ Το παιδί πρέπει να έχει όνομα και εθνικότητα μόλις γεννηθεί.
- ◆ Το παιδί πρέπει να συμπεριληφθεί στην κοινωνική ασφάλιση και να είναι σε θέση να μεγαλώσει και να αναπτυχθεί με τρόπο υγιή.

<sup>12</sup> [www.6gymnasio.gr./Activities/kako\\_paidia/kako\\_paidia/ htm](http://www.6gymnasio.gr./Activities/kako_paidia/kako_paidia/htm), 4/6/2004, 13:00.

- ◆ Το παιδί που βρίσκεται σε μειονεκτική θέση από σωματική, διανοητική και κοινωνική πλευρά, πρέπει να παρέχονται θεραπευτικές δυνατότητες.
- ◆ Το κάθε παιδί πρέπει να μεγαλώνει υπό την προστασία και την ευθύνη των γονιών του.
- ◆ Η εκπαίδευση πρέπει να παρέχεται δωρεάν.
- ◆ Το παιδί είναι το πρώτο που θα δεχθεί προστασία από τους ανθρώπους.
- ◆ Δεν πρέπει να παραμελείται από τους γονείς του και να εργάζεται από μικρή ηλικία.

Η αντιμετώπιση της κακοποίησης του παιδιού δεν είναι μόνο νομικό θέμα, αλλά κυρίως κοινωνικό. Σύμφωνα με το Ν. 3064/2002 Αρ. φύλλου 248<sup>13</sup>, το άρθρο 1 που ισχύει ορίζει ότι «Όποιος με την χρήση βίας, απειλής ή άλλου εξαναγκαστικού μέσου προσλαμβάνει, κατακρατεί, παραδίδει με ή χωρίς αντάλλαγμα σε άλλον ή παραλαμβάνει από άλλο πρόσωπο με σκοπό την αφαίρεση οργάνων του σώματος, τιμωρείται με κάθειρξη μέχρι δέκα ετών και με χρηματική ποινή δέκα χιλιάδων έως πενήντα χιλιάδων ευρώ».

Το άρθρο 7 ορίζει ότι «όποιος για να εξυπηρετήσει την ακολασία άλλων προάγει ή εξωθεί στην πορνεία ανήλικο ή υποθάλπει ή διευκολύνει την πορνεία ανηλίκων τιμωρείται με κάθειρξη μέχρι δέκα ετών και με χρηματική ποινή δέκα χιλιάδων έως πενήντα χιλιάδων ευρώ».

Το άρθρο 8 ορίζει ότι «Η ασελγής πράξη με ανήλικο που τελείται από ενήλικο με αμοιβή ή με άλλα υλικά ανταλλάγματα τιμωρείται ως εξής αν ο παθών δεν συμπλήρωσε τα δέκα έτη, με κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών και χρηματική ποινή εκατό χιλιάδων έως πεντακοσίων χιλιάδων ευρώ».

Το άρθρο 12 ορίζει ότι στα θύματα των εγκλημάτων παρέχεται προστασία η οποία αφορά την προστασία της ζωής, της σωματικής ακεραιότητας και της προσωπικής και γενετήσιας ελευθερίας τους. Επίσης παρέχεται για όσο χρονικό διάστημα κρίνεται αναγκαίο αρωγή για τη στέγαση, τη διατροφή, τη διαβίωση και την ψυχολογική στήριξή τους. Για τους ανήλικους ιδιαίτερα λαμβάνεται μέριμνα για την ένταξή τους σε προγράμματα σχετικά με την εκπαίδευση και την επαγγελματική κατάρτισή τους.

---

<sup>13</sup> Βλέπε παράρτημα ΙΙ.

## ΟΙ ΠΟΙΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΣΤΙΚΕΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ

Οι ποινικές συνέπειες της κακοποίησης<sup>14</sup> σύμφωνα με το άρθρο 319 που ισχύει, ορίζει για σωματική βλάβη ανηλίκων: «Αν δεν συντρέχει περίπτωση βαρύτερης αξιόποινης πράξης, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών μηνών: α) όποιος με συνεχή σκληρή συμπεριφορά προξενεί σωματική κάκωση σε πρόσωπο, που δεν συμπλήρωσε ακόμη το δέκατο έβδομο έτος της ηλικίας του και ο δράστης το έχει στην επιμέλειά του, β) όποιος με κακόβουλη παραμέληση των υποχρεώσεών του, γίνεται αιτία να πάθουν σωματική κάκωση ή βλάβη της υγείας τους».

Στο άρθρο 324 του Ποινικού Κώδικα προβλέπεται και τιμωρείται η αρπαγή ανηλίκων, που είναι μια μορφή συναισθηματικής κακοποίησης. Η διάταξη όμως ως πρώτο στόχο έχει όχι την προστασία του ανήλικου, αλλά την προστασία του δικαιώματος «εξουσίας» των γονιών ή οποιουδήποτε άλλου, που νόμιμα μεριμνά για το πρόσωπό τους.

Με τα άρθρα 339, 342 και 347 του Ποινικού Κώδικα που προβλέπονται και τιμωρούνται, αντίστοιχα, η αποπλάνηση παιδιών, η καταχώρηση ανηλίκων σε ασέλγεια και η ασέλγεια παρά φύση, προστατεύονται οι ανήλικοι από την σεξουαλική κακοποίηση.

Με τα άρθρα 306, 358, 360 και 409 του Ποινικού Κώδικα που προβλέπονται και τιμωρούνται αντίστοιχα, η έκθεση, η παραβίαση της υποχρέωσης για διατροφή, η παραμέληση της εποπτείας ανηλίκου και η παραμέληση αποτροπής από επαιτεία ή αλητεία, προβλέπονται ποινές για μερικές από τις μορφές παραμέλησης των ανηλίκων.

Οι αστικές συνέπειες της κακοποίησης<sup>15</sup> σύμφωνα με το άρθρο 1518 που ισχύει, ορίζει: «Η επιμέλεια του προσώπου του τέκνου περιλαμβάνει ιδίως την ανατροφή, την επίβλεψη, τη μόρφωση και την εκπαίδευσή του, καθώς και τον προσδιορισμό του τόπου της διαμονής του. επιπλέον κατά την ανατροφή του τέκνου οι γονείς το ενισχύουν, χωρίς διάκριση φύλου».

Χαρακτηριστική είναι επίσης, η διάταξη του άρθρου 1507 του Αστικού Κώδικα, σύμφωνα με την οποία: «Γονείς και τέκνα οφείλουν αμοιβαία μεταξύ τους βοήθεια, στοργή και σεβασμό».

---

<sup>14</sup> Ποινικός Κώδικας.

<sup>15</sup> Αστικός Κώδικας.

Η κακή άσκηση της «γονικής μέριμνας» και που η χειρότερη μορφή της είναι η κακοποίηση και παραμέληση του παιδιού, έχει ως συνέπεια την αφαίρεση της από τους δυο γονείς ή από τον ένα και την ανάθεση της μόνο στον ένα γονιό, ή σε τρίτο πρόσωπο, ή σε κατάλληλο ίδρυμα, πάντα με δικαστική απόφαση.

Συγκεκριμένα στον αστικό κώδικα προβλέπονται δυο περιπτώσεις αφαίρεσης της γονικής μέριμνας.

α) Σύμφωνα, με τη διάταξη του άρθρου 1537 του Αστικού Κώδικα «ο γονιός εκπίπτει από τη γονική μέριμνα αν καταδικάστηκε τελεσίδικα σε φυλάκιση τουλάχιστον ενός μηνός για αδίκημα που διέπραξε με δόλο και που αφορά τη ζωή, την υγεία και τα ήθη του τέκνου».

β) Σύμφωνα, με τις διατάξεις των άρθρων 1532 και 1533 του Αστικού Κώδικα «η γονική μέριμνα αφαιρείται όταν έχουμε κακή άσκηση της γονικής μέριμνας ή όταν έχουμε ανικανότητα ή ακαταλληλότητα του γονιού. Η αφαίρεση της επιμέλειας του τέκνου και από τους δυο γονείς και η ανάθεσή της σε τρίτο πρόσωπο διατάσσονται από το δικαστήριο. Η ανάθεση γίνεται σε κατάλληλη οικογένεια, κατά προτίμηση συγγενική (ανάδοχη οικογένεια) και, αν αυτό δεν είναι δυνατό, σε κατάλληλο ίδρυμα».

Πως μπορεί να συμβάλει στην αντιμετώπιση του προβλήματος η προσφυγή στα δικαστήρια. Παρακάτω αναφέρουμε τα θετικά και αρνητικά αποτελέσματα<sup>16</sup>:

#### A. ΘΕΤΙΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

α) Με την επέμβαση των δικαστικών αρχών (αστικών ή ποινικών) πραγματοποιείται η επίσημη καταδίκη και μορφή της κακοποίησης – παραμέλησης και ικανοποιείται το «περί δικαίου αίσθημα», το οποίο σε περιπτώσεις ιδίως που έχει ακολουθήσει δημοσιότητα, αναμένει δικαιολογημένα την επιβολή των κυρώσεων του Νόμου.

β) Με την απόφαση μάλιστα του αστικού δικαστηρίου που διατάσσει την αφαίρεση της άσκησης της γονικής μέριμνας επιτυγχάνεται η άμεση προστασία του παιδιού που απομακρύνεται προσωρινά ή οριστικά από το επιβλαβές περιβάλλον του και τερματίζεται έτσι η κακοποίηση – παραμέληση του παιδιού.

<sup>16</sup> «Πρακτικά μετεκπαιδευτικής ημερίδας για την κακοποίηση – παραμέληση του παιδιού. Σεπτέμβριος 1989». Εκπαιδευτικό κέντρο ΑΧΕΠΑ, Θεσσαλονίκη 1990, σελ. 56-59.

γ) Σε πολλές περιπτώσεις συνετίζεται ο βάνουσος ή αδιάφορος γονέας, πολλές φορές μάλιστα αρκεί και μόνο η απειλή της εφαρμογής του νόμου γι' αυτό. Έτσι η επίκληση απλώς του νόμου αποτελεί και αυτή μια δραστική ενέργεια, που αποτελεί μέρος της θεραπευτικής παρέμβασης.

### B. ΑΡΝΗΤΙΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

α) Μόνη η Ποινική δίκη, αν δεν συνοδεύεται από παράλληλη προσφυγή στα πολιτικά δικαστήρια για την αφαίρεση της γονικής μέριμνας δεν αρκεί ούτε λύνει το πρόβλημα εφ' όσον το παιδί εξακολουθεί να ζει στο ίδιο κακοποιό περιβάλλον.

β) Με την δικαστική συνέχεια και τις μοιραίες αντιδικίες που δημιουργούνται διακινδυνεύεται η συνοχή της οικογένειας.

γ) Πολλές φορές μετά την πιθανή αθώωση του δράστη για διάφορους λόγους (π.χ. έλλειψη επαρκών αποδεικτικών στοιχείων) ο δράστης μπορεί να ξαναγυρίσει στο σπίτι και όχι μόνο να ξαναρχίσει την κακοποίηση αλλά και να προβεί σε πράξεις εκδικήσεως.

δ) Τέλος, και αυτό είναι το σπουδαιότερο, με την δικαστική συνέχεια, ιδίως την ποινική, δεν στιγματίζεται μόνον ο δράστης αλλά στιγματίζεται και ταλαιπωρείται και το ίδιο το θύμα. Μπορούμε δυστυχώς να μιλήσουμε για μια δεύτερη κακοποίηση του θύματος. Είναι πολύ σκληρές για την παιδική ψυχή οι διαδικασίες του νόμου (κατάθεση στην Αστυνομία), και φυσικά ο κοινωνικός στιγματισμός ολοκληρώνεται με τη δημοσιότητα του τύπου.

## ΜΕΡΟΣ Β΄

### ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΚΑΙ ΙΔΡΥΜΑΤΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΑΚΟΠΟΙΗΜΕΝΩΝ - ΠΑΡΑΜΕΛΗΜΕΝΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ

#### 1.1. Προγράμματα Πρόληψης της κακοποίησης των παιδιών

Η πρόληψη της κακοποίησης των παιδιών αποτελείται από κοινοτικά προγράμματα, τα οποία στοχεύουν σε διάφορους πληθυσμούς. Για να αντεπεξέλθουν με επιτυχία στο ρόλο τους μέσα στην οικογένεια, τόσο οι γονείς όσο και τα παιδιά, χρειάζονται υποστήριξη, εκπαίδευση και ενημέρωση. Με βάση πως προάγει την ικανότητα του ατόμου να λειτουργεί με υγιή τρόπο μέσα σε μια οικογένεια, μπορούν να εντοπιστούν τομείς που μπορούν, να καλυφθούν με προγράμματα τα οποία θα συμβάλλουν σε μια στρατηγική πρόληψης<sup>17</sup>. Αυτοί οι τομείς προγραμμάτων είναι:

- Προγράμματα υποστήριξης για ζευγάρια που αποκτούν το πρώτο τους παιδί.
- Εκπαίδευση για τους γονείς.
- Έγκαιρη και τακτική αξιολόγηση και αντιμετώπιση του παιδιού και της οικογένειας.
- Προγράμματα παιδικής φροντίδας.
- Προγράμματα για κακοποιημένα παιδιά και νέους ενήλικες.
- Εκπαίδευση σε δεξιότητες ζωής για παιδιά και νέους ενήλικες.
- Ομάδες αυτοβοήθειας και άλλα μέσα υποστήριξης στη γειτονιά.
- Υπηρεσίες υποστήριξης της οικογένειας.

Οι τομείς που θα πρέπει να καλύψουν τα προγράμματα αρχίζουν με την προγεννητική περίοδο, παρέχοντας στους μέλλοντες γονείς πληροφορίες και δεξιότητες σχετικά με την φροντίδα και την ανάπτυξη του παιδιού.

---

<sup>17</sup> Αγάθωνος – Γεωργοπούλου Ελένη «Οικογένεια – Παιδική προστασία, Κοινωνική Πολιτική», Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού, Αθήνα 1993, σελ. 169-174.

### 1.1.1.Τα προγράμματα πρόληψης

#### 1.1.1.1.Προγράμματα υποστήριξης για ζευγάρια που αποκτούν το πρώτο τους παιδί:

Ο σκοπός των προγραμμάτων υποστήριξης για τα νέα αυτά άτομα, είναι να προετοιμάσει τα άτομα για τον γονικό τους ρόλο. Τέτοια προγράμματα θα πρέπει να συμπεριλαμβάνουν υποστήριξη τόσο κατά την προγεννητική όσο και κατά τη μεταγεννητική περίοδο. Τα προγράμματα για την προγεννητική περίοδο μπορούν να εκπαιδεύσουν τους μελλοντικούς γονείς σχετικά με την ανάπτυξη του παιδιού, τις σχέσεις γονιού – παιδιού και τις σχέσεις μεταξύ των ενηλίκων. Κάθε παροχή πληροφοριών και διδασκαλία δεξιοτήτων για την αντιμετώπιση των αποκτήσεων του γονικού ρόλου, θα πρέπει να δίνει ιδιαίτερη έμφαση στην ανάπτυξη τεχνικών χρήσιμων στην επικοινωνία με το νεογέννητο. Ένας από τους στόχους των υπηρεσιών αυτών θα πρέπει να είναι η ανάπτυξη ομαδικών δραστηριοτήτων μεταξύ των νέων γονιών, οι οποίες θα αποτελέσουν ένα κοινωνικό δίκτυο, καλλιεργώντας τις σχέσεις ανάμεσα στους συνομηλίκους. Αν και τέτοιου είδους προγράμματα καλό θα ήταν να υπάρχουν για όλους τους γονείς, θα πρέπει να δίνεται ιδιαίτερη προσοχή σε ζευγάρια που γίνονται γονείς για πρώτη φορά, σε έφηβους γονείς και σε γονείς χωρίς σύντροφο.

Η προγεννητική και μεταγεννητική ιατρική φροντίδα είναι πολύ σημαντική, εφόσον τα βρέφη με χαμηλό βάρος γέννησης και τα βρέφη που είναι ασθενικά στην βρεφική ηλικία διατρέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο να κακοποιηθούν. Όλα τα προγράμματα προγεννητικής φροντίδας πρέπει να παρέχουν στους μελλοντικούς γονείς εκπαίδευση στο ρόλο τους και άλλα στηρίγματα τα οποία θα αμβλύνουν τις δυσκολίες που συνεπάγεται η παρουσία ενός βρέφους στο σπίτι.

Μελέτες δείχνουν ότι στις οικογένειες όπου ο δεσμός γονιού – παιδιού δεν είναι ισχυρός, το παιδί βρίσκεται σε μεγαλύτερο κίνδυνο να κακοποιηθεί. Επομένως, μέρος της λειτουργίας των προγραμμάτων θα πρέπει να είναι η προώθηση της δημιουργίας του δεσμού γονιού – παιδιού.



#### 1.1.1.2. Εκπαίδευση για γονείς:

Όλα τα ζευγάρια που αποκτούν το πρώτο τους παιδί, θα πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να συμμετέχουν σε προγράμματα με στόχο τη βελτίωση των δεξιοτήτων τους στη φροντίδα του βρέφους. Ένα τέτοιο πρόγραμμα θα πρέπει να στοχεύει στη συνέχιση της εκπαίδευσης πάνω στη φροντίδα και την ανάπτυξη του παιδιού.

Η παρουσία ενός νεογέννητου δημιουργεί στρες σε οποιαδήποτε οικογένεια. Όταν όμως το βρέφος απαιτεί πρόσθετη ή ειδική φροντίδα, το στρες μπορεί να αυξηθεί σημαντικά, βάζοντας το παιδί σε ακόμα μεγαλύτερο κίνδυνο κακοποίησης. Για να μειωθεί το επιπλέον στρες που δημιουργείται στους γονείς – θα πρέπει να παρέχεται ειδικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα υποστήριξης. Το πρόγραμμα θα πρέπει να εκπαιδεύει τους γονείς στις ειδικές ανάγκες του παιδιού τους και στο πώς αντιμετωπίζονται οι ανάγκες αυτές μέσα στο οικογενειακό περιβάλλον.

#### 1.1.1.3. Έγκαιρη και τακτική αξιολόγηση και αντιμετώπιση του παιδιού και της οικογένειας:

Επειδή η κακοποίηση εκδηλώνεται με κυκλικό τρόπο, πολλά προβλήματα υγείας μπορεί να οδηγήσουν σε προβλήματα συμπεριφοράς στην ενήλικη ζωή, συμπεριλαμβανομένης και της κακοποίησης. Για το λόγο αυτό, είναι σημαντικό τα προβλήματα υγείας να εντοπίζονται και να αντιμετωπίζονται εγκαίρως.

#### 1.1.1.4. Δυνατότητες φροντίδας του παιδιού:

Ο σκοπός των προγραμμάτων παιδικής φροντίδας ή ημερήσιας φροντίδας είναι να παρέχουν στους γονείς τακτική ή περιστασιακή φροντίδα των παιδιών τους έξω από το σπίτι. Και ενώ η παιδική φροντίδα είναι απαραίτητη στις οικογένειες όπου όλοι οι ενήλικες εργάζονται, οι υπηρεσίες αυτές είναι ευεργετικές και για τους γονείς που δεν εργάζονται μεν έξω από το σπίτι, αλλά που βρίσκουν τις ευθύνες της συνεχούς φροντίδας του παιδιού ιδιαίτερα δύσκολες.

#### 1.1.1.5. Προγράμματα για κακοποιημένα παιδιά:

Έχει υποστηριχθεί ότι η πρόληψη της κακοποίησης είναι εν μέρει συνδεδεμένη με την παροχή θεραπευτικής αντιμετώπισης σε παιδιά και νέους ενήλικες που έχουν κακοποιηθεί ή παραμεληθεί.

#### 1.1.1.6. Τα προγράμματα αντιμετώπισης

Για τα κακοποιημένα παιδιά θα πρέπει να περιλαμβάνουν λεπτομερή διάγνωση των σωματικών και εξελικτικών (κοινωνικών, ψυχολογικών, συναισθηματικών) προβλημάτων.

#### 1.1.1.7. Εκπαίδευση σε δεξιότητες ζωής για παιδιά και νέους ενήλικες:

Οι στόχοι της εκπαίδευσης στις δεξιότητες της ζωής είναι: πρώτο, να εξοπλίσει τα παιδιά, τους εφήβους και τους νέους ενήλικες με διαπροσωπικές δεξιότητες και γνώσεις που είναι πολύ σημαντικές στην ενήλικη ζωή και ιδιαίτερα στο γονικό ρόλο και, δεύτερο, να παρέχει στα παιδιά δεξιότητες που θα τα βοηθήσουν να προστατευθούν από την κακοποίηση.

#### 1.1.1.8. Ομάδες αυτοβοήθειας και άλλα μέσα υποστήριξης στη γειτονιά:

Η κοινωνική απομόνωση, το να μην έχει κανείς που να στραφεί σε στιγμές ανάγκης, είναι ένα φαινόμενο που μαστίζει τις περισσότερες οικογένειες που βρίσκονται σε κίνδυνο κακοποίησης ή παραμέλησης. Ο σκοπός των ομάδων αυτοβοήθειας είναι να μειώσει την απομόνωση στην οποία ζουν πολλοί γονείς. Θα πρέπει να παρέχονται στους γονείς ποικίλες ευκαιρίες να συμμετέχουν σε ομαδικές δραστηριότητες ή να δημιουργήσουν κοινωνικές επαφές.

#### 1.1.1.9. Υπηρεσίες υποστήριξης της οικογένειας:

Όταν οι οικογένειες δεν έχουν που να στραφούν σε στιγμές κρίσης, βρίσκονται σε πολύ μεγαλύτερο κίνδυνο για κακοποίηση ή παραμέληση των παιδιών τους. Για την παροχή άμεσης βοήθειας σε γονείς που βρίσκονται σε στρες, θα πρέπει να υπάρχουν προγράμματα αντιμετώπισης της κρίσης, σε εικοσιτετράωρη βάση, που να περιλαμβάνουν τις ακόλουθες υπηρεσίες: ανοιχτή τηλεφωνική γραμμή, άτομα που να παρέχουν φροντίδα σε ώρες κρίσης, άτομα που να φροντίζουν τα βρέφη σε ώρες κρίσης, παιδικούς σταθμούς για ώρες κρίσης. Με τα προγράμματα αυτά, οι γονείς που αντιμετωπίζουν άμεσα προβλήματα θα μπορούν να έχουν άμεση υποστήριξη που θα τους ανακουφίσει από το στρες.

Το πρόγραμμα θα πρέπει να παρέχει στους γονείς την επιλογή είτε να πάει κάποιος στο σπίτι, για να βοηθήσει στην φροντίδα του παιδιού και του σπιτιού, ή να εισαχθεί το παιδί σε παιδικό σταθμό σε ώρες κρίσης.

Οι παραπάνω τομείς αποτελούν μια στρατηγική για την πρόληψη της κακοποίησης των παιδιών. Η υποστήριξη της κοινότητας, όμως, είναι απαραίτητη για την υλοποίηση των υπηρεσιών πρόληψης και για την εξασφάλιση ότι οι υπηρεσίες αυτές ανταποκρίνονται στις ανάγκες της κοινότητας.

Ορισμένες στρατηγικές πρόληψης – όπως η μείωση της κοινωνικής απομόνωσης, η προαγωγή της εκπαίδευσης των γονιών και η παροχή υποστήριξης στην οικογένεια – τώρα χρησιμοποιούνται αποτελεσματικά στα προγράμματα εντοπισμού και αντιμετώπισης της κακοποίησης των παιδιών. Επειδή όμως η κακοποίηση των παιδιών είναι ένα πολύπλοκο πρόβλημα που δημιουργείται από πολυάριθμες αιτίες, είναι απαραίτητη η διαμόρφωση προγραμμάτων που θα απευθύνονται σε πολλαπλά προβλήματα και πολλαπλές ανάγκες, καθώς και ο συντονισμός των προγραμμάτων αυτών σε μια συνεκτική στρατηγική πρόληψης μέσα στα πλαίσια της κοινότητας. Με βάση τα ευρήματα των μελετών, οι στόχοι μιας συνεκτικής στρατηγικής πρόληψης θα πρέπει να είναι:

- ✓ Να διευρύνει τη γνώση των μελλοντικών γονιών σχετικά με την ανάπτυξη του παιδιού και τις απαιτήσεις της γονικής φροντίδας.
- ✓ Να προάγει το δεσμό γονιού – παιδιού, τις συναισθηματικές σχέσεις και την επικοινωνία.
- ✓ Να ενισχύσει τις δεξιότητες των γονιών στην αντιμετώπιση του στρες που δημιουργεί η φροντίδα του βρέφους και του παιδιού.
- ✓ Να ενισχύσει τις δεξιότητες των γονιών στην αντιμετώπιση του στρες που προκαλεί η φροντίδα των παιδιών με ειδικές ανάγκες.
- ✓ Να διευρύνει τις γνώσεις των γονιών σχετικά με την διαχείριση του σπιτιού και του παιδιού.
- ✓ Να μειώσει την κοινωνική απομόνωση της οικογένειας και να αυξήσει την υποστήριξη από άτομα της ίδιας ηλικίας.
- ✓ Να αυξήσει την πρόσβαση στις κοινωνικές – υγειονομικές υπηρεσίες για όλα τα μέλη της οικογένειας.
- ✓ Να αμβλύνει τις μακροπρόθεσμες επιπτώσεις της ακατάλληλης γονικής μέριμνας.

## 1.2. Το Χαμόγελο του Παιδιού

Ο Σύλλογος «Το Χαμόγελο του Παιδιού» ιδρύθηκε<sup>18</sup> μετά από την επιθυμία ενός δεκάχρονου παιδιού, του μικρού Ανδρέα Γιαννόπουλου, να ιδρυθεί ένας σύλλογος με την ονομασία «Το Χαμόγελο του Παιδιού» που θα βρίσκεται κοντά σε όλα τα παιδιά που έχουν ανάγκη, τα παιδιά που αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα υγείας, στα παιδιά και στις οικογένειές τους που έχουν πρόβλημα διαβίωσης.

Παρ' όλα αυτά ο Ανδρέας<sup>19</sup> ήταν ένα παιδί με σπάνια χαρίσματα που οραματίστηκε με το παιδικό αλλά συγχρόνως και ώριμο μυαλό του ένα κόσμο καλύτερο για τα παιδιά όλης της Ελλάδας που είναι όλα παιδιά του ίδιου Θεού ανεξάρτητα με την οικονομική τους κατάσταση. Έτσι λοιπόν στις 5 Νοεμβρίου του ίδιου χρόνου έγραψε στο ημερολόγιό του: *«Όλοι ξέρουμε για κάτι παιδιά στους δρόμους που τους λείπει το χαμόγελο. Τους λείπει το χαμόγελο γιατί δεν έχουν λεφτά, δεν έχουν παιχνίδια και μερικά δεν έχουν καν γονείς. Σκεφτείτε λοιπόν και αφήστε τα λόγια, ας ενωθούμε και ας δώσουμε ό,τι μπορούμε στα φτωχά: αλβανάκια, άσπρα και μαύρα, όλα παιδιά είναι και αξίζουν ένα χαμόγελο». Αυτός ο σύλλογος θα λέγεται: ΤΟ ΧΑΜΟΓΕΛΟ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ. Ελάτε λοιπόν να βοηθήσουμε, αν ενωθούμε θα τα καταφέρουμε!!!»* Ανδρέας Γιαννόπουλος.

Έτσι ο Ανδρέας ονειρεύτηκε τον σύλλογο του που θα χάριζε με την βοήθεια των ανθρώπων χιλιάδες παιδικά χαμόγελα και μετά τον θάνατό του. Και όλα έγιναν όπως εκείνος τα φαντάστηκε γιατί δεν χωρούσε άρνηση σε ένα τέτοιο παιδί και μάλιστα σε μια τέτοια ιδέα. Λίγες μέρες λοιπόν, πριν από το θάνατό του, παρουσιάστηκε μαζί με τους γονείς του στην εκπομπή του Γιώργου Παπαδάκη «Κόκκινη Κάρτα», για να ενημερώσει όλους τους Έλληνες για τον σκοπό του και το πέτυχε. Συγκίνησε ολόκληρο το Πανελλήνιο με το θάρρος, την ελπίδα και το κουράγιο του. Αγαπημένοι τραγουδιστές, ηθοποιοί, αθλητές αλλά και γενικά πολλοί καλλιτέχνες προσφέρθηκαν να βοηθήσουν ώστε να γίνει πραγματικότητα το όνειρο του μικρού Ανδρέα που τόσο επιθυμούσε.

«Το Χαμόγελο του Παιδιού» βρίσκεται<sup>20</sup> εδώ και τέσσερα χρόνια, κοντά σε όλα τα παιδιά που διαμένουν εντός του Ελλαδικού χώρου, ανεξαρτήτως καταγωγής και υπηκοότητας.

<sup>18</sup> [www.hamogelo.gr](http://www.hamogelo.gr), 29/4/2004, 14:00.

<sup>19</sup> [www.6.gymnasio.gr/ACTIVITIES/reportaz/paidi/xamog.paidi.htm](http://www.6.gymnasio.gr/ACTIVITIES/reportaz/paidi/xamog.paidi.htm), 29/4/2004, 13:00.

<sup>20</sup> [www.hamogelo.gr](http://www.hamogelo.gr), 29/4/2004, 14:00.

Βασικοί στόχοι του Συλλόγου είναι:

- Η παροχή κάθε δυνατής βοήθειας και υποστήριξης ηθικής, οικονομικής, ψυχολογικής σε όλα τα παιδιά ανεξάρτητα από υπηκοότητα.
- Η παροχή κάθε δυνατής βοήθειας σε παιδιά που έχουν σοβαρά προβλήματα υγείας και χρειάζονται ιατρική περίθαλψη σε Νοσοκομείο του εσωτερικού ή του Εξωτερικού.
- Η παροχή κάθε δυνατής βοήθειας και υποστήριξης σε παιδιά θύματα κακοποίησης, σε παιδιά που εξωθούνται στην επαιτεία και ορισμένες φορές στην πορνεία.

Ο Σύλλογος έχει την αμέριστη συμπαράσταση και στήριξη Δημόσιων και Ιδιωτικών Φορέων, των Εισαγγελιών αλλά και της Αστυνομίας και την συνεργασία ανθρώπων με ευαισθησία για τα παιδιά.

*Η Κοινωνική υπηρεσία του χαμόγελου έχει τους εξής σκοπούς:*

- Υποστήριξη παιδιών με σοβαρά προβλήματα υγείας
- Τηλέφωνο υποστήριξης παιδιών S.O.S. 1056
- Υποστήριξη παιδιών σε κίνδυνο
- Φιλοξενία παιδιών σε κίνδυνο
- Στήριξη παιδιών με προβλήματα διαβίωσης
- Συμβουλευτική και στήριξη παιδιών και γονέων

*Τι είναι το τηλέφωνο Υποστήριξης παιδιών S.O.S. (1056)*

Από το 1997 λειτουργεί το τηλέφωνο υποστήριξης παιδιών S.O.S. 1056 με σκοπό την αντιμετώπιση σοβαρών περιστατικών με θύματα τα παιδιά. Εδώ και ένα χρόνο περίπου έχει ενταχθεί στο Ευρωπαϊκό δίκτυο γραμμών βοήθειας που λειτουργεί υπό την εποπτεία και την ευθύνη της Ευρωπαϊκής ένωσης και συγκεκριμένα του Τομέα Δικαιοσύνης και Οικογενειακών Υποθέσεων, με στόχο την καταπολέμηση της βίας και την προστασία των παιδιών από την κακοποίηση, την σεξουαλική βία και την εκμετάλλευση. Το τηλέφωνο υποστήριξης 1056 λειτουργεί καθημερινά σε 24ωρη βάση και χωρίς χρέωση.

Το τηλέφωνο υποστήριξης 1056 είναι στελεχωμένο με κοινωνικούς λειτουργούς, ψυχολόγους και εθελοντές εκπαιδευμένους να απαντούν με το σωστό τρόπο στις κλήσεις των καταγγελιών ή των εκκλήσεων βοήθειας. Καθημερινά το

Χαμόγελο του Παιδιού δέχεται πολλές επώνυμες και ανώνυμες καταγγελίες που αφορούν περιπτώσεις, ψυχολογικής και σεξουαλικής κακοποίησης, παραμέλησης, ξυλοδαρμού, επαιτείας και οικονομικής εκμετάλλευσης. Ο Σύλλογος ενημερώνει αμέσως την αρμόδια Εισαγγελία προκειμένου να γίνουν οι απαραίτητες ενέργειες για την προστασία των παιδιών.

### *Σπίτια Φιλοξενίας*

Σε Άνω Πατήσια, Νίκαια, Πολύδροσο, Περιστέρι, Κέρκυρα, Αρχαία Κόρινθο

Από τον Ιούλιο του 1997 το Χαμόγελο του Παιδιού ξεκίνησε την φιλοξενία παιδιών σε κίνδυνο, με πολύ μεγάλη επιτυχία.

Στα σπίτια φιλοξενίας του Συλλόγου, φιλοξενούνται παιδιά μετά από Εισαγγελική Εντολή, αλλά και παιδιά των οποίων η επιμέλεια έχει δοθεί στο χαμόγελο με δικαστική απόφαση. Παιδιά που έχουν κακοποιηθεί και εγκαταλειφθεί, που η ζωή στα πρώτα τους βήματα τους στέρησε το χαμόγελο. Τα σπίτια του Συλλόγου έγιναν καταφύγιο για πολλά παιδιά, προσφέροντάς τους την αγάπη, τη θαλπωρή και τη ζεστασιά που στερήθηκαν. Στόχος φυσικά είναι να επιστρέψουν τα παιδιά στην οικογένειά τους, εφόσον βελτιωθούν οι συνθήκες διαβίωσης. Εάν όμως αυτό δεν είναι δυνατόν, έχουν ένα σπίτι και μια «οικογένεια» για να τα στηρίζει όσο χρειάζεται μέχρι τη στιγμή που θα μπορέσουν να πάρουν τη ζωή τους στα χέρια τους και να ζήσουν μόνα τους. Ακόμη και όταν φύγουν, το χαμόγελο εξακολουθεί να βρίσκεται στο πλευρό τους και να τα στηρίζει. Δίπλα στα παιδιά βρίσκονται σε 24ωρη βάση, παιδαγωγοί, κοινωνικοί λειτουργοί και ψυχολόγοι. Πολλοί άνθρωποι με ευαισθησία και αγάπη για το παιδί, αγκάλιασαν την προσπάθεια του χαμόγελου και βρίσκονται στο πλευρό των παιδιών.

### *Λογαριασμός ζωής .....*

.....για παιδιά που αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα υγείας και χρειάζονται άμεση ιατροφαρμακευτική περίθαλψη.

Η ύπαρξη του λογαριασμού έχει αποδειχθεί σωτήρια για πολλά παιδιά τα οποία στερούνται οικονομικών πόρων από την οικογένειά τους και κινδυνεύουν να χάσουν το πολυτιμότερο αγαθό: την ίδια τους τη ζωή. Παρέχουν τόσο στα παιδιά όσο και στις οικογένειές τους, την απαραίτητη ψυχολογική και ηθική υποστήριξη που χρειάζονται στις δύσκολες αυτές στιγμές.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η παρακάτω αναφορά: «Εδώ και τρεις μήνες<sup>21</sup> ένα τρίχρονο αγόρι και η τετράχρονη αδελφή του είχαν βρει καταφύγιο στο σύλλογο «Το Χαμόγελο του Παιδιού». Παιδιά χωρισμένων γονιών, πολλά Σαββατοκύριακα βρίσκονταν κοντά στη μητέρα τους, που είχε την επιμέλειά τους. Το ίδιο έγινε και την περασμένη Παρασκευή. Η μητέρα τους πήγε και τα πήρε από το σύλλογο «Το Χαμόγελο του Παιδιού». Χθες, τα παιδιά επέστρεψαν στον γνώριμο χώρο και οι κοινωνικοί λειτουργοί που τα παρακολουθούν διαπίστωσαν ότι κάτι δεν πήγαινε καλά. Τα παιδιά, και κυρίως το αγόρι, είχαν κακώσεις στο σώμα τους. Λίγη ώρα αργότερα, ενημερώθηκε ο ιατροδικαστής, που διαπίστωσε εκχυμώσεις, μώλωπες και καψίματα από τσιγάρο.

Οι υπεύθυνοι του Συλλόγου ενημέρωσαν την Αστυνομία, ενώ τα παιδιά είπαν ότι υπεύθυνος για τις κακώσεις ήταν ο φίλος της μητέρας τους. Η Αστυνομία, αργά το βράδυ της Κυριακής, πήγε στο σπίτι και συνέλαβαν τον ίδιο, αλλά και τη μητέρα των παιδιών. Τόσο ο φίλος της μητέρας όσο και η μητέρα, αρνήθηκαν ότι κακοποίησαν τα παιδιά και δήλωσαν άγνοια. Δεν μπόρεσαν όμως να εξηγήσουν πως τα παιδιά βρέθηκαν τραυματισμένα. Οδηγήθηκαν στον Εισαγγελέα, ο οποίος τους άσκησε ποινική δίωξη για σωματικές βλάβες σε βάρους ανηλίκου κατά συναυτουργία σε βαθμό πλημμελήματος. Βέβαια, επρόκειτο να οδηγηθούν στο αυτόφωρο για να δικαστούν».

### **1.3. Το Ίδρυμα για το παιδί και την οικογένεια**

Το Ίδρυμα για το παιδί και την οικογένεια είναι κοινωφελές ίδρυμα, ιδιωτικού δικαίου. Έχει έδρα στην Αθήνα<sup>22</sup>. Ιδρύτρια και πρόεδρος είναι η κ. Μαριάννα Β. Βαρδινογιάννη.

*Φιλοδοξία τους είναι:*

- Να μικραίνουν χρόνο με το χρόνο οι αριθμοί που αναφέρονται στα παιδιά – θύματα αδικίας και κακομεταχείρισης.
- Να μεγαλώνουν και να ενισχύουν τους οικογενειακούς και κοινωνικούς δεσμούς που διασφαλίζουν τις κατάλληλες συνθήκες για την οικογένεια.

<sup>21</sup> <http://Archive.enet.gr/1999/09/28/on-line/keimena/greece/greece.7.htm>, 29/4/2004, 15:00.

<sup>22</sup> [www.childFamily.gr/gr/content/idrima.htm](http://www.childFamily.gr/gr/content/idrima.htm), 5/7/2004, 12:00.

- Να δημιουργούνται όλο και περισσότερες ευκαιρίες για την πολύπλευρη ανάπτυξη των παιδιών και των νέων.

#### *Πώς αγωνίζεται το Ίδρυμα για το Παιδί και την Οικογένεια*

- ✓ Ενημερώνει και ευαισθητοποιεί την κοινή γνώμη γύρω από τα θέματα που σχετίζονται με το σεβασμό και την τήρηση της Διεθνούς Συμβάσεως για τα Δικαιώματα του Παιδιού και ειδικότερα το δικαίωμα του να προστατεύεται έναντι κάθε μορφής βίας, προσβολής, φυσικής ή πνευματικής βιαιοπραγίας, εγκατάλειψης, παραμέλησης, κακής μεταχείρισης ή εκμετάλλευσης.
- ✓ Υποστηρίζει, οργανώνει και ενισχύει ηθικά και υλικά, δραστηριότητες που αποσκοπούν στην ενδυνάμωση του θεσμού της οικογένειας, στη στήριξη οικογενειών με ειδικές ανάγκες και παιδιών χωρίς οικογένεια και στην υποβοήθηση της άγαμης μητέρας. Ιδιαίτερη βαρύτητα δίνει το ίδρυμα στις χτυπημένες από τη βία και την μοίρα οικογένειες.
- ✓ Συλλέγει και δημιουργεί συγγράμματα, μελέτες, βιβλία, ενημερωτικά φυλλάδια, ταινίες και κάθε είδους υλικό που μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την ενημέρωση των άμεσα ενδιαφερομένων γονιών, κοινωνικών λειτουργών, ιδιωτικών και δημόσιων φορέων, γύρω από τα προβλήματα της παιδικής ηλικίας και του θεσμού της οικογένειας καθώς και την αντιμετώπισή τους.
- ✓ Επιβραβεύει κάθε πρωτοβουλία, προσπάθεια, πρόγραμμα ή καμπάνια που υπηρετεί τους ίδιους σκοπούς με τους σκοπούς του Ιδρύματος.
- ✓ Συνεργάζεται με δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς στην Ελλάδα και στο εξωτερικό. Διατηρεί στενή συνεργασία με διεθνείς φορείς όπως η Unesco, το Συμβούλιο της Ευρώπης και θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

#### **1.4. Προγράμματα κακοποίησης – παραμέλησης των παιδιών στην Ελλάδα (ΚαΠα Α΄, ΚαΠα Β΄)**

Το 1984 δημοσιεύτηκε από το Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού, μια μελέτη, αναφερόμενη στα χαρακτηριστικά 30 περιπτώσεων κακοποιημένα



παραμελημένων παιδιών, αποτέλεσμα ενός παλαιότερου ερευνητικού προγράμματος κακοποίησης – παραμέλησης παιδιών (γνωστό ως ΚαΠα Α΄) που είχε ως σκοπό την αντιμετώπιση του φαινομένου στη χώρα μας<sup>23</sup>.

Μετά τη λήξη του προγράμματος αυτού, κρίθηκε απαραίτητος ο σχεδιασμός ενός άλλου προγράμματος που αφορούσε την αποκατάσταση κακοποιημένων και παραμελημένων παιδιών και των οικογενειών τους (ΚαΠα Β΄).

Το πρόγραμμα είχε τους παρακάτω στόχους:

- Η μελέτη της κάλυψης της ελληνικής νομοθεσίας που αφορά την προστασία παιδιών που κακοποιούνται ή παραμελούνται.
- Η συλλογή ερευνητικού υλικού και η παροχή εξειδικευμένων υπηρεσιών.
- Η μελέτη του υπάρχοντος πλαισίου παιδικής προστασίας που καλείται να καλύψει τις ανάγκες κακοποιημένων παιδιών.
- Η αξιολόγηση άλλων πηγών υποστηρικτικής βοήθειας και προστασίας κακοποιημένων παιδιών.

Μετά από γνωμάτευση του Κεντρικού Συμβουλίου Υγείας και απόφαση του Υπουργού Υγείας Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, το πρόγραμμα ΚαΠα Β΄ συνεχίζει να χρηματοδοτείται σαν ερευνητικό πρόγραμμα παροχής εξειδικευμένων υπηρεσιών.

---

<sup>23</sup> Καμπούρης Γεώργιος, «Η προστασία κακοποιημένων παιδιών και κακοποιημένων γυναικών στα πλαίσια του συστήματος της Ελληνικής Κοινωνικής Πολιτικής», Πτυχιακή Εργασία, Καλαμάτα 2002, σελ. 165.

## 1.5. Τηλεφωνική γραμμή 1037

Το Υπουργείο Μακεδονίας – Θράκης θεωρώντας ότι το επίπεδο ανάπτυξης μιας χώρας<sup>24</sup> εξαρτάται από τον τρόπο που αντιμετωπίζονται και επιλύονται θέματα της καθημερινής ζωής των πολιτών, ανέπτυξε και συνεχίζει να αναπτύσσει πρωτοβουλίες και προγράμματα με ανθρωποκεντρική αντίληψη και χαρακτήρα.

Στο πλαίσιο αυτό το Δίκτυο Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Υποστήριξης – Τηλεφωνική γραμμή 1037 είναι το Δίκτυο προστασίας το οποίο βασίζεται στην αρχή της κοινωνικής αλληλεγγύης. Στόχοι του δικτύου 1037 είναι να βοηθήσει μη οργανωμένες ομάδες πληθυσμού.

Κάθε πολίτης μπορεί να καλέσει το 1037 για να ζητήσει βοήθεια.

Η τηλεφωνική γραμμή 1037 είναι μια Πρωτοβουλία του Υπουργείου Μακεδονίας – Θράκης, η οποία υλοποιείται σε συνεργασία με το Μακεδονικό Ινστιτούτο Εργασίας του Εργατικού Κέντρου Θεσσαλονίκης.

Στόχοι δραστηριότητας: – Προσφορά τηλεφωνικής βοήθειας σε άτομα, οικογένειες και ομάδες, που αντιμετωπίζουν καταστάσεις κρίσης, κοινωνικού αποκλεισμού ή αντίστοιχους κινδύνους. Με τη λειτουργία της τηλεφωνικής γραμμής 1037, επιδιώκεται η ενημέρωση και η στήριξη ατόμων και κοινωνικών ομάδων, που δεν μπορούν να διαχειριστούν το πρόβλημά τους ή βρίσκονται σε αδυναμία να αξιοποιήσουν τις παρεχόμενες υπηρεσίες Πρόνοιας.

Μεταξύ των παροχών, που μπορούν να αξιοποιηθούν, ως μέσα επίτευξης του στόχου είναι: Προσωρινή στέγαση σε ξενώνες και φιλοξενία, σίτιση, τρόφιμα κ.α. που καλύπτουν βασικές ανάγκες επιβίωσης. Άλλος ένας βασικός τομέας είναι η παρακολούθηση και η αποκατάσταση.

Κοινωνικές ομάδες που μπορούν να απευθυνθούν για βοήθεια στη τηλεφωνική γραμμή 1037.

- ◆ Ανασφάλιστοι και απροστάτευτοι
- ◆ Άτομα με ειδικές ανάγκες
- ◆ Μονογονεϊκές οικογένειες με:
  - Κακοποίηση γυναίκας – μητέρας
  - Παραμέληση – κακοποίηση παιδιού

---

<sup>24</sup> [www.mathra.gr/pageprotob/pagesocialnet.1037.html](http://www.mathra.gr/pageprotob/pagesocialnet.1037.html). 29/4/2004, 12:00.

- εγκατάλειψη παιδιού
- ◆ Κακοποιημένες γυναίκες
- ◆ Κακοποιημένα παιδιά

## 1.6.Κινητή Μονάδα

Χάρης σε μια γενναιόδωρη χορηγία της Eurobank αποκτήσαμε την πρώτη Κινητή Μονάδα Άμεσης Συμπράστασης: πρόκειται για αυτοκίνητο επανδρωμένο με κοινωνική λειτουργό και ψυχολόγο<sup>25</sup>.

Η χορηγία της Eurobank καλύπτει πλήρως το κόστος του αυτοκινήτου και του μισθού του πληρώματος για ένα έτος.

### Η Κινητή Μονάδα:

- Αντιμετωπίζει επί τόπου περιστατικά παιδιών που βρίσκονται στο δρόμο.
- Βοηθάει στην αντιμετώπιση επειγουσών αναγκών.
- Πραγματοποιεί την αρχική εκτίμηση της κατάστασης του παιδιού, και συνδέει την οικογένεια του με το Κέντρο Ψυχοκοινωνικής Στήριξης, για αξιολόγηση και θεραπεία.
- Δημιουργεί δίκτυο συνεργασίας με κοινωνικές υπηρεσίες, άλλους φορείς παιδικής προστασίας, και ενορίες. Η Κινητή Μονάδα επισκέπτεται τις οικογένειες των παιδιών. Πηγαίνει σε άλλους φορείς, οπουδήποτε υπάρχει παιδί σε υψηλό κίνδυνο και χρειάζεται άμεση επέμβαση.

---

<sup>25</sup> [www.proeuropa.gr./grsquad.htm](http://www.proeuropa.gr./grsquad.htm), 29/7/2004, 12:00.

## ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

### ΦΟΡΕΙΣ ΚΡΑΤΩΝ – ΜΕΛΩΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

#### 2.1.Η Κακοποίηση στις αναπτυγμένες χώρες

Περίπου 3.500 παιδιά κάτω των 15 ετών πεθαίνουν κάθε χρόνο από κακοποίηση ή παραμέληση στις αναπτυγμένες χώρες, σύμφωνα με έρευνα που δημοσιεύεται από το Κέντρο Ερευνών Innocenti της UNICEF<sup>26</sup>.

Δυο παιδιά πεθαίνουν από κακοποίηση και παραμέληση κάθε εβδομάδα στην Γερμανία και την Αγγλία, τρία κάθε εβδομάδα στην Γαλλία, τέσσερα κάθε εβδομάδα στην Ιαπωνία και 27 κάθε εβδομάδα στις Η.Π.Α., όπως προκύπτει από την έρευνα, η οποία αποτελεί την πρώτη προσπάθεια που έγινε ποτέ για μία συγκριτική ανάλυση σχετικά με την κακοποίηση των παιδιών στις 27 πλουσιότερες χώρες του κόσμου.

Μεταξύ των κύριων διαπιστώσεων της έκθεσης:

- Ο κίνδυνος θανάτου από κακομεταχείριση είναι κατά προσέγγιση τρεις φορές μεγαλύτερος για τα παιδιά κάτω του ενός έτους (6,1 θάνατοι ανά 100.000 παιδιά) απ' ό τι για τα παιδιά ηλικίας 1-4 ετών (1,9/100.000) που με τη σειρά τους αντιμετωπίζουν διπλάσιο κίνδυνο από τα παιδιά ηλικίας 5 – 15 ετών (1,1/100.000).
- Μια μικρή ομάδα χωρών εμφανίζουν εξαιρετικά λίγα περιστατικά παιδικών θανάτων από κακομεταχείριση: Ισπανία (0,1 θάνατοι ανά 100.000 παιδιά), Ελλάδα και Ιταλία (0,2/100.000), Ιρλανδία και Νορβηγία (0,3/ 100.000).
- Πέντε χώρες έχουν επίπεδα παιδικών θανάτων από κακομεταχείριση που είναι τέσσερις με έξι φορές υψηλότερα: Βέλγιο (1,1/100.000), Τσεχία (1,2/100.000), Νέα Ζηλανδία και Ουγγαρία (1,3/100.000) και Γαλλία (1,4/100.000). Τρεις χώρες έχουν ποσοστά που είναι από 10 μέχρι και 15 φορές υψηλότερα: Η.Π.Α. (2,4/100.000), Μεξικό (3,0/100.000) και Πορτογαλία (3,7/100.000).

<sup>26</sup> [www.unicef.gr/reports/symb.php](http://www.unicef.gr/reports/symb.php), 24/6/2004, 12:00.

- Η φτώχεια και το στρες μαζί με την κατάχρηση ναρκωτικών και αλκοόλ φαίνεται πως είναι οι παράγοντες που σχετίζονται πιο επίμονα με την παιδική κακοποίηση και την παραμέληση.
- Η επίδραση της οικονομικής κατάστασης στους θανάτους από κακομεταχείριση φαίνεται και από το γεγονός ότι για παιδιά κάτω των 5 ετών που ζουν σε χώρες με υψηλό εισόδημα το ποσοστό των θανάτων από κακομεταχείριση υπολογίζεται σε 2,2 στα 100.000 για τα αγόρια και 1,8 στα 100.000 για τα κορίτσια. Σε χώρες με μέσο και χαμηλό εισόδημα το ποσοστό είναι διπλάσιο με τριπλάσιο 6,1 στα 100.000 για τα αγόρια και 5,1 στα 100.000 για τα κορίτσια. Τα υψηλότερα ποσοστά δολοφονιών παιδιών κάτω των 5 ετών τα συναντάμε στην Αφρική υπολογίζεται 17,9 στα 100.000 παιδιά για τα αγόρια και 12,7 στα 100.000 για τα κορίτσια.
- Η οικογενειακή κατάσταση φαίνεται ότι επηρεάζει σημαντικά τα ποσοστά κακομεταχείρισης. Σε έρευνα στις Η.Π.Α. 3,9 παιδιά στα 1.000 υπέστησαν κακομεταχείριση όταν στην οικογένεια υπήρχαν και οι δυο γονείς, ενώ ο αριθμός ανέβηκε σε 6,9 στα 1.000 παιδιά σε μονογονεϊκές οικογένειες και σε 7 στα 1.000 παιδιά όταν το παιδί ζούσε χωρίς κανέναν από τους δυο του γονείς.
- Αντίθετα με την επικρατούσα αντίληψη το 80% αυτών που κακοποιούν τα παιδιά είναι οι φυσικοί τους γονείς.
- Πάντως οι θάνατοι παιδιών από κακομεταχείριση φαίνεται να έχουν πτωτική τάση στη μεγάλη πλειοψηφία των χωρών του βιομηχανικού κόσμου με εξαίρεση την Πορτογαλία, Ολλανδία, Νέα Ζηλανδία, Βέλγιο και Γαλλία που παρουσιάζουν αύξηση.

Η έκθεση εξετάζοντας σε βάθος τους παράγοντες που σχετίζονται με την κακοποίηση, αντλεί στοιχεία από ένα ευρύ φάσμα μελετών και ερευνών σε διάφορες χώρες.

Τα χιλιάδες παιδιά που πεθαίνουν κάθε χρόνο από βία μέσα στο σπίτι, στο σχολείο ή την κοινότητά τους είναι η αδιάσειστη απόδειξη της αποτυχίας της κοινωνίας να τα προστατεύσει. Αυτά τα παιδιά αξίζουν να ζουν σε ένα προστατευτικό περιβάλλον – τέτοιο που να προστατεύει από κακοποίηση και εκμετάλλευση.

Επικαλούμενη την Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Παιδιού (βλέπε παράρτημα Ι) και τη συνεχώς αυξανόμενη πολιτική, νομική και ηθική πίεση, η έκθεση αναλύοντας το υπάρχον νομικό πλαίσιο στην κάθε χώρα, υποστηρίζει ότι η νομιμοποίηση χρήσης βίας κατά των παιδιών είναι μια παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ακόμα και όταν λαμβάνει χώρα μέσα στο σπίτι.

Η Ελλάδα είναι η χώρα με το μικρότερο αριθμό παιδιών που αναφέρουν βίαιη ή επιθετική συμπεριφορά στο σπίτι<sup>27</sup>.

Μαζί με την Ιταλία η Ελλάδα έχει το υψηλότερο ποσοστό μη εργαζομένων παιδιών.

Η Ελλάδα μαζί με την Ιταλία είναι η χώρα που παρουσιάζει το μικρότερο αριθμό παιδιών που έρχονται σε επαφή με βλαπτικές ή παράνομες ουσίες.

## **2.2. Φορείς Κρατών – μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης**

Το πρόγραμμα το παιδί διορθώνει το δίκτυο πληροφοριών (Child Right Information Network) είναι ένα παγκόσμιο δίκτυο που διαδίδει τις πληροφορίες για τη Συνθήκη σχετικά με τα δικαιώματα του παιδιού και τα δικαιώματα παιδιών μεταξύ των μη κυβερνητικών οργανώσεων (NGOs), των αντιπροσωπειών Ηνωμένων Εθνών, της διακυβερνητικής οργάνωσης, των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, και άλλων εμπειρογνώμων δικαιωμάτων παιδιών<sup>28</sup>.

Το πρόγραμμα αυτό είναι καθιερωμένο το 1995 και είναι ένα πλήρως καθιερωμένο παγκόσμιο δίκτυο πληροφοριών. Την χρηματοδότηση του προγράμματος έχει αναλάβει η UNICEF και η Worldvision.

*Οι στόχοι του προγράμματος είναι:*

- Να ικανοποιήσει τις ανάγκες πληροφοριών των οργανώσεων και των ατόμων που εργάζονται για τα δικαιώματα των παιδιών.
- Να υποστηρίξει και να προωθήσει την εφαρμογή της Συνθήκης Ηνωμένων Εθνών σχετικά με τα δικαιώματα του παιδιού.

<sup>27</sup> Καμπούρης Γεώργιος, «Η προστασία κακοποιημένων παιδιών και κακοποιημένων γυναικών στο πλαίσιο του συστήματος της ελληνικής κοινωνικής πολιτικής», Πτυχιακή Εργασία, Καλαμάτα 2002, σελ. 148.

<sup>28</sup> [www.crin.com./organisations/orgsBy try.asp](http://www.crin.com./organisations/orgsBy try.asp), 8/7/2004, 12:00.

- Να υποστηρίξει τις οργανώσεις στη συγκέντρωση, το χειρισμό, την παραγωγή και την διάδοση των πληροφοριών δικαιωμάτων παιδιού μέσω της κατάρτισης, της δημιουργίας υποδομής και της ανάπτυξης των ηλεκτρονικών και μη – ηλεκτρονικών εργαλείων δικτύωσης.

Παρακάτω αναφέρω αναλυτικά τους οργανισμούς των κρατών – μελών της Ευρωπαϊκής ένωσης:

### **2.2.1. Αγγλία**

#### ■ Centre for International Child Health

Δουλεύουν για να προωθήσουν καλύτερη υγεία, διατροφή και πλούτο για τα παιδιά και τις οικογένειες στις υποανάπτυκτες χώρες.

#### ■ Childline

Είναι μια εικοσιτετράωρη τηλεφωνική γραμμή που βοηθά τα παιδιά και τους νέους που βρίσκονται σε κίνδυνο. Παρέχει εμπιστευτικές και συμβουλευτικές υπηρεσίες. Επιπλέον παρέχει φυλλάδια και άρθρα σε ποικίλα θέματα.

#### ■ Children of the Andes

Χτίζοντας ένα καλύτερο μέλλον για τα παιδιά που μένουν στο δρόμο ή είναι θύματα της βίας και της κακοποίησης.

#### ■ Children’s Services – Stirling Council

Ο οργανισμός αυτός παρέχει υπηρεσίες εκπαίδευσης, φροντίδας και υποστήριξης, γι’ αυτούς που έχουν ανάγκη, τα παιδιά, οι νέοι άνθρωποι και οι οικογένειές τους. Οι υπηρεσίες αυτές σχεδιάζονται με βάση το τι έχουν ανάγκη τα παιδιά και οι οικογένειές τους.

#### ■ Everychild

Ο οργανισμός αυτός εργάζεται με τα περιθωριακά παιδιά για να επιβεβαιώσει ότι το κάθε παιδί έχει δικαίωμα στην εκπαίδευση, στην υγεία καθώς και το ότι έχει

δικαίωμα να μεγαλώσει μακριά από το φτώχεια, την κακοποίηση και την εκμετάλλευση.

- Programme on the International Rights of the Child

Ο οργανισμός αυτός εγκαθιδρύθηκε σαν το πρώτο πανεπιστήμιο, που βασίζεται σε ένα κέντρο έρευνας και ενισχύει όλους τους τομείς για τα διεθνή δικαιώμα του παιδιού.

### 2.2.2. Αυστρία

- SOS Kinderdorf International

Αυτός ο παγκόσμιος οργανισμός που αποτελείται από 131 παιδικά χωριά SOS παρέχει τοπικές υπηρεσίες, βασισμένες στην οικογενειακή φροντίδα για τα κακοποιημένα παιδιά. Επιπλέον υπόσχεται στις κοινότητες την υποστήριξη ανάπτυξης των τοπικών οικογενειών μέσω των νηπιαγωγείων, σχολείων, κοινωνικά – ιατρικά κέντρα και θεραπευτικά κέντρα.

- Verein fuer Gewaltlose Erziehung – Oesterreichischer KindersChutzbund

Ο οργανισμός αυτός έχει σκοπό να δώσει τέλος στην φυσική και ψυχολογική τιμωρία των παιδιών. Επιπλέον οργανώνει εκθέσεις, ομιλίες και σεμινάρια ενάντια στην κακοποίηση του παιδιού και προσπαθεί να βελτιώσει τη γνώση της Αυστρίας για την βία των παιδιών.

### 2.2.3. Βέλγιο

- Child Focus «Το επίκεντρο του παιδιού»

Είναι μια δραστήρια υποστήριξη για την έρευνα των παιδιών που σχετίζεται με τα αγνοούμενα ή τα παιδιά που απαγάγουν και σκοπεύουν να περιορίσουν την εξαφάνιση και την σεξουαλική κακοποίηση των παιδιών.



■ Defence for children International – Belgium

«Διεθνής υπεράσπιση των παιδιών» - Βέλγιο

Ο οργανισμός αυτός είναι ένας ανεξάρτητος μη κυβερνητικός οργανισμός που ιδρύθηκε κατά τη διάρκεια της Διεθνούς Χρονιάς του παιδιού (1979) για να προστατεύσει τα δικαιώματα των παιδιών με διεθνή συστηματική και συντονισμένη δράση.

■ ECPAT – Belgium

Ο οργανισμός αυτός ιδρύθηκε το 1994. Είναι ένας συνασπισμός παραπάνω από τριάντα μη κυβερνητικούς οργανισμούς που εργάζονται για το θέμα του ανθρώπινου δικαιώματος, για τα παιδικά δικαιώματα και άλλα προβλήματα ανάπτυξης.

■ European Network On street Children Worldwide «Ευρωπαϊκό Διαδίκτυο για τα παγκόσμια παιδιά του δρόμου»

Το διαδίκτυο αυτό έχει ενότητες μη κυβερνητικές και κυβερνητικές. Ο πολύπλευρος και διεθνής οργανισμός σχετίζεται με το να αναφέρει τα δικαιώματα και τις ανάγκες των παιδιών όλου του κόσμου που βρίσκονται στο δρόμο.

■ International Save the Children Alliance – Brussels office

«Διεθνή συμμαχία για να σώσουμε τα παιδιά»

Το γραφείο αντιπροσωπεύει την ευρωπαϊκή ομάδα για να σώσουμε τα παιδιά. Είναι ένας τοπικός οργανισμός για να σώσουμε τα παιδιά. Τα μέλη τους εργάζονται σε οκτώ ευρωπαϊκά κράτη και τέσσερα σε μη ευρωπαϊκά κράτη. Όλοι αυτοί πιστεύουν ότι η υπεράσπιση των ανθρώπινων δικαιωμάτων των παιδιών είναι η καρδιά της δουλειά τους.

■ Kind en Gezin

Ο οργανισμός αυτός έχει ευθύνη την προστασία της προληπτικής υγείας των νέων παιδιών και την παιδική προστασία. Επιπλέον την εφαρμογή των επιστημονικών ομάδων που σχετίζονται με τα παρακάτω: Υιοθεσία, παιδική κακοποίηση, φτώχεια και παιδιά που ζουν σε δύσκολες συνθήκες.

#### ■ Onderzoeks Centrum Kind and samenleving

Είναι ένα κέντρο έρευνας και ανάπτυξης, που σκοπεύει στην βελτίωση της θέσης του παιδιού στην κοινωνία. Το γεγονός ότι το παιδί γίνεται μέλος της κοινωνίας αποτελεί τις θεμελιώδεις αρχές. Το πρωταρχικό κίνητρο γι' αυτές τις δραστηριότητες είναι τα δικαιώματα του παιδιού.

### 2.2.4. Γαλλία

#### ■ Agir pour less Femmes en situation Precaire

Ο οργανισμός αυτός παρέχει κοινωνικο- οικονομική βοήθεια σε γυναίκες και παιδιά που βρίσκονται σε δύσκολες συνθήκες. Ο οργανισμός αυτός επικεντρώνεται περισσότερο στην σεξουαλική εκμετάλλευση και κακοποίηση.

#### ■ Association Against Child Prostitution

«Οργανισμός ενάντια της παιδικής πορνείας»

Ο οργανισμός αυτός μάχεται με όλες τις νόμιμες έννοιες ενάντια στη σεξουαλική κακοποίηση των παιδιών του κόσμου, την εμπορευματοποίηση και πώληση παιδιών για σεξουαλικούς σκοπούς καθώς και την πορνογραφία που εμπεριέχει παιδιά. Ο οργανισμός αυτός παίρνει δράση ενάντια και στην παιδική πορνεία του διαδικτύου.

#### ■ Enda Delegation En Europe

Enda – Περιβάλλον και Ανάπτυξη στον τρίτο κόσμο. Εγκαθιδρύει δημιουργικές συναλλαγές ανάμεσα στους ηθοποιούς που εργάζονται για την βελτίωση της ζωής του παιδιού στις Βόρειες και Νότιες χώρες, με τη βοήθεια των συνεδριάσεων.

#### ■ European Association for studies on Nutrition and Child Development

«Ευρωπαϊκή Βοήθεια για μελέτες διατροφής και παιδικής ανάπτυξης»

Οι μελέτες της παιδικής ανάπτυξης και διατροφής, σχετίζονται με τις ανθρώπινες δραστηριότητες, παιδιά στην φτώχεια και πνευματική ενθάρρυνση στο νέο ξεκίνημα της ζωής.

- Innocence in Danger «Ο κίνδυνος της αθωότητας»

Παγκόσμια κίνηση της παιδικής προστασίας ενάντια στην σεξουαλική κακοποίηση και εκμετάλλευση. Οι ενότητες της εργασίας τους περιλαμβάνουν υποστήριξη στα θύματα και ευαισθητοποίηση με τη βοήθεια των μέσων μαζικής ενημέρωσης.

- Planete Enfants

**ΘΕΜΑ 1:** Δράση, πρόληψη και ανάπτυξη για την προστασία των παιδιών.

**ΘΕΜΑ 2:** Πρόληψη και βοήθεια στα παιδιά των φαναριών ενάντια στην σεξουαλική κακοποίηση.

- UNESCO Early Childhood and Family Education Section

«Τμήμα παιδικής ηλικίας και οικογενειακής εκπαίδευσης»

Η πολιτική υποστηρίζει την ανάπτυξη της παιδικής ηλικίας με την τακτική της οικογενειακής υποστήριξης και ενισχύοντας την παιδική επικοινωνία και πληροφορία.

- Word Movement of mothers

Δίνει έμφαση στο ρόλο της μητέρας στην οικογενειακή ζωή και την φυσική ανάπτυξη του παιδιού. Βοηθά τις μητέρες να αναλάβουν ολοκληρωτικά τις οικογενειακές και κοινωνικές ευθύνες και να δώσουν έμφαση στο κυριότερο κοινωνικό καθήκον της μητέρας.

### **2.2.5. Γερμανία**

- Kindernothilfe

Ο οργανισμός αυτός σκοπεύει να δώσει τα απαραίτητα στους νέους ανθρώπους σε περισσότερες από είκοσι χώρες, δίνοντας ένα καλό ξεκίνημα στη ζωή συμπεριλαμβάνοντας την βασική εκπαίδευση, την θεραπευτική εκπαίδευση, διατροφή, ρούχα και ιατρική προστασία καθώς και υποστήριξη των γονιών. Ένας άλλος τομέας της δουλειάς τους περιλαμβάνει τον επηρεασμό των βουλευτών για τα δικαιώματα των παιδιών παίρνοντας μέρος σε καμπάνιες.

■ Shirley Ann Sullivan Educational Foundation

Η αποστολή του είναι να παρέχει εκπαίδευση στα παιδιά και στους νέους όλου του κόσμου. Εξαιτίας της συνεχούς έρευνας των εκπαιδευτικών προγραμμάτων, αναγνωρίζουν και προτείνουν λύσεις σε εφαρμογή για την ανάπτυξη των παιδιών και των νέων. Ο οργανισμός αυτός συνεργάζεται με την υπηρεσία νέων που υποστηρίζει την θεωρία ότι η ανάπτυξη της αυτοδιατήρησης των ανθρώπων βελτιώνει την ποιότητα ζωής για τις μελλοντικές γενιές.

■ Terre des Hommes – Germany

Είναι ένας οργανισμός που εστιάζεται σε παιδιά και υποστηρίζει γύρω στα 350 θέματα σε 28 χώρες. Αυτά περιλαμβάνουν σχολεία και εκπαιδευτικά προγράμματα, προστασία για τα παιδιά που δουλεύουν στο δρόμο, την παιδική πορνεία, και την προστασία των παιδιών που είναι πρόσφυγες.

■ Young People’s Media Network in Europe and Central Asia

«Τηλεοπτικό Διαδίκτυο νέων ανθρώπων στην Ευρώπη και την κεντρική Ασία»

Ο οργανισμός υποστηρίζεται από την UNICEF και άλλους οργανισμούς. Βοηθά και συνδέει τους οργανισμούς των μέσων μαζικής ενημέρωσης για τους νέους που δουλεύουν μέσα και έξω στα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Ο σκοπός τους είναι η ενίσχυση των δικαιωμάτων του παιδιού και να ακούγεται η φωνή των κακοποιημένων παιδιών.

### **2.2.6. Ιρλανδία**

■ Irish Society For the Prevention of Cruelty to Children

«Ιρλανδική κοινωνία για την προστασία των σκληρών παιδιών»

Ο οργανισμός αυτός έχει τους εξής στόχους:

- 1) Διευκολύνει την καλύτερη σχέση παιδιού/ γονιού
- 2) Διευκολύνει την καλύτερη κατανόηση των παιδιών από τα παιδιά που έχουν ανάγκη για καλύτερη διατροφή.
- 3) Εξαλείφει την βία και την κακοποίηση της οικογένειας

- 4) Βελτιώνει τις συνθήκες των παιδιών.
- 5) Προωθεί την ίση υπηκοότητα των παιδιών.

### **2.2.7. Ισπανία**

#### ■ Code of Conduct for the Protection of Children from sexual Exploitation in Travel and Tourism

«Κώδικας διεξαγωγής της προστασίας των παιδιών από την σεξουαλική εκμετάλλευση στο ταξίδι και τον τουρισμό».

Ο οργανισμός αυτός συνεργάζεται με την τουριστική βιομηχανία για την προστασία των παιδιών από την εμπορική σεξουαλική εκμετάλλευση στο ταξίδι και τον τουρισμό.

#### ■ ECPAT – Spain

Δουλεύοντας για την εξάλειψη της παιδικής κακοποίησης, παιδικής πορνογραφίας και την εμπορευματοποίηση των παιδιών για σεξουαλικούς σκοπούς. Εξασφαλίζει σε όλα τα παιδιά να απολαμβάνουν ελεύθερα τα θεμελιώδη δικαιώματα και να προστατεύονται από την εμπορική σεξουαλική εκμετάλλευση.

#### ■ Federacion de Asociaciones de Scouts de Espana

Ο οργανισμός αυτός είναι εκπαιδευτικός μη κυβερνητικός και απευθύνεται στα παιδιά και στους νέους ανθρώπους. Οι πρωταρχικοί σκοποί είναι ο παγκόσμιος σχεδιασμός για τα παιδιά και τους νέους. Βοηθάει τα παιδιά στην φυσική, διανοητική και κοινωνική ανάπτυξη καθώς και την πνευματική δυνατότητα σαν υπεύθυνος πολίτης της τοπικής, αυτόνομης και διεθνής υπηρεσίας.

#### ■ P.A.U. Education

Είναι ένας ιδιωτικός οργανισμός, που βασίζεται στην Βαρκελώνη και ειδικεύεται σε εκπαιδευτικά θέματα. Δουλεύει μαζί με την UNICEF και την Unesco.

#### ■ Save the Children Spain

Ο οργανισμός αυτός καθοδηγεί τα δικαιώματα των παιδιών και προάγει δραστηριότητες ενάντια στη διάκριση. Βοηθά τις δραστηριότητες που υποστηρίζουν

οι νέοι άνθρωποι. Επιπλέον προωθεί τακτικές προστασίας παιδιών και προωθεί δραστηριότητες για ειρήνη και αλληλεγγύη.

- World Association of Early childhood Educators

Ο οργανισμός αυτός επιτρέπει σε κάθε παιδί κάτω των έξι χρονών, να ασκείται στην σωστή πρώιμη εκπαίδευση, να ολοκληρώσει την ανάπτυξη ικανοτήτων και κοινωνικής υπευθυνότητας. Οι παιδαγωγοί τους μαθαίνουν να συνεργάζονται, στην σωστή ανατροφή και να συναλλάσσουν εμπειρίες.

### 2.2.8. Ιταλία

- Associazione Amici dei Bambini «Οργανισμός φίλων παιδιού»

Ο οργανισμός φίλων παιδιού έχει τις εξής δραστηριότητες, σκοπεύει στην φυσική και κοινωνική προσαρμογή του παιδιού που μεγαλώνει στην οικογένεια (φυσικά ή με υιοθεσία), μάχεται στον κοινωνικό αποκλεισμό του παιδιού φτιάχνοντας κατάλληλη ομαδική και ατομική υποστήριξη προς τα παιδιά και τις οικογένειες. Ο οργανισμός αυτός έχει αναγνωριστεί από την Ιταλική κυβέρνηση σαν ένας βάσιμος μη κυβερνητικός οργανισμός για Διακρατική Υιοθεσία και διεθνή συνεργασία.

- ECPAT – Italy

Ο οργανισμός αυτός εργάζεται ενάντια της παιδικής πορνείας, και πορνογραφίας και εμπορευματοποίησης των παιδιών για σεξουαλικούς σκοπούς. Οι δραστηριότητες είναι: επανενσωμάτωση προγραμμάτων για τα θύματα, προστασία μέσω έρευνας.

- International Federation of educative communities – Italy «Διεθνή Ομοσπονδία εκπαιδευτικών κοινοτήτων – Ιταλία»

Οι κυρίαρχοι σκοποί του προγράμματος είναι να προωθήσουν την διεθνή ανταλλαγή γνώσης και εμπειρίας στον τομέα της παιδικής προστασίας που πασχίζουν να βελτιώσουν την εξωοικογενειακή προστασία που αντιπροσωπεύουν τα ιδρύματα στα οποία παιδιά και έφηβοι μένουν για μικρότερο ή μεγαλύτερο χρονικό διάστημα. Ενθαρρύνουν την οικογένεια σαν αυθεντικό σύστημα και επιπλέον ενθαρρύνουν την αναμόρφωση και την ανάπτυξη σε όλα τα είδη της παιδικής προστασίας.

- International Inner Wheel «Διεθνή εσωτερική στροφή»

Αυτός ο οργανισμός παρέχει αληθινή φιλία, ενισχύει την διεθνή κατανόηση. Ενθαρρύνει την ιδέα της προσωπικής υπηρεσίας σε ένα τοπικό επίπεδο: Βοήθεια και υποστήριξη στους ανθρώπους που πάσχουν, τους ηλικιωμένους, παιδιά που έχουν προβλήματα, οι γυναίκες που έχουν ανάγκη, και την διεθνή υιοθεσία.

- International Secretariat For Child Friendly cities «Διεθνή γραμματεία για τις φιλικές πόλεις των παιδιών».

Εγκαθιδρύθηκε σε συνεργασία με τα δημοτικά κράτη και τις κοινότητες που εργάζονται για τα δικαιώματα του αστικού παιδιού. Εγκαθιδρύθηκε από το Ερευνητικό κέντρο UNICEF με σκοπό να παρέχει πληροφορία και υποστήριξη στους οργανισμούς και τα κράτη που σχετίζονται για να δημιουργούν πόλεις «Παιδικά Χωριά».

- Save the Children Italia «Σώζοντας τα παιδιά της Ιταλίας»

Σώζοντας τα παιδιά της Ιταλίας είναι ένα μέρος της Διεθνούς συμμαχίας που σώζει τα παιδιά και δουλεύει για τα δικαιώματα του παιδιού στην Ιταλία και το εξωτερικό.

- Understanding Children's Work «Καταλαβαίνοντας την παιδική εργασία»

Ως μέρος των ευρύτερων προσπαθειών για την ανάπτυξη αποτελεσματικών και μακροπρόθεσμων λύσεων για την παιδική εργασία, οι στόχοι είναι: να βελτιώσουν την έρευνα της παιδικής εργασίας, να γίνει συλλογή στοιχείων και ανάλυση στοιχείων. Η βελτίωση της ικανότητας για συλλογή στοιχείων της παιδικής εργασίας και της έρευνάς τους, ιδιαίτερα σε τοπικό και διεθνές επίπεδο και να βελτιώσει το αντίκτυπο των εκτιμήσεων της παρέμβασης ενάντια στη παιδική εργασία.

- UNICEF Innocenti Research Centre «Κέντρο Ερευνών Innocenti UNICEF»

Τομείς έρευνας της UNICEF είναι: αμφιλεγόμενα ή ευαίσθητα θέματα, κενά γνώσης σε τομείς που έχουν κυριαρχήσει στη δουλειά του UNICEF. Πρωταρχικοί στόχοι είναι να βελτιώσουν την διεθνή κατανόηση σε θέματα που σχετίζονται με τα δικαιώματα του παιδιού.

### 2.2.9. Σουηδία

#### ■ Barnombudsmannen i Uppsala

Ο οργανισμός αυτός παρέχει μια τηλεφωνική γραμμή για παιδιά που έχουν κακοποιηθεί και έχουν προβλήματα υγείας.

#### ■ Swedish young Falcons

Ο οργανισμός αυτός αντιπροσωπεύει τη φωνή των παιδιών που έχουν κακοποιηθεί. Επιπλέον, εργάζεται ενάντια της κακοποίησης και της ελευθερίας του κάθε παιδιού να απολαμβάνει τα δικαιώματά του.

### 2.2.10. Φιλανδία

#### ■ Lastensuojelum keskusliitto

Ο οργανισμός αυτός παρέχει πληροφορίες και έρευνα στην εκπαίδευση της παιδικής ηλικίας, στα παιδιά με ανικανότητες, στην σεξουαλική και φυσική κακοποίηση του παιδιού. Πολλά θέματα προάγονται σε τοπικό και διεθνές επίπεδο.

**ΠΙΝΑΚΑΣ 2: Φορείς Κρατών – Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης**

ΚΡΑΤΗ-ΜΕΛΗ	ΦΟΡΕΙΣ	ΣΚΟΠΟΣ
ΑΓΓΛΙΑ	1.Centre for International Child Health	Προωθούν την καλύτερη υγεία, διατροφή και πλούτο στα παιδιά
	2.Childline	Τηλεφωνική γραμμή που βοηθά τα παιδιά που βρίσκονται σε κίνδυνο
	3.Children of the Andes	Βοηθούν τα παιδιά που είναι θύματα βίας
	4. Children's Services – Stirling council	Παρέχει υπηρεσίες υποστήριξης στα παιδιά
	5.Everychild	Εργάζεται για να υποστηρίξει ότι τα παιδιά πρέπει να απολαμβάνουν τα δικαιώματά τους
	6.Programme on the International Rights of the Child	Ενισχύει τα δικαιώματα των παιδιών
ΑΥΣΤΡΙΑ	1.SOS Kinderdorf International	Βασίζεται στην οικογενειακή φροντίδα για τα κακοποιημένα παιδιά
	2.Verein fuer Gewaltlose Erziehung – Oesterreichischer Kinders Chutz child	Προσπαθεί να δώσει τέλος στην ψυχολογική τιμωρία των παιδιών



ΚΡΑΤΗ-ΜΕΛΗ	ΦΟΡΕΙΣ	ΣΚΟΠΟΣ
ΒΕΛΓΙΟ	1.Child Focus	Περιορίζει την σεξουαλική κακοποίηση
	2.Defence for children International – Belgium	Προστατεύει τα δικαιώματα του παιδιού
	3.ECPAT – Belgium	Εργάζεται για τα ανθρώπινα δικαιώματα
	4.European Network On street Children Worldwide	Αναφέρει τις ανάγκες των παιδιών που δουλεύουν στα φανάρια
	5.International Save the Children Alliance – Brussels office	Πιστεύει ότι η υπεράσπιση των ανθρώπινων δικαιωμάτων είναι η καρδιά της δουλειάς τους
	6.Kind en Gezin	Σκοπεύει στην εφαρμογή επιστημονικών ομάδων
	7.Onderzoeks Centrum Kind and samenleving	Σκοπεύει στην βελτίωση της θέσης του παιδιού στην κοινωνία
ΓΑΛΛΙΑ	1.Agir pour less Femmes en situation Precaire	Παρέχει κοινωνική – οικονομική βοήθεια σε γυναίκες και παιδιά
	2.Association Against Child Prostitution	Μάχεται ενάντια στην σεξουαλική κακοποίηση
	3.Enda Delegation En Europe	Εγκαθιδρύει δημιουργικές συναλλαγές ανάμεσα στους ηθοποιούς για την βελτίωση της ζωής του παιδιού
	4.European Association for studies on Nutrition and Child Development	Στοχεύει στην πνευματική ενθάρρυνση των παιδιών στο νέο ξεκίνημα της ζωής τους.
	5.Innocence in Danger	Εργάζεται ενάντια της σεξουαλικής κακοποίησης και εκμετάλλευσης
	6.Planete Enfants	1.Βοήθεια στα παιδιά των φαναριών 2.Πρόληψη της προστασίας των παιδιών
	7.UNESCO Early Childhood and Family Education Section	Στοχεύει στην οικογενειακή υποστήριξη
	8.Word Movement of mothers	Δίνει έμφαση στο ρόλο της μητέρας στην οικογενειακή ζωή
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	1. Kindernothilfe	Δίνει ένα καλό ξεκίνημα στους νέους με την εκπαίδευση
	2.Shirley Ann Sullivan Educational Foundation	Προτείνει λύσεις για την ανάπτυξη των παιδιών και νέων
	3.Terre des Hommes – Germany	Προστατεύει τα παιδιά από τη παιδική πορνεία
	4.Young People’s Media Network in Europe and Central Asia	Σκοπεύει στην ενίσχυση των δικαιωμάτων του παιδιού

ΚΡΑΤΗ-ΜΕΛΗ	ΦΟΡΕΙΣ	ΣΚΟΠΟΣ
ΕΛΛΑΔΑ	1. Το χαμόγελο του παιδιού	Υποστήριξη παιδιών σε κίνδυνο και φιλοξενία, Συμβουλευτική και στήριξη παιδιών και γονέων
	2. Το ίδρυμα για το παιδί και την οικογένεια	-Υποστηρίζει το δικαίωμα του παιδιού να προστατεύεται έναντι κάθε μορφής βίας, εγκατάλειψης, παραμέλησης, εκμετάλλευσης -Στηρίζει το θεσμό της οικογένειας
	3. Τηλεφωνική γραμμή 1037	-Προσφορά βοήθειας σε άτομα που αντιμετωπίζουν καταστάσεις κρίσης, κοινωνικού αποκλεισμού. Επιπλέον -Βοηθά στην πρόληψη κοινωνικών προβλημάτων
	4. Μονάδα ΚαΠα	-Η μελέτη της κάλυψης κενών της νομοθεσίας που αφορά την προστασία παιδιών που κακοποιούνται -Η κάλυψη αναγκών για τα παιδιά που κακοποιούνται
	5. Κινητή Μονάδα	-Βοηθά τα παιδιά που βρίσκονται στο δρόμο -Βοηθά στην υποστήριξη του οικογενειακού θεσμού
ΙΡΛΑΝΔΙΑ	1. Irish Society For the Prevention of Cruelty to Children	Διευκολύνει την καλύτερη σχέση γονιού – παιδιού, εξαλείφει την βία και την κακοποίηση της οικογένειας
ΙΣΠΑΝΙΑ	1. Code of Conduct for the Protection of Children from sexual Exploitation in Travel and Tourism	Προστατεύει τα παιδιά από την εμπορική σεξουαλική εκμετάλλευση στο ταξίδι και τον τουρισμό.
	2. ECPAT – Spain	Προστατεύει τα παιδιά από την παιδική πορνογραφία
	3. Federacion de Asociaciones de Scouts de Espana	Βοηθάει τα παιδιά στην φυσική, διανοητική και κοινωνική ανάπτυξη
	4. P.A.U. Education	Ειδικεύεται σε εκπαιδευτικά θέματα.
	5. Save the Children Spain	Καθοδηγεί τα δικαιώματα των παιδιών
	6. World Association of Early childhood Educators	Βοηθάει στην ανάπτυξη ικανοτήτων και κοινωνικής υπευθυνότητας

ΚΡΑΤΗ-ΜΕΛΗ	ΦΟΡΕΙΣ	ΣΚΟΠΟΣ
ΙΤΑΛΙΑ	1.Associazione Amici dei Bambini	Σκοπεύει στην φυσική και κοινωνική προσαρμογή του ατόμου που μεγαλώνει στην οικογένεια (φυσικά ή με υιοθεσία)
	2.ECPAT – Italy	Μάχεται ενάντια της παιδικής πορνείας
	3.International Federation of educative communities – Italy	Ενθαρρύνουν την ανάπτυξη της παιδικής προστασίας
	4.International Inner Wheel	Παρέχει προστασία στα παιδιά που κακοποιούνται, τους ηλικιωμένους και τις γυναίκες που έχουν ανάγκη
	5.International Secretariat For Child Friendly cities	Παρέχει υποστήριξη στους οργανισμούς που δημιουργούν «Παιδικά Χωριά»
	6. Save the Children Italia	Εργάζεται για τα δικαιώματα του παιδιού
	7. Understanding Children’s Work	Βελτιώνει την έρευνα της παιδικής εργασίας
	8.UNICEF Innocenti Research Centre	Βελτιώνουν την διεθνή κατανόηση σε θέματα που σχετίζονται με τα δικαιώματα του παιδιού
	1.Barhombudsmannen I Uppsala	Τηλεφωνική γραμμή για κακοποιημένα παιδιά
ΣΟΥΗΔΙΑ	2.Swedish young Falcons	Εργάζεται ενάντια της κακοποίησης
ΦΙΛΑΝΔΙΑ	Last ensuojelum - keskusliitto	Παρέχει πληροφορίες και έρευνα στην σεξουαλική και φυσική κακοποίηση του παιδιού

Πηγή: Ιδία Έρευνα

Βάση του παραπάνω πίνακα παρατηρούμε ότι υπάρχουν αρκετά κράτη – μέλη της Ευρωπαϊκής ένωσης που φροντίζουν για την κακοποίηση του παιδιού. Η Αγγλία παρέχοντας μία 24ωρη τηλεφωνική γραμμή βοηθά τα παιδιά και τους νέους που βρίσκονται σε κίνδυνο. Επιπλέον, παρέχει υπηρεσίες υποστήριξης, εκπαίδευσης και φροντίδας για αυτούς που έχουν ανάγκη. Η Αυστρία προσπαθεί να δώσει τέλος στην κακοποίηση του παιδιού υπερασπίζοντας την οικογενειακή φροντίδα. Το Βέλγιο εργάζεται περισσότερο για την προστασία των δικαιωμάτων του παιδιού και προσπαθεί να περιορίσει την σεξουαλική κακοποίηση, επιπλέον βελτιώνει την θέση του παιδιού στην κοινωνία. Η Γαλλία μάχεται ενάντια της σεξουαλικής κακοποίησης και εκμετάλλευσης, ιδιαίτερα των παιδιών που δουλεύουν στα φανάρια καθώς προσφέρει κοινωνική – οικονομική βοήθεια σε γυναίκες και παιδιά, η Γερμανία

προστατεύει τα παιδιά από την παιδική πορνεία. Η Ελλάδα προστατεύει τα παιδιά από την κακοποίηση, υποστηρίζοντας του θεσμό της οικογένειας, η Ισπανία εργάζεται για τα δικαιώματα των παιδιών καθώς σκοπεύει στην υποστήριξη των παιδικών χωριών, η Σουηδία εργάζεται ενάντια της κακοποίησης και της ελευθερίας του κάθε παιδιού να απολαμβάνει ελεύθερα τα δικαιώματά του, και η Φιλανδία προστατεύει τα παιδιά από την σεξουαλική και φυσική κακοποίηση του παιδιού.

Τα παραπάνω κράτη – μέλη της Ευρωπαϊκής ένωσης προστατεύουν τα παιδιά από την κακοποίηση, την εκμετάλλευση και την παιδική πορνεία. Επιπλέον προσπαθούν με κάθε τρόπο να υποστηρίξουν τα δικαιώματα των παιδιών. Βάση του προγράμματος το παιδί διορθώνει το δίκτυο πληροφοριών (CRIN), όπου είναι ένα πλήρως καθιερωμένο παγκόσμιο δίκτυο πληροφοριών, και η χρηματοδότηση του προγράμματος αυτού έχει αναλάβει η Unicef και η Worldvision. Υπάρχουν όμως κράτη – μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης που δεν έχουν οργανισμούς προστασίας κακοποιημένων παιδιών όπως η Ολλανδία, το Λουξεμβούργο, η Πορτογαλία.

## ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Ανακεφαλαιώνοντας, μπορούμε να πούμε, ότι το φαινόμενο της κακοποίησης των παιδιών είναι ένα τεράστιο κοινωνικό πρόβλημα που αναπτύσσεται με έντονους ρυθμούς. Γι' αυτό έγιναν συγκεκριμένες προτάσεις που σκοπό έχουν τη συστηματική αντιμετώπιση του προβλήματος.

Η παρούσα εργασία δεν σκοπεύει να λύσει το πρόβλημα της κακοποίησης των παιδιών που εμφανίζεται σήμερα με έντονους ρυθμούς, αντίθετα έγιναν προσπάθειες για την υποβολή προτάσεων, που θα οδηγούσαν στον έλεγχο του προβλήματος.

- 1) Να υπάρχουν προγράμματα υποστήριξης της οικογένειας σε εικοσιτετράωρη βάση, ώστε εάν οι γονείς ή τα παιδιά αντιμετωπίζουν προβλήματα να έχουν άμεση υποστήριξη.
- 2) Να υπάρχουν προγράμματα εκπαίδευσης πάνω στην φροντίδα και την ανάπτυξη του παιδιού.
- 3) Να υπάρχουν προγράμματα υποστήριξης τόσο κατά την προγεννητική περίοδο όσο και κατά την μεταγεννητική περίοδο, ώστε να μπορούν να εκπαιδεύσουν τους μελλοντικούς γονείς σχετικά με την ανάπτυξη του παιδιού και τις σχέσεις γονιού – παιδιού.
- 4) Να υπάρχει πρόγραμμα εκπαίδευσης σε δεξιότητες ζωής για παιδιά και νέους ενήλικες, ώστε να παρέχονται στα παιδιά δεξιότητες που θα τα βοηθήσουν να προστατευθούν από την κακοποίηση.
- 5) Να υπάρχουν προγράμματα που θα παρέχουν θεραπευτική αντιμετώπιση σε παιδιά και νέους ενήλικες που έχουν κακοποιηθεί.
- 6) Να προετοιμασθεί τέλος, η απαιτούμενη υλικοτεχνική υποδομή για την εφαρμογή των αναγκαίων προγραμμάτων (υγείας εκπαίδευσης, φιλοξενίας, ανάδοχων οικογενειών, κ.λ.π.) για πρόληψη και κοινωνική αποκατάσταση των ανήλικων θυμάτων.

Εύχομαι να ευαισθητοποιηθούμε όλοι μας και ιδιαίτερα οι γονείς, έτσι ώστε τα παιδιά να αναπτυχθούν σε έναν πιο ασφαλή και πιο υγιή κόσμο.

## ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

### ΒΙΒΛΙΑ

1. Αγάθωνος – Γεωργοπούλου Ε. «Οικογένεια, παιδική προστασία, κοινωνική πολιτική», Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού, Αθήνα 1993.
2. Καμπούρης Γ. «Η προστασία κακοποιημένων παιδιών και κακοποιημένων γυναικών στο πλαίσιο του συστήματος της ελληνικής κοινωνικής πολιτικής», Πτυχιακή Εργασία, Καλαμάτα 2002.
3. Ξούπα Ιφιγένεια, «Παιδική πορνεία», Πτυχιακή Εργασία, Καλαμάτα 2003.
4. «Πρακτικά μετεκπαιδευτικής ημερίδας για την κακοποίηση – παραμέληση του παιδιού Σεπτέμβριος 1989». Εκπαιδευτικό Κέντρο Α.Χ.Ε.Π.Α., Θεσσαλονίκη 1990.
5. Σπινέλλη Α – Τρωϊάνου Α., «Ποινικές ρυθμίσεις και εγκληματολογικές προεκτάσεις», Δίκαιο ανηλίκων, Εκδόσεις Αντ. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 1992.

### ΝΟΜΟΙ

1. Ν. 3064/2002 Αρ. Φύλλου 248, Τεύχος Πρώτο, 15 Οκτωβρίου 2002.
2. Ποινικός, Αστικός Κώδικας.

### ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

1. [www.auth.gr/virtual\\_school/1.1/Theory\\_Research/Congress\\_Papanikolaou.html](http://www.auth.gr/virtual_school/1.1/Theory_Research/Congress_Papanikolaou.html), 28/5/2003, 14:00.
2. [www.crin.com/organisations/orgsBy\\_try.asp](http://www.crin.com/organisations/orgsBy_try.asp), 8/7/2004, 12:00.
3. [www.hamogelo.gr](http://www.hamogelo.gr), 29/4/2004, 14:00.
4. <http://Archive.enet.gr/1999/09/28/on-line/keimena/greece/greece.7.htm>, 29/4/2004, 15:00.
5. [http://greekpress.Ca/Apr\\_25\\_97/main.htm](http://greekpress.Ca/Apr_25_97/main.htm), 23/7/2004, 10:00.

6. [www.6.gymnasio.gr/ACTIVITIES/kako-paidia/kako\\_paidia.htm](http://www.6.gymnasio.gr/ACTIVITIES/kako-paidia/kako_paidia.htm), 4/6/2004, 13:00.
7. [www.paidiatros.gr/31/page2.html](http://www.paidiatros.gr/31/page2.html) 25/6/2004, 10:00.
8. [www.mathra.gr/pageprotob/pagesocialnet.1037.html](http://www.mathra.gr/pageprotob/pagesocialnet.1037.html). 29/4/2004 12:00.
9. [www.proeuropa.gr/grsquad.htm](http://www.proeuropa.gr/grsquad.htm)., 29/7/2004, 12:00.
10. [www.childFamily.gr/gr/content/idrima.htm](http://www.childFamily.gr/gr/content/idrima.htm), 5/7/2004, 12:00.
11. [www.unicef.gr/reports/symb.php](http://www.unicef.gr/reports/symb.php)., 24/6/2004, 12:00.
12. [www.6.gymnasio.gr/ACTIVITIES/reportaz/paidi/xamog.paidi.htm](http://www.6.gymnasio.gr/ACTIVITIES/reportaz/paidi/xamog.paidi.htm), 29/4/2004, 13:00.

# ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ



## **ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι**

# **Η ΣΥΜΒΑΣΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ**

## Η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού

Η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού υιοθετήθηκε ομόφωνα από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών στις 20 Νοεμβρίου του 1989. Έως σήμερα έχει επικυρωθεί από 191 χώρες, ενώ δεν την έχουν επικυρώσει δύο. **Η Ελλάδα την επικύρωσε στις 2 Δεκεμβρίου του 1992.**

### ΤΑ 54 ΑΡΘΡΑ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

(Οι σύντομες περιγραφές που δίνονται είναι ενδεικτικές και δεν αντανακλούν το πλήρες περιεχόμενο των άρθρων.)

Πρώτο μέρος **ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ: Άρθρα 1 έως και 41** Σ' αυτό στοιχειοθετούνται οι τέσσερις μεγάλες κατηγορίες των δικαιωμάτων των παιδιών: Επιβίωσης, Ανάπτυξης, Προστασίας & Συμμετοχής.

- |                                   |                                       |
|-----------------------------------|---------------------------------------|
| 1. Ορισμός                        | 21. Υιοθεσία                          |
| 2. Διακρίσεις                     | 22. Παιδιά πρόσφυγες                  |
| 3. Φροντίδα                       | 23. Παιδιά με ειδικές ανάγκες         |
| 4. Το Κράτος Μέλος                | 24. Υγεία & υγειονομικές υπηρεσίες    |
| 5. Γονική καθοδήγηση              | 25. Επανεξέταση φροντίδας             |
| 6. Επιβίωση & Ανάπτυξη            | 26. Κοινωνική Πρόνοια                 |
| 7. Όνομα & Εθνικότητα             | 27. Επίπεδο ζωής                      |
| 8. Ταυτότητα                      | 28. Εκπαίδευση                        |
| 9. Ζωή με τους Γονείς             | 29. Στόχοι της εκπαίδευσης            |
| 10. Επανένωση με την οικογένεια   | 30. Παιδιά μειονοτήτων                |
| 11. Απαγωγή και κράτηση           | 31. Παιχνίδι - Ψυχαγωγία              |
| 12. Ελευθερία Γνώμης              | 32. Παιδική Εργασία                   |
| 13. Ελευθερία Έκφρασης            | 33. Προστασία από ναρκωτικά           |
| 14. Ελευθερία Σκέψης-Θρησκείας    | 34. Σεξουαλική εκμετάλλευση           |
| 15. Ελευθερία του συνεταιριζέσθαι | 35. Εμπορία παιδιών                   |
| 16. Προσωπική ζωή                 | 36. Άλλες μορφές εκμετάλλευσης        |
| 17. Πρόσβαση σε πληροφόρηση       | 37. Βασανιστήρια & στέρηση ελευθερίας |
| 18. Γονική ευθύνη                 | 38. Ένοπλες συρράξεις                 |
| 19. Κακομεταχείριση - Παραμέληση  | 39. Επανένταξη - Αποκατάσταση         |
| 20. Προστασία - ορφανά            | 40. Αντιμετώπιση από τη Δικαιοσύνη    |
|                                   | 41. Κατοχύρωση                        |

Δεύτερο μέρος - **ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΚΑΙ ΕΛΕΓΧΟΣ: Άρθρα 42 έως και 45** Εδώ περιγράφεται ο μηχανισμός ελέγχου της εφαρμογής της Σύμβασης και θεσμοθετείται το όργανο που θα ασκεί αυτό το ρόλο, η Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού.

Άρθρο 42 - Άρθρο 43 - Άρθρο 44 - Άρθρο 45

Τρίτο μέρος - **ΕΝΔΕΧΟΜΕΝΕΣ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΕΙΣ: Άρθρα 46 έως και 54**

Περιλαμβάνει τις διατάξεις που αφορούν ενδεχόμενες τροποποιήσεις σε άρθρα της Σύμβασης.  
Άρθρο 46 - Άρθρο 47 - Άρθρο 48 - Άρθρο 49  
Άρθρο 50 - Άρθρο 51 - Άρθρο 52 - Άρθρο 53 - Άρθρο 54

---

Τα Συμβαλλόμενα στην παρούσα Σύμβαση Κράτη

Επειδή, σύμφωνα με τις αρχές που διακηρύσσονται στον Καταστατικό Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, η αναγνώριση της εγγενούς αξιοπρέπειας και των ίσων και αναφαίρετων δικαιωμάτων όλων των μελών της ανθρωπίνης οικογένειας, αποτελεί το θεμέλιο της ελευθερίας, της δικαιοσύνης και της ειρήνης στον κόσμο,

Έχοντας υπόψη ότι οι λαοί των Ηνωμένων Εθνών έχουν διακηρύξει εκ νέου, στον Καταστατικό Χάρτη, την πίστη τους στα θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα και στην αξιοπρέπεια και την αξία του ανθρώπου, και έχουν αποφασίσει να προαγάγουν την κοινωνική πρόοδο και να καθορίσουν καλύτερες συνθήκες ζωής μέσα στα πλαίσια μιας μεγαλύτερης ελευθερίας,

Αναγνωρίζοντας ότι τα Ηνωμένα Έθνη, στην Παγκόσμια Διακήρυξη των δικαιωμάτων του ανθρώπου και στις διεθνείς συνθήκες για τα ανθρώπινα δικαιώματα διακήρυξαν και συμφώνησαν ότι καθένας δικαιούται να απολαμβάνει όλα τα δικαιώματα και τις ελευθερίες που αναφέρονται σε αυτές, χωρίς καμία απολύτως διάκριση ιδίως εξαιτίας της φυλής, του χρώματος, του φύλου, της γλώσσας, της θρησκείας, των πολιτικών του ή άλλων πεποιθήσεων, της εθνικής ή κοινωνικής καταγωγής, της περιουσίας, της γέννησης ή οποιασδήποτε άλλης κατάστασης,

Υπενθυμίζοντας ότι, στην Παγκόσμια Διακήρυξη των δικαιωμάτων του ανθρώπου, τα Ηνωμένα Έθνη διακήρυξαν ότι τα παιδιά δικαιούνται ειδική βοήθεια και υποστήριξη,

Έχοντας πεισθεί ότι η οικογένεια όντας η θεμελιώδης μονάδα της κοινωνίας και το φυσικό περιβάλλον για την ανάπτυξη και την ευημερία όλων των μελών της, και ιδιαίτερα των παιδιών, πρέπει να έχει την προστασία και την υποστήριξη που χρειάζεται για να μπορέσει να διαδραματίσει πληρέστερο το ρόλο της στην κοινότητα,

Αναγνωρίζοντας ότι το παιδί, για την αρμονική ανάπτυξη της προσωπικότητάς του, πρέπει να μεγαλώνει μέσα στο οικογενειακό περιβάλλον, σ' ένα κλίμα ευτυχίας, αγάπης και κατανόησης,

Επειδή είναι σημαντικό να προετοιμαστεί πλήρως το παιδί για να ζήσει μια ατομική ζωή στην κοινωνία και να ανατραφεί μέσα στο πνεύμα των ιδανικών που διακηρύσσονται στον Καταστατικό Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών και ειδικότερα μέσα σε πνεύμα ειρήνης, αξιοπρέπειας, ανοχής, ελευθερίας, ισότητας και αλληλεγγύης,

Έχοντας υπόψη ότι η ανάγκη να παρασχεθεί στο παιδί ειδική προστασία εξαγγέλθηκε στη Διακήρυξη της Γενεύης του 1924 για τα δικαιώματα του παιδιού, και στην Διακήρυξη των δικαιωμάτων του παιδιού, που υιοθέτησε η Γενική Συνέλευση στις 20 Νοεμβρίου 1959 και που αναγνωρίστηκε στην παγκόσμια Διακήρυξη για τα ανθρώπινα δικαιώματα, στο διεθνές Σύμφωνο για τα αστικά και πολιτικά δικαιώματα (ιδιαίτερα στα άρθρα 23 και 24), στο Διεθνές Σύμφωνο για τα οικονομικά, τα κοινωνικά και τα πολιτιστικά δικαιώματα (ιδιαίτερα στο άρθρο 10) και στο καταστατικό και στα αρμόδια όργανα των ειδικευμένων οργανισμών και των διεθνών οργανώσεων που μεριμνούν για την ευημερία του παιδιού,

Έχοντας υπόψη ότι, όπως αναφέρεται στη Διακήρυξη των δικαιωμάτων του παιδιού, "το παιδί, λόγω της φυσικής και διανοητικής του ανωριμότητας, χρειάζεται ειδική προστασία και μέριμνα, συμπεριλαμβανόμενης και της νομικής

προστασίας, τόσο πριν όσο και μετά τη γέννηση του",

Υπενθυμίζοντας τις διατάξεις της Διακήρυξης για τις νομικές και κοινωνικές αρχές σχετικά με την προστασία και την ευημερία των παιδιών, ειδικά όσον αφορά την υιοθεσία και την τοποθέτηση σε ανάδοχες οικογένειες σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, τις διατάξεις του συνόλου των ελάχιστων κανόνων των Ηνωμένων Εθνών για τη διοίκηση της δικαιοσύνης για ανήλικους (Κανόνες του Πεκίνου) και της Διακήρυξης για την προστασία των γυναικών και των παιδιών σε περίοδο επείγουσας ανάγκης και ένοπλης σύρραξης,

Αναγνωρίζοντας ότι σε όλες τις χώρες του κόσμου υπάρχουν παιδιά που ζουν κάτω από ιδιαίτερα δύσκολες συνθήκες, και ότι είναι αναγκαίο να δοθεί στα παιδιά αυτά ιδιαίτερη προσοχή,

Λαμβάνοντας δεόντως υπόψη τη σημασία των πολιτιστικών παραδόσεων και αξιών κάθε λαού για την προστασία και την αρμονική ανάπτυξη του παιδιού,

Αναγνωρίζοντας τη σημασία της διεθνούς συνεργασίας για τη βελτίωση των συνθηκών ζωής των παιδιών σε όλες τις χώρες, και ιδιαίτερα στις υπό ανάπτυξη χώρες,

Συμφώνησαν τα εξής:

## **ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ**

### **Άρθρο 1**

Για τους σκοπούς της παρούσας Σύμβασης, θεωρείται παιδί κάθε ανθρώπινο ον μικρότερο των δεκαοκτώ ετών, εκτός εάν η ενηλικίωση επέρχεται νωρίτερα, σύμφωνα με την ισχύουσα για το παιδί νομοθεσία.

Επιστροφή στον πίνακα των Άρθρων

### **Άρθρο 2**

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη υποχρεούνται να σέβονται τα δικαιώματα, που αναφέρονται στην παρούσα Σύμβαση και να τα εγγυώνται σε κάθε παιδί που υπάγεται στη δικαιοδοσία τους, χωρίς καμία διάκριση φυλής, χρώματος, φύλλου, γλώσσας, θρησκείας, πολιτικών ή άλλων πεποιθήσεων του παιδιού ή των γονέων του ή των νόμιμων εκπροσώπων του ή της εθνικής, εθνικιστικής ή κοινωνικής καταγωγής τους, της περιουσιακής τους κατάστασης, της ανικανότητάς τους, της γέννησής τους ή οποιασδήποτε άλλης κατάστασης.

2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη παίρνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα ώστε να προστατεύεται αποτελεσματικά το παιδί έναντι κάθε μορφής διάκρισης ή κύρωσης, βασισμένης στη νομική κατάσταση, στις δραστηριότητες, στις εκφρασμένες απόψεις ή στις πεποιθήσεις των γονέων του, των νόμιμων εκπροσώπων του ή των μελών της οικογένειάς του.

Επιστροφή στον πίνακα των Άρθρων

### **Άρθρο 3**

1. Σε όλες τις αποφάσεις που αφορούν στα παιδιά, είτε αυτές λαμβάνονται από δημοσίους ή ιδιωτικούς οργανισμούς κοινωνικής προστασίας, είτε από τα δικαστήρια, τις διοικητικές αρχές ή από τα νομοθετικά όργανα, πρέπει να λαμβάνεται πρωτίστως υπόψη το συμφέρον του παιδιού.

2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη υποχρεούνται να εξασφαλίζουν στο παιδί την αναγκαία για την ευημερία του προστασία και

φροντίδα, λαμβάνοντας υπόψη τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των γονέων του, των επιτρόπων του ή των άλλων προσώπων που είναι νόμιμα υπεύθυνοι γι' αυτό, και παίρνουν για το σκοπό αυτό όλα τα κατάλληλα νομοθετικά και διοικητικά μέτρα.

3. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη μεριμνούν ώστε η λειτουργία των οργανισμών, των υπηρεσιών και των ιδρυμάτων που αναλαμβάνουν παιδιά και που είναι υπεύθυνα για την προστασία τους να είναι σύμφωνη με τους κανόνες που έχουν θεσπιστεί από τις αρμόδιες αρχές, ιδιαίτερα στον τομέα της ασφάλειας και της υγείας και σε ότι αφορά τον αριθμό και την αρμοδιότητα του προσωπικού τους, καθώς και την ύπαρξη μιας κατάλληλης εποπτείας.

Επιστροφή στον πίνακα των Άρθρων

#### **Άρθρο 4**

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη υποχρεούνται να παίρνουν όλα τα νομοθετικά, διοικητικά και άλλα μέτρα που είναι αναγκαία για την εφαρμογή των αναγνωρισμένων στην παρούσα Σύμβαση δικαιωμάτων. Στην περίπτωση των οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών δικαιωμάτων, παίρνουν τα μέτρα αυτά μέσα στα όρια των πόρων που διαθέτουν και, όπου είναι αναγκαίο, μέσα στα πλαίσια της διεθνούς συνεργασίας.

Επιστροφή στον πίνακα των Άρθρων

#### **Άρθρο 5**

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη σέβονται την ευθύνη, το δικαίωμα και το καθήκον που έχουν οι γονείς ή, κατά περίπτωση, τα μέλη της διευρυμένης οικογένειας ή της κοινότητας, όπως προβλέπεται από τα τοπικά έθιμα, οι επιτροπαι ή άλλα πρόσωπα που έχουν νόμιμα την ευθύνη για το παιδί, να του παράσχουν, κατά τρόπο που να ανταποκρίνεται στην ανάπτυξη των ικανοτήτων του, τον προσανατολισμό και τις κατάλληλες συμβουλές για την άσκηση των δικαιωμάτων που του αναγνωρίζει η παρούσα Σύμβαση.

Επιστροφή στον πίνακα των Άρθρων

#### **Άρθρο 6**

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν ότι κάθε παιδί έχει εγγενές δικαίωμα στη ζωή.

2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη μέλη εξασφαλίζουν, στο μέτρο του δυνατού, την επιβίωση και την ανάπτυξη του παιδιού.

Επιστροφή στον πίνακα των Άρθρων

#### **Άρθρο 7**

1. Το παιδί εγγράφεται στο ληξιαρχείο αμέσως μετά τη γέννησή του και έχει από εκείνη τη στιγμή το δικαίωμα ονόματος, το δικαίωμα να αποκτήσει ιθαγένεια, και, στο μέτρο του δυνατού, το δικαίωμα να γνωρίζει τους γονείς του και να ανατραφεί από αυτούς.

2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη μεριμνούν για τη θέση σε εφαρμογή αυτών των δικαιωμάτων, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία τους και με τις υποχρεώσεις που τους επιβάλλουν οι ισχύουσες σ' αυτό το πεδίο διεθνείς συνθήκες, ιδιαίτερα στις περιπτώσεις κατά τις οποίες, ελλείψει αυτών, το παιδί θα ήταν άπατρις.

Επιστροφή στον πίνακα των Άρθρων

#### **Άρθρο 8**

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να σέβονται το δικαίωμα του παιδιού για διατήρηση της ταυτότητας του, συμπεριλαμβανομένων της ιθαγένειας του, του ονόματός του και των οικογενειακών σχέσεων του, όπως αυτά αναγνωρίζονται από το νόμο, χωρίς παράνομη ανάμιξη.

2. Εάν ένα παιδί στερείται παράνομα ορισμένα ή όλα τα στοιχεία που συνιστούν την ταυτότητα του, τα Συμβαλλόμενα Κράτη οφείλουν να του παράσχουν κατάλληλη υποστήριξη και προστασία, ώστε η ταυτότητα του να αποκατασταθεί το συντομότερο δυνατόν.

Επιστροφή στον πίνακα των Άρθρων

#### **Άρθρο 9**

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη μεριμνούν ώστε το παιδί να μην αποχωρίζεται από τους γονείς του, παρά τη θέλησή τους, εκτός εάν οι αρμόδιες αρχές αποφασίσουν, με την επιφύλαξη δικαστικής αναθεώρησης και σύμφωνα με τους εφαρμοζόμενους νόμους και διαδικασίες, ότι ο χωρισμός αυτός είναι αναγκαίος για το συμφέρον του παιδιού. Μια τέτοια απόφαση μπορεί να είναι αναγκαία σε ειδικές περιπτώσεις, για παράδειγμα όταν οι γονείς κακομεταχειρίζονται ή παραμελούν το παιδί, ή όταν ζουν χωριστά και πρέπει να ληφθεί απόφαση σχετικά με τον τόπο διαμονής του παιδιού.

2. Σε όλες τις περιπτώσεις που προβλέπονται στην παράγραφο 1 του παρόντος άρθρου, όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να συμμετέχουν στις διαδικασίες και να γνωστοποιούν τις απόψεις τους.

3. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη σέβονται το δικαίωμα του παιδιού που ζει χωριστά από τους δυο γονείς του ή από τον έναν από αυτούς να διατηρεί κανονικά προσωπικές σχέσεις και να έχει άμεση επαφή με τους δυο γονείς του, εκτός εάν αυτό είναι αντίθετο με το συμφέρον του παιδιού.

4. Όταν ο χωρισμός είναι αποτέλεσμα μέτρων που έχει πάρει ένα Συμβαλλόμενο Κράτος, όπως η κράτηση, η φυλάκιση, η εξορία, η απέλαση ή ο θάνατος (συμπεριλαμβανομένου του θανάτου από οποιαδήποτε αιτία, ο οποίος επήλθε κατά το χρόνο κράτησης) των δύο γονέων ή του ενός από αυτούς ή του παιδιού το Συμβαλλόμενο Κράτος δίνει, μετά από αίτηση, στους γονείς, στο παιδί ή, εάν χρειαστεί, σε ένα άλλο μέλος της οικογένειας τις ουσιώδες πληροφορίες σχετικά με τον τόπο όπου βρίσκονται το απόν μέλος ή τα απόντα μέλη της οικογένειας, εκτός εάν η αποκάλυψη των πληροφοριών αυτών θα είναι επιζήμια για την ευημερία του παιδιού. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη φροντίζουν εξάλλου ώστε η υποβολή ενός τέτοιου αιτήματος να μην επισύρει δυσμενείς συνέπειες για το ενδιαφερόμενο ή τα ενδιαφερόμενα πρόσωπα.

Επιστροφή στον πίνακα των Άρθρων

#### **Άρθρο 10**

1. Σύμφωνα με την υποχρέωση των Συμβαλλόμενων Κρατών δυνάμει της παραγράφου 1 του άρθρου 9, κάθε αίτηση από ένα παιδί ή από τους γονείς του για την είσοδο σε ένα Συμβαλλόμενο Κράτος ή την έξοδο από αυτό με σκοπό την οικογενειακή επανένωση αντιμετωπίζεται από τα Συμβαλλόμενα Κράτη με θετικό πνεύμα, ανθρωπισμό και ταχύτητα. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη φροντίζουν επιπλέον ώστε η υποβολή μιας τέτοιας αίτησης να μην επισύρει δυσμενείς συνέπειες για τον αιτούντα ή για τα μέλη της οικογένειάς του.

2. Το παιδί του οποίου οι γονείς διαμένουν σε διαφορετικά Κράτη έχει το δικαίωμα να διατηρεί, εκτός εξαιρετικών περιπτώσεων, προσωπικές σχέσεις και τακτική άμεση επαφή με τους δύο γονείς του. Για τον σκοπό αυτόν και σύμφωνα με την υποχρέωση που βαρύνει τα Συμβαλλόμενα Κράτη δυνάμει της παραγράφου 2 του άρθρου 9, τα Συμβαλλόμενα Κράτη σέβονται το δικαίωμα που έχουν το παιδί και οι γονείς του να εγκαταλείψουν οποιαδήποτε χώρα, συμπεριλαμβανομένης της χώρας αυτού του ίδιου του Συμβαλλόμενου Κράτους και να επιστρέψουν στη δική τους χώρα. Το δικαίωμα εγκατάλειψης οποιασδήποτε χώρας μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο μόνο των περιορισμών που ορίζει ο νόμος και που είναι αναγκαίοι για την προστασία της εθνικής ασφάλειας, της δημόσιας τάξης, της δημόσιας υγείας και των δημόσιων ηθών, ή των δικαιωμάτων και των ελευθεριών των άλλων, και που είναι συμβατοί με τα υπόλοιπα δικαιώματα που αναγνωρίζονται στην παρούσα Σύμβαση.

Επιστροφή στον πίνακα των Άρθρων

### **Άρθρο 11**

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη παίρνουν μέτρα εναντίον των αθέμιτων μετακινήσεων παιδιών στο εξωτερικό και εναντίον της μη επανόδου τους.

2. Για το σκοπό αυτόν, τα Συμβαλλόμενα Κράτη ευνοούν τη σύναψη διμερών ή πολυμερών συμφωνιών ή την προσχώρηση στις ήδη υπάρχουσες συμφωνίες.

Επιστροφή στον πίνακα των Άρθρων

### **Άρθρο 12**

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη εγγυώνται στο παιδί που έχει ικανότητα διάκρισης το δικαίωμα ελεύθερης έκφρασης της γνώμης του σχετικά με οποιοδήποτε θέμα που το αφορά, λαμβάνοντας υπόψη τις απόψεις του παιδιού ανάλογα με την ηλικία του και με το βαθμό ωριμότητάς του.

2. Για τον σκοπό αυτό θα πρέπει ιδίως να δίνεται στο παιδί η δυνατότητα να ακούγεται σε οποιαδήποτε διοικητική ή δικαστική διαδικασία που το αφορά, είτε άμεσα είτε μέσω ενός εκπροσώπου ή ενός αρμόδιου οργανισμού, κατά τρόπο συμβατό με τους διαδικαστικούς κανόνες της εθνικής νομοθεσίας.

Επιστροφή στον πίνακα των Άρθρων

### **Άρθρο 13**

1. Το παιδί έχει το δικαίωμα της ελευθερίας της έκφρασης. Το δικαίωμα αυτό περιλαμβάνει την ελευθερία αναζήτησης, λήψης και διάδοσης πληροφοριών και ιδεών οποιουδήποτε είδους, ανεξαρτήτως συνόρων, υπό μορφή προφορική, γραπτή ή τυπωμένη, ή καλλιτεχνική ή με οποιοδήποτε άλλο μέσο της επιλογής του.

2. Η άσκηση του δικαιώματος αυτού μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο μόνο των περιορισμών που ορίζονται από το νόμο και που είναι αναγκαίοι:

α) Για το σεβασμό των δικαιωμάτων και της υπόληψης των άλλων ή

β) Για τη διαφύλαξη της εθνικής ασφάλειας, της δημόσιας τάξης, της δημόσιας υγείας και των δημόσιων ηθών.

Επιστροφή στον πίνακα των Άρθρων

### **Άρθρο 14**

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη σέβονται το δικαίωμα του παιδιού για ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκείας.

2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη σέβονται το δικαίωμα και το καθήκον των γονέων ή, κατά περίπτωση, των νομίμων εκπροσώπων του παιδιού, να το καθοδηγούν στην άσκηση του παραπάνω δικαιώματος κατά τρόπο που να ανταποκρίνεται στην ανάπτυξη των ικανοτήτων του.

3. Η ελευθερία της δήλωσης της θρησκείας του ή των πεποιθήσεων του μπορεί να υπόκειται μόνο στους περιορισμούς που ορίζονται από το νόμο και που είναι αναγκαίοι για τη διαφύλαξη της δημόσιας ασφάλειας, της δημόσιας τάξης, της δημόσιας υγείας και των δημόσιων ηθών, ή των ελευθεριών των θεμελιωδών δικαιωμάτων των άλλων.

Επιστροφή στον πίνακα των Άρθρων

### **Άρθρο 15**

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν τα δικαιώματα του παιδιού στην ελευθερία του να συνεταιρίζεται και του να συνέρχεται ειρηνικά.

2. Δεν τίθενται περιορισμοί για την άσκηση των δικαιωμάτων αυτών, εκτός από αυτούς που ορίζει ο νόμος και που είναι αναγκαίοι σε μια δημοκρατική κοινωνία, προς το συμφέρον της εθνικής ασφάλειας, της δημόσιας ασφάλειας ή της δημόσιας τάξης ή για την προστασία της δημόσιας υγείας ή των δημόσιων ηθών, ή των δικαιωμάτων και των ελευθεριών των άλλων.

Επιστροφή στον πίνακα των Άρθρων

#### **Άρθρο 16**

1. Κανένα παιδί δεν μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο αυθαίρετης ή παράνομης επέμβασης στην ιδιωτική του ζωή, στην οικογένεια του, στην κατοικία του ή στην αλληλογραφία του, ούτε παράνομων προσβολών της τιμής και της υπόληψης του.

2. Το παιδί δικαιούται να προστατεύεται από το νόμο έναντι τέτοιων επεμβάσεων ή προσβολών.

Επιστροφή στον πίνακα των Άρθρων

#### **Άρθρο 17**

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν τη σημασία του έργου που επιτελούν τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και φροντίζουν ώστε το παιδί να έχει πρόσβαση σε ενημέρωση και σε υλικό, που προέρχονται από διάφορες εθνικές και διεθνείς πηγές, ιδίως σ' αυτά που αποσκοπούν στην προαγωγή της κοινωνικής, πνευματικής και ηθικής ευημερίας του, καθώς και της σωματικής και πνευματικής υγείας του. Για το σκοπό αυτόν, τα Συμβαλλόμενα Κράτη:

α) Ενθαρρύνουν τα μέσα μαζικής ενημέρωσης στη διάδοση πληροφοριών και υλικού που παρουσιάζουν κοινωνική και πολιτιστική χρησιμότητα για το παιδί που είναι σύμφωνα με το πνεύμα του άρθρου 29.

β) Ενθαρρύνουν τη διεθνή συνεργασία για την παραγωγή, ανταλλαγή και διάδοση πληροφοριών και υλικού αυτού του τύπου, που προέρχονται από διάφορες πολιτιστικές, εθνικές και διεθνείς πηγές.

γ) Ενθαρρύνουν την παραγωγή και τη διάδοση παιδικών βιβλίων.

δ) Ενθαρρύνουν τα μέσα μαζικής ενημέρωσης να λαμβάνουν ιδιαίτερα υπόψη τους τις γλωσσολογικές ανάγκες των αυτόχθονων παιδιών ή των παιδιών που ανήκουν σε μια μειονότητα.

ε) Ευνοούν την επεξεργασία κατάλληλων κατευθυντήριων αρχών που να προορίζονται για την προστασία του παιδιού από την ενημέρωση και το υλικό που βλάπτουν την ευημερία του, λαμβάνοντας υπόψη τις διατάξεις των άρθρων 13 και 18.

Επιστροφή στον πίνακα των Άρθρων

#### **Άρθρο 18**

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη καταβάλλουν κάθε δυνατή προσπάθεια για την εξασφάλιση της αναγνώρισης της αρχής, σύμφωνα με την οποία και οι δύο γονείς είναι από κοινού υπεύθυνοι για την ανατροφή του παιδιού και την ανάπτυξή του. Η ευθύνη για την ανατροφή του παιδιού και για την ανάπτυξή του ανήκει κατά κύριο λόγο στους γονείς, ή κατά περίπτωση, στους νόμιμους εκπροσώπους του. Το συμφέρον του παιδιού πρέπει να αποτελεί τη βασική τους μέριμνα.



2. Για την εγγύηση και την προώθηση των δικαιωμάτων που εκφράζονται στην παρούσα Σύμβαση, τα Συμβαλλόμενα Κράτη παρέχουν την κατάλληλη βοήθεια στους γονείς και στους νόμιμους εκπροσώπους του παιδιού, κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους για την ανατροφή του παιδιού, και εξασφαλίζουν τη δημιουργία οργανισμών, ιδρυμάτων και υπηρεσιών επιφορτισμένων να μεριμνούν για την ευημερία των παιδιών.

3. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη λαμβάνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα προκειμένου να εξασφαλίσουν στα παιδιά των οποίων οι γονείς εργάζονται το δικαίωμα να επωφελούνται από τις υπηρεσίες και τα ιδρύματα φύλαξης παιδιών, εφόσον τα παιδιά πληρούν τους απαιτούμενους όρους.

Επιστροφή στον πίνακα των Άρθρων

### **Άρθρο 19**

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη λαμβάνουν όλα τα κατάλληλα νομοθετικά, διοικητικά, κοινωνικά και εκπαιδευτικά μέτρα, προκειμένου να προστατεύσουν το παιδί από κάθε μορφή βίας, προσβολής ή βιαιοπραγιών σωματικών ή πνευματικών, εγκατάλειψης ή παραμέλησης, κακής μεταχείρισης ή εκμετάλλευσης, συμπεριλαμβανόμενης της σεξουαλικής βίας, κατά το χρόνο που βρίσκεται υπό την επιμέλεια των γονέων του ή του ενός από τους δύο, του ή των νομίμων εκπροσώπων του ή οποιουδήποτε άλλου προσώπου στο οποίο το έχουν εμπιστευθεί.

2. Αυτά τα προστατευτικά μέτρα θα πρέπει να περιλαμβάνουν, όπου χρειάζεται, αποτελεσματικές διαδικασίες για την εκπόνηση κοινωνικών προγραμμάτων, που θα αποσκοπούν στην παροχή της απαραίτητης υποστήριξης στο παιδί και σε αυτούς οι οποίοι έχουν την επιμέλειά του, καθώς και για άλλες μορφές πρόνοιας και για το χαρακτηρισμό, την αναφορά, την παραπομπή, την ανάκριση, την περίθαλψη και την παρακολούθηση της εξέλιξής τους στις περιπτώσεις κακής μεταχείρισης του παιδιού που περιγράφονται πιο πάνω, και όπου χρειάζεται, για διαδικασίες δικαστικής παρέμβασης.

Επιστροφή στον πίνακα των Άρθρων

### **Άρθρο 20**

1. Κάθε παιδί που στερείται προσωρινά ή οριστικά το οικογενειακό του περιβάλλον ή το οποίο για το δικό του συμφέρον δεν είναι δυνατόν να παραμείνει στο περιβάλλον αυτό δικαιούται ειδική προστασία και βοήθεια εκ μέρους του Κράτους.

2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη προβλέπουν γι' αυτό το παιδί μια εναλλακτική επιμέλεια, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία τους.

3. Αυτή η επιμέλεια μπορεί να έχει, μεταξύ άλλων, τη μορφή της τοποθέτησης σε μια οικογένεια, της ΚΑΦΑΛΗ του ισλαμικού δικαίου, της υιοθεσίας ή, σε περίπτωση ανάγκης, της τοποθέτησης σε ένα κατάλληλο για την περίπτωση ίδρυμα για παιδιά. Κατά την επιλογή ανάμεσα σε αυτές τις λύσεις, λαμβάνεται δεόντως υπόψη η ανάγκη μιας συνέχειας στην εκπαίδευση του παιδιού, καθώς και η εθνική, θρησκευτική, πολιτιστική και γλωσσολογική καταγωγή του.

Επιστροφή στον πίνακα των Άρθρων

### **Άρθρο 21**

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη που αναγνωρίζουν και /ή επιτρέπουν την υιοθεσία διασφαλίζουν ότι εκείνο που λαμβάνεται πρωτίστως υπόψη στην προκειμένη περίπτωση είναι το συμφέρον του παιδιού και:

α) Μεριμνούν ώστε η υιοθεσία ενός παιδιού να μην επιτρέπεται παρά μόνο από τις αρμόδιες αρχές, οι οποίες αποφαινόμενες, σύμφωνα με το νόμο και με τις εφαρμοζόμενες διαδικασίες και επί τη βάση όλων των αξιόπιστων σχετικών πληροφοριών, εάν η υιοθεσία είναι δυνατή εν όψει της κατάστασης του παιδιού σε σχέση με τον πατέρα και τη μητέρα του, τους συγγενείς του και τους νόμιμους εκπροσώπους του και εάν, εφόσον αυτό απαιτείται, τα ενδιαφερόμενα

πρόσωπα έδωσαν τη συναίνεση τους για την υιοθεσία, έχοντας γνώση των πραγμάτων και μετά από την αναγκαία παροχή συμβουλών.

β) Αναγνωρίζουν ότι η υιοθεσία στο εξωτερικό μπορεί να αντιμετωπισθεί ως ένα άλλο μέσο εξασφάλισης στο παιδί της αναγκαίας φροντίδας, ένα αυτό δεν μπορεί να τοποθετηθεί σε μία ανάδοχη ή σε μία υιοθετούσα οικογένεια ή να ανατραφεί σωστά στη χώρα της καταγωγής του.

γ) Μεριμνούν ώστε, σε περίπτωση υιοθεσίας στο εξωτερικό, το παιδί να απολαμβάνει των ίδιων προστατευτικών μέτρων και προδιαγραφών με εκείνα που υπάρχουν στην περίπτωση εθνικής υιοθεσίας.

δ) Παίρνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα για να διασφαλίσουν ότι, σε περίπτωση διακρατικής υιοθεσίας, η τοποθέτηση του παιδιού δεν απολήγει σε ανάρμοστο υλικό όφελος για τα πρόσωπα που είναι αναμιγμένα σ' αυτή.

ε) Προωθούν τους αντικειμενικούς σκοπούς του παρόντος άρθρου με τη σύναψη διμερών ή πολυμερών διακανονισμών ή συμφωνιών, ανάλογα με την περίπτωση, και προσπαθούν μέσα σ' αυτά τα πλαίσια, να επιτύχουν οι τοποθετήσεις παιδιών στο εξωτερικό να πραγματοποιούνται από αρμόδιες αρχές ή αρμόδια όργανα.

Επιστροφή στον πίνακα των Άρθρων

## **Άρθρο 22**

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη παίρνουν τα κατάλληλα μέτρα προκειμένου ένα παιδί, το οποίο επιζητεί να αποκτήσει το νομικό καθεστώς του πρόσφυγα ή που θεωρείται πρόσφυγας δυνάμει των κανόνων και των διαδικασιών του ισχύοντος διεθνούς ή εθνικού δικαίου, είτε αυτό είναι μόνο είτε συνοδεύεται από τους γονείς του ή από οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο, να χαιρεί της κατάλληλης προστασίας και ανθρωπιστικής βοήθειας, που θα του επιτρέψουν να απολαμβάνει τα δικαιώματα που του αναγνωρίζουν η παρούσα Σύμβαση και τα άλλα διεθνή όργανα τα σχετικά με τα δικαιώματα του ανθρώπου ή ανθρωπιστικού χαρακτήρα, στα οποία μετέχουν τα εν λόγω Κράτη.

2. Για το σκοπό αυτό τα Συμβαλλόμενα Κράτη συνεργάζονται, όπως αυτά το κρίνουν αναγκαίο, σε όλες τις προσπάθειες που γίνονται από τον Οργανισμό των Ηνωμένων Εθνών και τους άλλους αρμόδιους διακυβερνητικούς ή μη κυβερνητικούς οργανισμούς που συνεργάζονται με τον Οργανισμό των Ηνωμένων Εθνών, προκειμένου να προστατεύσουν και να βοηθήσουν τα παιδιά που βρίσκονται σε παρόμοια κατάσταση, και προκειμένου να αναζητήσουν τους γονείς ή άλλα μέλη της οικογένειας κάθε παιδιού πρόσφυγα και για να συλλέξουν πληροφορίες αναγκαίες για την επανένωση του παιδιού με την οικογένεια του. Σε περίπτωση που ούτε ο πατέρας ούτε η μητέρα ούτε κανένα άλλο μέλος της οικογένειας είναι δυνατόν να ανευρεθεί, το παιδί έχει δικαίωμα να τύχει της ίδιας προστασίας που παρέχεται σε οποιοδήποτε άλλο παιδί στερημένο οριστικά ή προσωρινά του οικογενειακού του περιβάλλοντος για οποιονδήποτε λόγο, σύμφωνα με τις αρχές της παρούσας Σύμβασης.

Επιστροφή στον πίνακα των Άρθρων

## **Άρθρο 23**

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν ότι τα πνευματικώς ή σωματικώς ανάπηρα παιδιά πρέπει να διάγουν πλήρη και αξιοπρεπή ζωή, σε συνθήκες οι οποίες εγγυώνται την αξιοπρέπεια τους, ευνοούν την αυτονομία τους και διευκολύνουν την ενεργό συμμετοχή τους στη ζωή του συνόλου.

2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν το δικαίωμα των ανάπηρων παιδιών να τυγχάνουν ειδικής φροντίδας και ενθαρρύνουν και εξασφαλίζουν, στο μέτρο των διαθέσιμων πόρων, την παροχή, μετά από αίτηση, στα ανάπηρα παιδιά που πληρούν τους απαιτούμενους όρους και σε αυτούς που τα έχουν αναλάβει, μιας βοήθειας προσαρμοσμένης στην

κατάσταση του παιδιού και στις περιστάσεις των γονέων του ή αυτών στους οποίους τα έχουν εμπιστευθεί.

3. Εν όψει των ειδικών αναγκών των ανάπηρων παιδιών, η χορηγούμενη σύμφωνα με την παράγραφο 2 του παρόντος άρθρου βοήθεια παρέχεται δωρεάν, εφόσον αυτό είναι δυνατό, κατόπιν υπολογισμού των οικονομικών πόρων των γονέων τους και αυτών στους οποίους έχουν εμπιστευθεί το παιδί, και σχεδιάζεται κατά τέτοιον τρόπο ώστε τα ανάπηρα παιδιά να έχουν αποκλειστική πρόσβαση στην εκπαίδευση, στην επιμόρφωση, στην περίθαλψη, στην αποκατάσταση αναπήρων, στην επαγγελματική εκπαίδευση και στις ψυχαγωγικές δραστηριότητες, έτσι που να επιτυγχάνεται η όσο το δυνατόν πληρέστερη κοινωνική ένταξη και προσωπική τους ανάπτυξη, συμπεριλαμβανομένης της πολιτιστικής και πνευματικής τους εξέλιξης.

4. Μέσα σε πνεύμα διεθνούς συνεργασίας, τα Συμβαλλόμενα Κράτη προωθούν την ανταλλαγή κατάλληλων πληροφοριών στον τομέα της προληπτικής περίθαλψης και της ιατρικής, ψυχολογικής και λειτουργικής θεραπείας των ανάπηρων παιδιών, συμπεριλαμβανομένης της διάδοσης και της πρόσβασής στις πληροφορίες που αφορούν στις μεθόδους αποκατάστασης αναπήρων και στις υπηρεσίες επαγγελματικής κατάρτισης, με σκοπό να επιτραπεί στα Συμβαλλόμενα Κράτη να βελτιώσουν τις δυνατότητες και τις αρμοδιότητες τους και να διευρύνουν την πείρα τους σε αυτούς τους τομείς. Σ' αυτό το πεδίο λαμβάνονται ιδιαίτερα υπόψη οι ανάγκες των υπό ανάπτυξη χωρών.

Επιστροφή στον πίνακα των Άρθρων

#### **Άρθρο 24**

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν το δικαίωμα του παιδιού να απολαμβάνει το καλύτερο δυνατό επίπεδο υγείας και να επωφελείται από τις υπηρεσίες ιατρικής θεραπείας και αποκατάστασης αναπήρων. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη επιδιώκουν να διασφαλίσουν το ότι κανένα παιδί δεν θα στερείται το δικαίωμα πρόσβασης στις υπηρεσίες αυτές.

2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη επιδιώκουν να εξασφαλίσουν την πλήρη εφαρμογή του παραπάνω δικαιώματος και ιδιαίτερα παίρνουν τα κατάλληλα μέτρα για:

α) Να μειώσουν τη βρεφική και παιδική θνησιμότητα.

β) Να εξασφαλίσουν σε κάθε παιδί την απαραίτητη ιατρική αντίληψη και περίθαλψη δίνοντας έμφαση στην ανάπτυξη της στοιχειώδους περίθαλψης.

γ) Να αγωνιστούν κατά της ασθένειας και της κακής διατροφής και μέσα στα πλαίσια της στοιχειώδους περίθαλψης, με την εφαρμογή -ανάμεσα στα άλλα- της ήδη διαθέσιμης τεχνολογίας και με την παροχή θρεπτικών τροφών και καθαρού πόσιμου νερού, λαμβάνοντας υπόψη τους κινδύνους της μόλυνσης του φυσικού περιβάλλοντος.

δ) Να εξασφαλίσουν στις μητέρες κατάλληλη περίθαλψη πριν και μετά από τον τοκετό.

ε) Να μπορούν όλες οι ομάδες της κοινωνίας, ιδιαίτερα οι γονείς και τα παιδιά, να ενημερώνονται για τα θέματα της υγείας και της διατροφής του παιδιού, για τα πλεονεκτήματα του φυσικού θηλασμού, την υγιεινή και την καθαριότητα του περιβάλλοντος και την πρόληψη των ατυχημάτων και να βρίσκουν υποστήριξη στη χρήση των παραπάνω βασικών γνώσεων.

στ) Να αναπτύξουν την προληπτική ιατρική φροντίδα, την καθοδήγηση των γονέων και την εκπαίδευση και τις υπηρεσίες του οικογενειακού προγραμματισμού.

3. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη παίρνουν όλα τα κατάλληλα και αποτελεσματικά μέτρα για να καταργηθούν οι παραδοσιακές πρακτικές που βλάπτουν την υγεία των παιδιών.

4. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να προωθήσουν και να ενθαρρύνουν τη διεθνή συνεργασία, ώστε να επιτύχουν σταδιακά την πλήρη πραγματοποίηση του δικαιώματος που αναγνωρίζεται στο παρόν άρθρο. Εν όψει αυτού, λαμβάνονται ιδιαίτερα υπόψη οι ανάγκες των υπό ανάπτυξη χωρών.

Επιστροφή στον πίνακα των Άρθρων

#### **Άρθρο 25**

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν στο παιδί, που τοποθετήθηκε από τις αρμόδιες αρχές σε μία οικογένεια, με σκοπό την παροχή φροντίδας, προστασίας ή θεραπείας της σωματικής ή πνευματικής του υγείας, το δικαίωμα σε μία περιοδική αναθεώρηση της παραπάνω θεραπείας και κάθε άλλης περίπτωσης σχετικής με την τοποθέτησή του.

Επιστροφή στον πίνακα των Άρθρων

#### **Άρθρο 26**

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν σε κάθε παιδί το δικαίωμα να επωφελείται από την κοινωνική πρόνοια, συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικών ασφαλίσεων, και παίρνουν τα απαραίτητα μέτρα για να εξασφαλίσουν την πλήρη πραγματοποίηση του δικαιώματος αυτού, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία τους.

2. Τα ωφελήματα, όπου είναι αναγκαία, πρέπει να δίνονται, αφού ληφθούν υπόψη οι πόροι και η κατάσταση του παιδιού και των προσώπων που έχουν αναλάβει την ευθύνη της συντήρησής του, καθώς και κάθε άλλη εκτίμηση σχετιζόμενη με την αίτηση παροχής ωφελημάτων που γίνεται από το παιδί ή για λογαριασμό του.

Επιστροφή στον πίνακα των Άρθρων

#### **Άρθρο 27**

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν το δικαίωμα κάθε παιδιού για ένα κατάλληλο επίπεδο ζωής που να επιτρέπει τη σωματική, πνευματική, ψυχική, ηθική και κοινωνική ανάπτυξη του.

2. Στους γονείς ή στα άλλα πρόσωπα που έχουν αναλάβει το παιδί ανήκει κατά κύριο λόγο η ευθύνη της εξασφάλισης μέσα στα όρια των δυνατοτήτων τους και των οικονομικών μέσων τους, των απαραίτητων για την ανάπτυξη του παιδιού συνθηκών ζωής.

3. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη υιοθετούν τα κατάλληλα μέτρα, σύμφωνα με τις εθνικές τους συνθήκες και στο μέτρο των δυνατοτήτων τους, για να βοηθήσουν τους γονείς και τα άλλα πρόσωπα που είναι υπεύθυνα για το παιδί, να εφαρμόσουν το δικαίωμα αυτό και προσφέρουν, σε περίπτωση ανάγκης, υλική βοήθεια και προγράμματα υποστήριξης, κυρίως σε σχέση με τη διατροφή, το ρουχισμό και την κατοικία.

4. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη παίρνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα για να εξασφαλίσουν την είσπραξη της διατροφής του παιδιού από τους γονείς του ή από τα άλλα πρόσωπα που έχουν την οικονομική ευθύνη γι' αυτό, είτε εντός της επικράτειας είτε στο εξωτερικό. Ειδικά στην περίπτωση που το πρόσωπο το οποίο έχει την οικονομική ευθύνη για το παιδί ζει σε ένα Κράτος διαφορετικό από εκείνο του παιδιού, τα Συμβαλλόμενα Κράτη ευνοούν την προσχώρηση σε διεθνείς συμφωνίες ή τη σύναψη τέτοιων συμφωνιών, καθώς και την υιοθέτηση κάθε άλλης κατάλληλης ρύθμισης.

Επιστροφή στον πίνακα των Άρθρων

#### **Άρθρο 28**

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν το δικαίωμα του παιδιού στην εκπαίδευση και, ιδιαίτερα, για να επιτευχθεί η άσκηση του δικαιώματος αυτού προοδευτικά και στη βάση της ισότητας των ευκαιριών:

α) Καθιστούν τη στοιχειώδη εκπαίδευση υποχρεωτική και δωρεάν για όλους.

β) Ενθαρρύνουν την ανάπτυξη διάφορων μορφών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, τόσο γενικής όσο και επαγγελματικής, τις καθιστούν ανοιχτές και προσιτές σε κάθε παιδί, και παίρνουν κατάλληλα μέτρα, όπως η θέσπιση της δωρεάν εκπαίδευσης και της προσφοράς χρηματικής βοήθειας σε περίπτωση ανάγκης.

γ) Εξασφαλίζουν σε όλους την πρόσβαση στην ανώτατη παιδεία με όλα τα κατάλληλα μέσα, σε συνάρτηση με τις ικανότητες του καθενός.

δ) Καθιστούν ανοιχτές και προσιτές σε κάθε παιδί τη σχολική και την επαγγελματική ενημέρωση και τον προσανατολισμό.

ε) Παίρνουν μέτρα για να ενθαρρύνουν την τακτική σχολική φοίτηση και τη μείωση του ποσοστού εγκατάλειψης των σχολικών σπουδών.

2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη παίρνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα για την εφαρμογή της σχολικής πειθαρχίας με τρόπο που να ταιριάζει στην αξιοπρέπεια του παιδιού ως ανθρώπινου όντος, και σύμφωνα με την παρούσα Σύμβαση.

3. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη προάγουν και ενθαρρύνουν τη διεθνή συνεργασία στον τομέα της παιδείας, με σκοπό να συμβάλλουν κυρίως στην εξάλειψη της άγνοιας και του αναλφαριθμητισμού στον κόσμο και να διευκολύνουν την πρόσβαση στις επιστημονικές και τεχνικές γνώσεις και στις σύγχρονες εκπαιδευτικές μεθόδους. Για το σκοπό αυτόν, λαμβάνονται ιδιαίτερα υπόψη οι ανάγκες των υπό ανάπτυξη χώρων.

Επιστροφή στον πίνακα των Άρθρων

#### **Άρθρο 29**

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη συμφωνούν ότι η εκπαίδευση του παιδιού πρέπει να αποσκοπεί:

α) Στην ανάπτυξη της προσωπικότητας του παιδιού και στην πληρέστερη δυνατή ανάπτυξη των χαρισμάτων του και των σωματικών και πνευματικών ικανοτήτων του.

β) Στην ανάπτυξη του σεβασμού για τα δικαιώματα του ανθρώπου και τις θεμελιώδεις ελευθερίες και για τις αρχές που καθιερώνονται στο Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών.

γ) Στην ανάπτυξη του σεβασμού για τους γονείς του παιδιού, την ταυτότητά του, τη γλώσσα του και τις πολιτιστικές του αξίες, καθώς και του σεβασμού του για τις εθνικές αξίες της χώρας στην οποία ζει, της χώρας από την οποία μπορεί να κατάγεται και για τους πολιτισμούς που διαφέρουν από το δικό του.

δ) Στην προετοιμασία του παιδιού για μία υπεύθυνη ζωή σε μία ελεύθερη κοινωνία μέσα σε πνεύμα κατανόησης, ειρήνης, ανοχής, ισότητας των φυλών και φιλίας ανάμεσα σε όλους τους λαούς και τις εθνικιστικές, εθνικές και θρησκευτικές ομάδες και στα πρόσωπα αυτόχθονης καταγωγής.

ε) Στην ανάπτυξη του σεβασμού για το φυσικό περιβάλλον.

2. Καμία διάταξη του παρόντος άρθρου ή του άρθρου 28 δεν μπορεί να ερμηνευτεί με τρόπο που να θίγει την ελευθερία των φυσικών ή νομικών προσώπων για τη δημιουργία και τη διεύθυνση εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, υπό τον όρο ότι θα τηρούνται οι εκφρασμένες στην παράγραφο 1 του παρόντος άρθρου αρχές και ότι η παρεχόμενη στα ιδρύματα αυτά εκπαίδευση θα είναι σύμφωνη με τις ελάχιστες προδιαγραφές που θα έχει ορίσει το Κράτος.

Επιστροφή στον πίνακα των Άρθρων

### **Άρθρο 30**

Στα κράτη όπου υπάρχουν εθνικές, θρησκευτικές γλωσσικές μειονότητες ή πρόσωπα αυτόχθονης καταγωγής, ένα παιδί αυτόχθονας ή που ανήκει σε μία από αυτές τις μειονότητες δεν μπορεί να στερηθεί το δικαίωμα να έχει τη δική του πολιτιστική ζωή, να πρεσβεύει και να ασκεί τη δική του θρησκεία ή να χρησιμοποιεί τη δική του γλώσσα από κοινού με τα άλλα μέλη της ομάδας του.

Επιστροφή στον πίνακα των Άρθρων

### **Άρθρο 31**

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν στο παιδί το δικαίωμα στην ανάπαυση και στις δραστηριότητες του ελεύθερου χρόνου, στην ενασχόληση με ψυχαγωγικά παιχνίδια και δραστηριότητες που είναι κατάλληλες για την ηλικία του και στην ελεύθερη συμμετοχή στην πολιτιστική και καλλιτεχνική ζωή.

2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη σέβονται και προάγουν το δικαίωμα του παιδιού να συμμετέχει πλήρως στην πολιτιστική και καλλιτεχνική ζωή και ενθαρρύνουν την προσφορά κατάλληλων και ίσων ευκαιριών για πολιτιστικές, καλλιτεχνικές και ψυχαγωγικές δραστηριότητες και για δραστηριότητες ελεύθερου χρόνου.

Επιστροφή στον πίνακα των Άρθρων

### **Άρθρο 32**

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν το δικαίωμα του παιδιού να προστατεύεται από την οικονομική εκμετάλλευση και από την εκτέλεση οποιασδήποτε εργασίας που ενέχει κινδύνους ή που μπορεί να εκθέσει σε κίνδυνο την εκπαίδευσή του ή να βλάψει την υγεία του ή τη σωματική, πνευματική, ψυχική, ηθική ή κοινωνική ανάπτυξη του.

2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη παίρνουν νομοθετικά, διοικητικά, κοινωνικά και εκπαιδευτικά μέτρα για να εξασφαλίσουν την εφαρμογή του παρόντος άρθρου. Για το σκοπό αυτόν, και λαμβάνοντας υπόψη τις σχετικές διατάξεις των άλλων διεθνών οργάνων, τα Συμβαλλόμενα Κράτη ειδικότερα:

α) Ορίζουν ένα κατώτατο όριο ή κατώτατα όρια ηλικίας για την είσοδο στην επαγγελματική απασχόληση.

β) Προβλέπουν μία κατάλληλη ρύθμισή των ωραρίων και των συνθηκών εργασίας.

γ) Προβλέπουν κατάλληλες ποινές και άλλες κυρώσεις, για να εξασφαλίσουν την αποτελεσματική εφαρμογή του παρόντος άρθρου.

Επιστροφή στον πίνακα των Άρθρων

### **Άρθρο 33**

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη παίρνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα, συμπεριλαμβανομένων νομοθετικών, διοικητικών, κοινωνικών και εκπαιδευτικών μέτρων, για να προστατεύσουν τα παιδιά από την παράνομη χρήση ναρκωτικών και

ψυχοτρόπων ουσιών, όπως αυτές προσδιορίζονται στις σχετικές διεθνείς συμβάσεις, και για να εμποδίσουν τη χρησιμοποίηση των παιδιών στην παραγωγή και την παράνομη διακίνηση αυτών των ουσιών.  
Επιστροφή στον πίνακα των Άρθρων

#### **Άρθρο 34**

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να προστατεύσουν το παιδί από κάθε μορφή σεξουαλικής εκμετάλλευσης και σεξουαλικής βίας. Για τον σκοπό αυτόν, τα Κράτη, ειδικότερα, παίρνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα σε εθνικό, διμερές και πολυμερές επίπεδο για να εμποδίσουν:

- α) Την παρακίνηση ή τον εξαναγκασμό των παιδιών σε παράνομη σεξουαλική δραστηριότητα.
- β) Την εκμετάλλευση των παιδιών για πορνεία ή για άλλες παράνομες σεξουαλικές δραστηριότητες.
- γ) Την εκμετάλλευση των παιδιών για την παραγωγή θεαμάτων ή υλικού πορνογραφικού χαρακτήρα.

Επιστροφή στον πίνακα των Άρθρων

#### **Άρθρο 35**

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη παίρνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα σε εθνικό, διμερές και πολυμερές επίπεδο για να εμποδίσουν την απαγωγή, την πώληση ή το δουλεμπόριο παιδιών, για οποιονδήποτε σκοπό και με οποιαδήποτε μορφή.

Επιστροφή στον πίνακα των Άρθρων

#### **Άρθρο 36**

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη προστατεύουν το παιδί από κάθε άλλη μορφή εκμετάλλευσης επιβλαβή για οποιαδήποτε πλευρά της ευημερίας του.

Επιστροφή στον πίνακα των Άρθρων

#### **Άρθρο 37**

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη επαγρυπνούν ώστε:

- α) Κανένα παιδί να μην υποβάλλεται σε βασανιστήρια ή σε άλλες σκληρές, απάνθρωπες ή εξευτελιστικές τιμωρίες ή μεταχείριση. Θανατική ποινή ή ισάβια κάθειρξη χωρίς δυνατότητα απελευθέρωσης δεν πρέπει να απαγγέλλονται για παραβάσεις, τις οποίες έχουν διαπράξει πρόσωπα κάτω των δεκαοκτώ ετών.
- β) Κανένα παιδί να μην στερείται την ελευθερία του κατά τρόπο παράνομο ή αυθαίρετο. Η σύλληψη, κράτηση ή φυλάκιση ενός παιδιού πρέπει να είναι σύμφωνη με το νόμο, να μην αποτελεί παρά ένα έσχατο μέτρο και να είναι της μικρότερης δυνατής χρονικής διάρκειας.
- γ) Κάθε παιδί που στερείται την ελευθερία να αντιμετωπίζεται με ανθρωπισμό και με τον οφειλόμενο στην αξιοπρέπεια του ανθρώπου σεβασμό, και κατά τρόπο που να ανταποκρίνεται στις ανάγκες της ηλικίας του. Ειδικότερα, κάθε παιδί που στερείται την ελευθερία θα χωρίζεται από τους ενήλικες, εκτός εάν θεωρηθεί ότι είναι προτιμότερο να μη γίνει αυτό για το συμφέρον του παιδιού, και έχει το δικαίωμα να διατηρήσει την επαφή με την οικογένειά του δι' αλληλογραφίας και με επισκέψεις, εκτός εξαιρετικών περιστάσεων.
- δ) Τα παιδιά που στερούνται την ελευθερία τους να έχουν το δικαίωμα για ταχεία πρόσβαση σε νομική ή σε άλλη

κατάλληλη συμπαράσταση, καθώς και το δικαίωμα να αμφισβητούν τη νομιμότητα της στέρησης της ελευθερίας τους ενώπιον ενός δικαστηρίου ή μιας άλλης αρμόδιας, ανεξάρτητης και αμερόληπτης αρχής, και για τη λήψη μιας ταχείας απόφασης πάνω σ' αυτό το ζήτημα.

Επιστροφή στον πίνακα των Άρθρων

### **Άρθρο 38**

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να σέβονται και να διασφαλίζουν το σεβασμό στους κανόνες του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου που εφαρμόζονται σε αυτά σε περίπτωση ένοπλης σύρραξης, και των οποίων η προστασία επεκτείνεται στα παιδιά.

2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη παίρνουν όλα τα δυνατά μέτρα για να διασφαλίσουν ότι τα πρόσωπα κάτω των δεκαπέντε ετών, δεν θα συμμετέχουν άμεσα στις εχθροπραξίες.

3. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη απέχουν από την επιστράτευση στις ένοπλες δυνάμεις τους κάθε προσώπου κάτω των δεκαπέντε ετών. Κατά την επιστράτευση ανάμεσα σε πρόσωπα άνω των δεκαπέντε ετών αλλά κάτω των δεκαοκτώ ετών, τα Συμβαλλόμενα Κράτη προσπαθούν να δίνουν προτεραιότητα στα πρόσωπα μεγαλύτερης ηλικίας.

4. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη, σύμφωνα με την υποχρέωση που έχουν, δυνάμει του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου, να προστατεύουν τον άμαχο πληθυσμό σε περίπτωση ένοπλης σύρραξης, παίρνουν όλα τα δυνατά μέτρα για την προστασία και την φροντίδα των παιδιών, που θίγονται από την ένοπλη σύρραξη.

Επιστροφή στον πίνακα των Άρθρων

### **Άρθρο 39**

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη παίρνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα για να διευκολύνουν τη σωματική και ψυχολογική ανάρρωση και την κοινωνική επανένταξη κάθε παιδιού θύματος: οποιασδήποτε μορφής παραμέλησης, εκμετάλλευσης ή κακοποίησης, βασανισμού ή κάθε άλλης μορφής σκληρής, απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης ή τιμωρίας ή ένοπλης σύρραξης. Η ανάρρωση αυτή και η επανένταξη γίνονται μέσα σε περιβάλλον, που ευνοεί την υγεία, τον αυτοσεβασμό και την αξιοπρέπεια του παιδιού.

Επιστροφή στον πίνακα των Άρθρων

### **Άρθρο 40**

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν σε κάθε παιδί ύποπτο, κατηγορούμενο ή καταδικασμένο για παράβαση του ποινικού νόμου το δικαίωμα σε μεταχείριση που να συνάδει με το αίσθημα της αξιοπρέπειας του και της προσωπικής αξίας, που να ενισχύει το σεβασμό του για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις θεμελιώδεις ελευθερίες των άλλων και που να λαμβάνει υπόψη την ηλικία του, καθώς και την ανάγκη για επανένταξη στην κοινωνία και την ανάληψη από το παιδί ενός εποικοδομητικού ρόλου στην κοινωνία.

2. Για τον σκοπό αυτόν, και λαμβάνοντας υπόψη τις σχετικές διατάξεις των διεθνών οργάνων, τα Συμβαλλόμενα Κράτη επαγρυπνούν ιδιαίτερα ώστε:

α) Κανένα παιδί να μην καθίσταται ύποπτο, να μην κατηγορείται και να μην καταδικάζεται για παράβαση του ποινικού νόμου λόγω πράξεων ή παραλείψεων, που δεν απαγορεύονται από το εθνικό ή διεθνές δίκαιο κατά το χρόνο που διαπράχθηκαν.

β) Κάθε παιδί ύποπτο ή κατηγορούμενο για παράβαση του ποινικού νόμου να έχει τουλάχιστον το δικαίωμα στις



ακόλουθες εγγυήσεις:

I) Να θεωρείται αθώο μέχρι να αποδειχθεί νόμιμα η ενοχή του.

II) Να ενημερώνεται χωρίς καθυστέρηση και απευθείας για τις εναντίον του κατηγορίες ή, κατά περίπτωση, μέσω των γονέων του ή των νόμιμων εκπροσώπων του και να έχει νομική ή οποιαδήποτε άλλη κατάλληλη συμπαράσταση για την προετοιμασία και την παρουσίαση της υπεράσπισής του.

III) Να κρίνεται η υπόθεση του χωρίς καθυστέρηση από μια αρμόδια, ανεξάρτητη και αμερόληπτη αρχή ή δικαστικό σώμα, σύμφωνα με μία δίκαιη κατά το νόμο διαδικασία με την παρουσία ενός νομικού ή άλλου συμβούλου και την παρουσία των γονέων του ή των νόμιμων εκπροσώπων του, εκτός αν αυτό θεωρηθεί αντίθετο προς το συμφέρον του παιδιού, λόγω κυρίως της ηλικίας ή της κατάστασής του.

IV) Να μην υποχρεώνεται να καταθέσει ως μάρτυρας ή να ομολογήσει την ενοχή του, να υποβάλλει ερωτήσεις το ίδιο ή μέσω άλλου στους μάρτυρες κατηγορίας και να επιτυγχάνει την παράσταση και την εξέταση μαρτύρων υπεράσπισης κάτω από συνθήκες ισότητας.

V) Εάν κριθεί ότι παρέβη τον ποινικό νόμο, να μπορεί να προσφύγει κατ' αυτής της απόφασης και κατά οποιουδήποτε μέτρου που λήφθηκε ως συνέπεια αυτής ενώπιον μιας ανώτερης αρμόδιας, ανεξάρτητης και αμερόληπτης αρχής ή δικαστικού σώματος, σύμφωνα με το νόμο.

VI) Να έχει τη δωρεάν βοήθεια ενός διερμηνέα, σε περίπτωση που δεν καταλαβαίνει ή δεν μιλάει τη γλώσσα που χρησιμοποιείται.

VII) Να αντιμετωπίζεται η ιδιωτική του ζωή με απόλυτο σεβασμό σε όλα τα στάδια της διαδικασίας.

3. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη ηροσπαθούν να προαγάγουν τη θέσπιση νόμων, διαδικασιών, αρχών και θεσμών εφαρμοζομένων ειδικώς στα παιδιά που είναι ύποπτα, κατηγορούμενα ή καταδικασμένα για παράβαση του ποινικού νόμου και ιδιαίτερα:

α) Τη θέσπιση ενός ελάχιστου ορίου ηλικίας κάτω απ' το οποίο τα παιδιά θα θεωρούνται ότι δεν έχουν την ικανότητα παράβασης του ποινικού νόμου.

β) Την εισαγωγή μέτρων, εφόσον αυτό είναι δυνατόν και ευκαίο, για την αντιμετώπιση τέτοιων παιδιών, χωρίς ανάγκη προσφυγής στη δικαιοσύνη, με την προϋπόθεση βέβαια ότι τηρείται ο απόλυτος σεβασμός στα ανθρώπινα δικαιώματα και στις νόμιμες εγγυήσεις.

4. Μια σειρά διατάξεων σχετικών κυρίως με την επιμέλεια, την καθοδήγηση και την επιτήρηση, τους συμβούλους, τη δοκιμασία, την τοποθέτηση σε οικογένεια, τα προγράμματα γενικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης και τις άλλες εναλλακτικές δυνατότητες πλην της επιμέλειας, θα εξασφαλίζει στα παιδιά μια μεταχείριση που να εγγυάται την ευημερία τους και που να είναι ανάλογη και με την κατάσταση τους και με την παράβαση.

Επιστροφή στον πίνακα των Άρθρων

**Άρθρο 41**

Καμιά από τις διατάξεις της παρούσας Σύμβασης δεν θίγει διατάξεις ευνοϊκότερες για την πραγματοποίηση των δικαιωμάτων του παιδιού και οι οποίες είναι δυνατόν να περιέχονται:

α) Στη νομοθεσία ενός Συμβαλλόμενου Κράτους ή

β) Στο ισχύον για το Κράτος αυτό διεθνές δίκαιο.

Επιστροφή στον πίνακα των Άρθρων

---

**ΔΕΥΤΕΡΟ ΜΕΡΟΣ****Άρθρο 42**

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναλαμβάνουν να κάνουν ευρέως γνωστές τόσο στους ενήλικες όσο και στα παιδιά, τις αρχές και τις διατάξεις της παρούσας Σύμβασης με δραστήρια και κατάλληλα μέσα.

Επιστροφή στον πίνακα των Άρθρων

**Άρθρο 43**

1. Με σκοπό την έρευνα της προόδου που έχει συντελεστεί από τα Συμβαλλόμενα Κράτη σε σχέση με την τήρηση των υποχρεώσεων, οι οποίες συμφωνήθηκαν δυνάμει της παρούσας Σύμβασης, συγκροτείται Επιτροπή για τα δικαιώματα του παιδιού, η οποία επιτελεί τα καθήκοντα που ορίζονται παρακάτω.

2. Η Επιτροπή αποτελείται από δέκα εμπειρογνώμονες υψηλού ήθους και αναγνωρισμένης ικανότητας στον τομέα που καλύπτει η παρούσα Σύμβαση. Τα μέλη της εκλέγονται από τα Συμβαλλόμενα Κράτη ανάμεσα στους υπηκόους τους και συμμετέχουν υπό την ατομική τους ιδιότητα, αφού ληφθούν υπόψη η ανάγκη εξασφάλισης δίκαιης γεωγραφικής κατανομής και τα κύρια νομικά συστήματα.

3. Η εκλογή των μελών της Επιτροπής γίνεται με μυστική ψηφοφορία από έναν κατάλογο προσώπων που υποβάλλουν τα Συμβαλλόμενα Κράτη. Κάθε Συμβαλλόμενο Κράτος έχει τη δυνατότητα να υποδεικνύει έναν υποψήφιο από τους υπηκόους του.

4. Η διεξαγωγή των πρώτων εκλογών θα γίνει το αργότερο έξι μήνες μετά την ημερομηνία έναρξης ισχύος της παρούσας Σύμβασης. Στη συνέχεια οι εκλογές θα γίνονται κάθε δυο χρόνια. Τέσσερις τουλάχιστον μήνες πριν από την ημερομηνία κάθε εκλογής ο Γενικός Γραμματέα του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών καλεί γραπτώς τα Συμβαλλόμενα Κράτη να προτείνουν τους υποψηφίους τους εντός δυο μηνών. Στη συνέχεια, ο Γενικός Γραμματέας ετοιμάζει έναν κατάλογο με τα ονόματα όλων των υποψηφίων σε αλφαβητική σειρά, αναφέροντας τα Συμβαλλόμενα Κράτη που έχουν υποδείξει αυτούς και τον υποβάλλει στα Συμβαλλόμενα στην παρούσα Σύμβαση Κράτη.

5. Οι εκλογές γίνονται κατά τις συνόδους των Συμβαλλόμενων Κρατών, οι οποίες συγκαλούνται από το Γενικό Γραμματέα στην έδρα του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών. Στις συνόδους αυτές, κατά τις οποίες η απαρτία σχηματίζεται από τα δυο τρίτα των Συμβαλλόμενων Κρατών, εκλέγονται μέλη της Επιτροπής εκείνοι που έλαβαν το μεγαλύτερο αριθμό ψήφων και την απόλυτη πλειοψηφία από τους παρόντες και ψηφίσαντες εκπροσώπους των Συμβαλλόμενων Κρατών.

6. Τα μέλη της Επιτροπής εκλέγονται για χρονική περίοδο τεσσάρων ετών. Είναι επανεκλέξιμα εάν προταθεί εκ νέου η υποψηφιότητά τους. Η θητεία πέντε μελών από τα εκλεγμένα κατά την πρώτη εκλογή λήγει μετά τη συμπλήρωση δύο ετών. Τα ονόματα των πέντε αυτών μελών επιλέγονται με κλήρο από τον πρόεδρο της συνόδου, αμέσως μετά από την πρώτη εκλογή.

7. Σε περίπτωση θανάτου ή παραίτησης ενός μέλους της Επιτροπής, ή εάν, για έναν οποιονδήποτε άλλο λόγο, ένα μέλος δηλώσει ότι δεν μπορεί πλέον να ασκεί τα καθήκοντα του στα πλαίσια της Επιτροπής, το Συμβαλλόμενο Κράτος, που είχε υποδείξει αυτό το μέλος, διορίζει έναν άλλο εμπειρογνώμονα από τους υπηκόους του, για να υπηρετήσει για το υπόλοιπο της θητείας, με την επιφύλαξη της έγκρισης της Επιτροπής.

8. Η Επιτροπή θεσπίζει η ίδια τον εσωτερικό κανονισμό της.

9. Η Επιτροπή εκλέγει τους αξιωματούχους της για μία περίοδο δύο ετών.

10. Οι σύνοδοι της Επιτροπής συγκαλούνται κανονικά στην έδρα του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών ή σε οποιονδήποτε άλλο κατάλληλο τόπο, που καθορίζεται από την Επιτροπή.

Η Επιτροπή συνέρχεται κανονικά κάθε χρόνο.

Η διάρκεια των συνόδων της καθορίζεται και τροποποιείται, εάν είναι αναγκαίο από μία συνέλευση των Κρατών Μελών στην παρούσα Σύμβαση, με την επιφύλαξη της έγκρισης από τη Γενική Συνέλευση.

11. Ο Γενικός Γραμματέας του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών θέτει στη διάθεση της Επιτροπής το απαραίτητο προσωπικό και τις εγκαταστάσεις για την αποτελεσματική εκτέλεση των καθηκόντων που της έχουν ανατεθεί, δυνάμει της παρούσας Σύμβασης.

12. Τα μέλη της Επιτροπής που συγκροτήθηκε δυνάμει της παρούσας Σύμβασης εισπράττουν, με την έγκριση της Γενικής Συνέλευσης, απολαβές από τους πόρους του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών, σύμφωνα με τους όρους και τις προϋποθέσεις που ορίζει η Γενική Συνέλευση.

Επιστροφή στον πίνακα των Άρθρων

#### **Άρθρο 44**

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να υποβάλλουν στην Επιτροπή, μέσω του Γενικού Γραμματέα του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών, εκθέσεις σχετικά με τα μέτρα που έχουν υιοθετήσει για την ενεργοποίηση των δικαιωμάτων που αναγνωρίζονται στην παρούσα Σύμβαση, καθώς και σχετικά με την πρόοδο που σημειώθηκε ως προς σπόλαυση αυτών των δικαιωμάτων:

α) Εντός των δύο πρώτων ετών από την έναρξη ισχύος της παρούσας Σύμβασης για κάθε Συμβαλλόμενο Κράτος.

β) Κατόπιν, κάθε πέντε χρόνια.

2. Οι εκθέσεις που συντάσσονται σε εφαρμογή του παρόντος άρθρου, πρέπει να επισημαίνουν τους παράγοντες και τις δυσκολίες, εάν υπάρχουν, που εμποδίζουν τα Συμβαλλόμενα Κράτη να τηρήσουν πλήρως τις υποχρεώσεις που προβλέπονται στην παρούσα Σύμβαση. Πρέπει επίσης να περιέχουν επαρκείς πληροφορίες, για να δώσουν στην Επιτροπή μια ακριβή εικόνα της εφαρμογής της Σύμβασης στην εν λόγω χώρα.

3. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη τα οποία έχουν υποβάλει στην Επιτροπή μια αρχική πλήρη έκθεση, δεν χρειάζεται να επαναλάβουν στις επόμενες εκθέσεις που υποβάλλουν, σύμφωνα με το εδάφιο β' της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου, τις βασικές πληροφορίες που έχουν ήδη κοινοποιήσει.

4. Η Επιτροπή μπορεί να ζητά από τα Συμβαλλόμενα Κράτη συμπληρωματικές πληροφορίες σχετικές, με την εφαρμογή της Σύμβασης.

5. Η Επιτροπή υποβάλλει κάθε δυο χρόνια στη Γενική Συνέλευση, μέσω του Κοινωνικού και Οικονομικού Συμβουλίου, εκθέσεις για τις δραστηριότητες της.

6. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη καθιστούν ευρέως προσιτές τις εκθέσεις τους στο κοινό της χώρας τους.

Επιστροφή στον πίνακα των Άρθρων

#### **Άρθρο 45**

Για την προώθηση της αποτελεσματικής εφαρμογής της Σύμβασης και για την ενθάρρυνση της διεθνούς συνεργασίας στο πεδίο το οποίο καλύπτει η Σύμβαση:

α) Οι ειδικοί οργανισμοί, το ταμείο των Ηνωμένων Εθνών για την παιδική ηλικία\* και άλλα όργανα των Ηνωμένων Εθνών έχουν το δικαίωμα να εκπροσωπούνται κατά την εξέταση της εφαρμογής των διατάξεων της παρούσας Σύμβασης, οι οποίες εμπίπτουν στην αρμοδιότητά τους. Η Επιτροπή μπορεί να καλέσει τις ειδικευμένες οργανώσεις, το Ταμείο των Ηνωμένων Εθνών για την παιδική ηλικία και άλλους αρμόδιους οργανισμούς, τους οποίους κρίνει κατάλληλους, να παράσχουν ειδικευμένες γνώμες για την εφαρμογή της Σύμβασης στους τομείς που ανήκουν στις αντίστοιχες αρμοδιότητές τους. Μπορεί να καλεί τις ειδικευμένες οργανώσεις, το Ταμείο των Ηνωμένων Εθνών για την παιδική ηλικία και άλλα όργανα των Ηνωμένων Εθνών να της υποβάλουν εκθέσεις για την εφαρμογή της Σύμβασης στους τομείς που ανήκουν στο πεδίο δραστηριότητάς τους.

β) Η Επιτροπή διαβιβάζει, εάν το κρίνει αναγκαίο, στις ειδικευμένες οργανώσεις, στο Ταμείο των Ηνωμένων Εθνών για την παιδική ηλικία και στους άλλους αρμόδιους οργανισμούς κάθε έκθεση των Συμβαλλόμενων Κρατών που περιέχει ένα αίτημα ή υποδεικνύει μια ανάγκη για τεχνική συμβουλή ή βοήθεια, μαζί με τις παρατηρήσεις και τις προτάσεις της επιτροπής, εάν υπάρχουν, σχετικά με το παραπάνω αίτημα ή υπόδειξη.

γ) Η Επιτροπή μπορεί να συστήσει στη Γενική Συνέλευση να ζητήσει από το Γενικό Γραμματέα να αναλάβει για λογαριασμό της μελέτες πάνω σε ειδικά θέματα, σχετικά με τα δικαιώματα του παιδιού.

δ) Η Επιτροπή μπορεί να κάνει υποδείξεις και συστάσεις γενικής φύσεως βασισμένες στις πληροφορίες που έχει δεχτεί κατ' εφαρμογήν των άρθρων 44 και 45 της παρούσας Σύμβασης. Οι υποδείξεις αυτές και οι συστάσεις γενικής φύσεως διαβιβάζονται σε κάθε ενδιαφερόμενο Συμβαλλόμενο Κράτος και αναφέρονται στη Γενική Συνέλευση, μαζί με τις παρατηρήσεις των Συμβαλλόμενων Κρατών μερών όπου υπάρχουν.

Επιστροφή στον πίνακα των Άρθρων

---

#### **ΤΡΙΤΟ ΜΕΡΟΣ**

**Άρθρο 46**

Η παρούσα Σύμβαση είναι ανοιχτή για υπογραφή σε όλα τα Κράτη.

Επιστροφή στον πίνακα των Άρθρων

**Άρθρο 47**

Η παρούσα Σύμβαση υποβάλλεται σε επικύρωση. Τα έγγραφα της επικύρωσης θα κατατεθούν στο Γενικό Γραμματέα του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών.

Επιστροφή στον πίνακα των Άρθρων

**Άρθρο 48**

Η παρούσα Σύμβαση είναι ανοιχτή για προσχώρηση οποιουδήποτε Κράτους. Τα έγγραφα της προσχώρησης θα κατατεθούν στο Γενικό Γραμματέα του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών.

Επιστροφή στον πίνακα των Άρθρων

**Άρθρο 49**

1. Η παρούσα Σύμβαση θα αρχίσει να ισχύει την τριακοστή ημέρα μετά από την ημερομηνία κατάθεσης στο Γενικό Γραμματέα του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών του εικοστού εγγράφου επικύρωσης ή προσχώρησης.

2. Για κάθε Κράτος που επικυρώνει την παρούσα Σύμβαση ή προσχωρεί σε αυτήν μετά την κατάθεση του εικοστού εγγράφου επικύρωσης ή προσχώρησης, η Σύμβαση θα αρχίσει να ισχύει την τριακοστή ημέρα μετά από την ημερομηνία κατάθεσης από το Κράτος αυτό του δικού του εγγράφου επικύρωσης ή προσχώρησης.

Επιστροφή στον πίνακα των Άρθρων

**Άρθρο 50**

1. Κάθε Συμβαλλόμενο Κράτος μπορεί να προτείνει μια τροπολογία και να καταθέσει το κείμενο της στο Γενικό Γραμματέα του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών. Εν συνεχεία ο Γενικός Γραμματέας διαβιβάζει όλα τα σχέδια τροπολογιών στα Συμβαλλόμενα Κράτη ζητώντας τους να του γνωρίζουν εάν επιθυμούν να συγκληθεί διάσκεψη των Συμβαλλόμενων Κρατών, με σκοπό να εξετάσουν και να τεθούν σε ψηφοφορία αυτά τα σχέδια. Εάν, εντός τεσσάρων μηνών από την ημερομηνία της διαβίβασης αυτής, το ένα τρίτο τουλάχιστον των Συμβαλλόμενων Κρατών κηρυχτεί υπέρ της σύγκλησης μιας τέτοιας διάσκεψης, ο Γενικός Γραμματέας συγκαλεί τη διάσκεψη υπό την αιγίδα του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών. Κάθε τροπολογία που υιοθετείται από την πλειοψηφία των παρόντων και ψηφισάντων στη διάσκεψη Συμβαλλόμενων Κρατών, υποβάλλεται για έγκριση στη Γενική Συνέλευση.

2. Κάθε τροπολογία, που υιοθετήθηκε σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου, αρχίζει να ισχύει όταν εγκριθεί από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών και γίνει δεκτή με πλειοψηφία των δύο τρίτων των Συμβαλλόμενων Κρατών.

3. Όταν μία τροπολογία αρχίσει να ισχύει έχει αναγκαστική ισχύ για τα Συμβαλλόμενα Κράτη που την αποδέχτηκαν, ενώ τα υπόλοιπα Συμβαλλόμενα Κράτη παραμένουν δεσμευμένα από τις διατάξεις της παρούσας Σύμβασης και από όλες τις προηγούμενες τροπολογίες που έχουν αποδεχτεί.

Επιστροφή στον πίνακα των Άρθρων

**Άρθρο 51**

1. Ο Γενικός Γραμματέας του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών θα δεχτεί και θα διαβιβάσει σε όλα τα Κράτη το κείμενο των επιφυλάξεων που έκαναν τα Κράτη κατά το χρόνο της επικύρωσης ή της προσχώρησης.

2. Δεν επιτρέπεται καμία επιφύλαξη, που είναι ασυμβίβαστη με το αντικείμενο και το σκοπό της παρούσας Σύμβασης.

Οι επιφυλάξεις μπορούν να αποσυρθούν ανά πάσα στιγμή με γνωστοποίηση προς το Γενικό Γραμματέα του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών, ο οποίος ενημερώνει γι' αυτό όλα τα Συμβαλλόμενα στη Σύμβαση Κράτη. Η γνωστοποίηση παράγει τα αποτελέσματά της από την ημερομηνία κατά την οποία παρελήφθη από το Γενικό Γραμματέα.

Επιστροφή στον πίνακα των Άρθρων

#### **Άρθρο 52**

Κάθε Συμβαλλόμενο Κράτος μπορεί να καταγγείλει την παρούσα Σύμβαση με γραπτή γνωστοποίηση προς το Γενικό Γραμματέα του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών. Η καταγγελία παράγει τα αποτελέσματα της ένα χρόνο μετά από την ημερομηνία κατά την οποία η γνωστοποίηση παρελήφθη από το Γενικό Γραμματέα.

Επιστροφή στον πίνακα των Άρθρων

#### **Άρθρο 53**

Ο Γενικός Γραμματέας του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών ορίζεται θεματοφύλακας της παρούσας Σύμβασης.

Επιστροφή στον πίνακα των Άρθρων

#### **Άρθρο 54**

Το πρωτότυπο της παρούσας Σύμβασης, της οποίας τα κείμενα στην αγγλική, αραβική, κινεζική, ισπανική, γαλλική και ρωσική γλώσσα έχουν την ίδια ισχύ, θα κατατεθεί στο Γενικό Γραμματέα του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών.

Επιστροφή στον πίνακα των Άρθρων

Για να πιστοποιηθούν τα παραπάνω οι υπογράφωντες, ειδικά εξουσιοδοτημένοι από τις αντίστοιχες Κυβερνήσεις τους, υπέγραψαν την παρούσα Σύμβαση.

---

\* Σύμφωνα με την μετάφραση, στην εφημερίδα της Κυβερνήσεως ως Ταμείο των Ηνωμένων Εθνών για την παιδική ηλικία νοείται η UNICEF. >>> Επιστροφή στο Άρθρο 45

**Σημ.:** Η παρούσα Σύμβαση επικυρώθηκε από την Ελλάδα και δημοσιεύθηκε στο Φ.Ε.Κ. 192/2.12.92

Επιστροφή στην αρχή της σελίδας

Για οποιαδήποτε παρατήρηση σχετικά με τις ιστοσελίδες μας παρακαλούμε απευθύνεστε στον webmaster



## **ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ**

**ΦΕΚ 3064/2002**



# ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

## ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟ

Αρ. Φύλλου 248

15 Οκτωβρίου 2002

ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 3064

*Καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, των εγκλημάτων κατά της γενετήσιας ελευθερίας, της πορνογραφίας ανηλίκων και γενικότερα της οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής και αρωγή στα θύματα των πράξεων αυτών.*

**Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ  
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ**

Εκδίδομε τον ακόλουθο νόμο που ψήφισε η Βουλή:

**ΜΕΡΟΣ Α'**

**Άρθρο 1**

Μετά το άρθρο 323 του Ποινικού Κώδικα προστίθεται άρθρο 323Α που έχει ως εξής:

"Άρθρο 323Α. Εμπορία ανθρώπων.

1. Όποιος με τη χρήση βίας, απειλής ή άλλου εξαναγκαστικού μέσου ή την επιβολή ή κατάχρηση εξουσίας προσλαμβάνει, μεταφέρει ή προωθεί εντός ή εκτός της επικράτειας, κατακρατεί, υποθάλλει, παραδίδει με ή χωρίς αντάλλαγμα σε άλλον ή παραλαμβάνει από άλλον πρόσωπο με σκοπό την αφαίρεση οργάνων του σώματός του ή για να εκμεταλλευθεί ο ίδιος ή άλλος την εργασία του, τιμωρείται με κάθειρξη μέχρι δέκα ετών και με χρηματική ποινή δέκα χιλιάδων έως πενήντα χιλιάδων ευρώ.

2. Με την ποινή της προηγούμενης παραγράφου τιμωρείται ο υπαίτιος αν, για να επιτύχει τον ίδιο σκοπό, αποσπά τη συναίνεση προσώπου με τη χρήση απατηλών μέσων ή το παρασύρει, εκμεταλλευόμενος την ευάλωτη θέση του, με υποσχέσεις, δώρα, πληρωμές ή παροχή άλλων ωφελημάτων.

3. Όποιος εν γνώσει δέχεται την εργασία προσώπου το οποίο τελεί υπό τις συνθήκες που περιγράφονται στις παραγράφους 1 και 2 τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον έξι μηνών.

4. Με κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών και χρηματική ποινή πενήντα χιλιάδων έως εκατό χιλιάδων ευρώ τιμωρείται ο υπαίτιος σύμφωνα με τις προηγούμενες παραγράφους, αν η πράξη:

- α) στρέφεται κατά ανηλίκου,
- β) τελείται κατ' επάγγελμα,

γ) τελείται από υπάλληλο ο οποίος κατά την άσκηση της υπηρεσίας του ή επωφελούμενος από την ιδιότητά του αυτή διαπράττει ή συμμετέχει με οποιονδήποτε τρόπο στην πράξη ή

δ) είχε ως αποτέλεσμα τη βαριά σωματική βλάβη του παθόντος.

5. Όποιος χρησιμοποιεί τα μέσα των παραγράφων 1 και 2 για να στρατολογήσει ανήλικο με σκοπό τη χρησιμοποίησή του σε ένοπλες συγκρούσεις τιμωρείται με κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών και χρηματική ποινή πενήντα χιλιάδων έως εκατό χιλιάδων ευρώ."

**Άρθρο 2**

Το άρθρο 338 του Ποινικού Κώδικα αντικαθίσταται ως εξής:

"Άρθρο 338. Κατάχρηση σε ασέλγεια.

1. Όποιος με κατάχρηση της παραφροσύνης άλλου ή της από οποιαδήποτε αιτία προερχόμενης ανικανότητάς του να αντισταθεί, ενεργεί επ' αυτού εξώγαμη συνουσία ή παρά φύση ασέλγεια τιμωρείται με κάθειρξη μέχρι δέκα ετών.

2. Όποιος με κατάχρηση των παραπάνω καταστάσεων ενεργεί άλλη ασελή πράξη σε πρόσωπο τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον έξι μηνών."

**Άρθρο 3**

Το άρθρο 340 του Ποινικού Κώδικα αντικαθίσταται ως εξής:

"Άρθρο 340. Γενική διάταξη.

Αν κάποια από τις πράξεις των άρθρων 336, 338 και 339 είχε ως συνέπεια το θάνατο του παθόντος επιβάλλεται ισόβια κάθειρξη."

**Άρθρο 4**

Το πρώτο εδάφιο του άρθρου 344 του Ποινικού Κώδικα αντικαθίσταται ως εξής:

"Στις περιπτώσεις των άρθρων 337 και 341 για την ποινική δίωξη απαιτείται έγκληση."

**Άρθρο 5**

Στο άρθρο 348 του Ποινικού Κώδικα προστίθεται τρίτη παράγραφος που έχει ως εξής:



"3. Όποιος κατ' επάγγελμα ή από κερδοσκοπία επιχειρεί να διευκολύνει, έστω και συγκαλυμμένα, με τη δημοσίευση αγγελίας, εικόνας, αριθμού τηλεφωνικής σύνδεσης ή με τη μετάδοση ηλεκτρονικών μηνυμάτων ή με οποιονδήποτε άλλο τρόπο την ασέλγεια με ανήλικο τιμωρείται με φυλάκιση και με χρηματική ποινή δέκα χιλιάδων έως εκατό χιλιάδων ευρώ."

#### Άρθρο 6

Μετά το άρθρο 348 του Ποινικού Κώδικα προστίθεται άρθρο 348Α που έχει ως εξής:

"Άρθρο 348Α. Πορνογραφία ανηλίκων.

1. Όποιος από κερδοσκοπία παρασκευάζει, κατέχει, προμηθεύεται, αγοράζει, μεταφέρει, διακινεί, διαθέτει, πωλεί ή θέτει με οποιονδήποτε τρόπο σε κυκλοφορία πορνογραφικό υλικό τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους και χρηματική ποινή δέκα χιλιάδων έως εκατό χιλιάδων ευρώ.

2. Πορνογραφικό υλικό κατά την έννοια της προηγούμενης παραγράφου συνιστά κάθε περιγραφή ή πραγματική ή εικονική αποτύπωση, σε οποιονδήποτε υλικό φορέα, του σώματος ανηλίκου που αποσκοπεί στη γενετήσια διέγερση, καθώς και η καταγραφή ή αποτύπωση, σε οποιονδήποτε υλικό φορέα, πραγματικής, προσποιητής ή εικονικής ασελγούς πράξης που ενεργείται για τον ίδιο σκοπό από ή με ανήλικο.

3. Αν κάποια από τις πράξεις της πρώτης παραγράφου αφορά πορνογραφικό υλικό που συνδέεται με την εκμετάλλευση της ανάγκης, της πνευματικής αδυναμίας, της κουφότητας ή της απειρίας ανηλίκου ή με την άσκηση σωματικής βίας κατ' αυτού, επιβάλλεται κάθειρξη μέχρι δέκα ετών και χρηματική ποινή πενήντα χιλιάδων έως εκατό χιλιάδων ευρώ και αν η πράξη είχε ως αποτέλεσμα τη βαριά σωματική βλάβη του παθόντος, επιβάλλεται κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών και χρηματική ποινή εκατό χιλιάδων έως πεντακοσίων χιλιάδων ευρώ."

#### Άρθρο 7

Το άρθρο 349 του Ποινικού Κώδικα αντικαθίσταται ως εξής:

"Άρθρο 349. Μαστροπεία.

"1. Όποιος για να εξυπηρετήσει την ακολασία άλλων προάγει ή εξωθεί στην πορνεία ανήλικο ή υποθάλπει ή διευκολύνει την πορνεία ανηλίκων τιμωρείται με κάθειρξη μέχρι δέκα ετών και με χρηματική ποινή δέκα χιλιάδων έως πενήντα χιλιάδων ευρώ.

2. Με κάθειρξη και χρηματική ποινή πενήντα χιλιάδων έως εκατό χιλιάδων ευρώ τιμωρείται ο υπαίτιος, αν το έγκλημα τελέστηκε: α) εναντίον προσώπου νεότερου των δεκαπέντε ετών, β) με απατηλά μέσα, γ) από τον ανιόντα συγγενή εξ αίματος ή εξ αγχιστείας ή από θετό γονέα, σύζυγο, επίτροπο ή από άλλον στον οποίο έχουν εμπιστευθεί τον ανήλικο για ανατροφή, διδασκαλία, επίβλεψη ή φύλαξη, έστω και προσωρινή, δ) από υπάλληλο ο οποίος κατά την άσκηση της υπηρεσίας του ή επωφελούμενος από την ιδιότητά του αυτή διαπράττει ή συμμετέχει με οποιονδήποτε τρόπο στη πράξη.

3. Όποιος κατ' επάγγελμα ή από κερδοσκοπία προάγει στην πορνεία γυναίκες τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον δεκαοκτώ μηνών και με χρηματική ποινή. Η τέλεση της πράξης από υπάλληλο, ο οποίος κατά την άσκηση της

υπηρεσίας του ή επωφελούμενος από την ιδιότητά του αυτή διαπράττει ή συμμετέχει με οποιονδήποτε τρόπο στην πράξη, συνιστά επιβαρυντική περίπτωση."

#### Άρθρο 8

Το άρθρο 351 του Ποινικού Κώδικα αντικαθίσταται ως εξής:

"Άρθρο 351. Σωματεμπορία.

1. Όποιος με τη χρήση βίας, απειλής ή άλλου εξαναγκαστικού μέσου ή την επιβολή ή κατάχρηση εξουσίας προσλαμβάνει, μεταφέρει ή προωθεί εντός ή εκτός της επικράτειας, κατακρατεί, υποθάλπει, παραδίδει με ή χωρίς αντάλλαγμα σε άλλον ή παραλαμβάνει από άλλον πρόσωπο με σκοπό να προβεί ο ίδιος ή άλλος στη γενετήσια εκμετάλλευσή του τιμωρείται με κάθειρξη μέχρι δέκα ετών και χρηματική ποινή δέκα χιλιάδων έως πενήντα χιλιάδων ευρώ.

2. Με την ποινή της προηγούμενης παραγράφου τιμωρείται ο υπαίτιος αν, για να πετύχει τον ίδιο σκοπό, αποσπά τη συναίνεση προσώπου με τη χρήση απατηλών μέσων ή το παρασύρει, εκμεταλλευόμενος την ευάλωτη θέση του με υποσχέσεις, δώρα, πληρωμές ή παροχή άλλων ωφελημάτων.

3. Όποιος εν γνώσει ενεργεί ασελγή πράξη με πρόσωπο το οποίο τελεί υπό τις συνθήκες που περιγράφονται στις παραγράφους 1 και 2 τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον έξι μηνών.

4. Με κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών και χρηματική ποινή πενήντα χιλιάδων έως εκατό χιλιάδων ευρώ τιμωρείται ο υπαίτιος σύμφωνα με τις προηγούμενες παραγράφους, αν η πράξη:

α) στρέφεται κατά ανηλίκου ή συνδέεται με την πνευματική αδυναμία ή την κουφότητα του παθόντος,

β) τελέστηκε από ένα από τα πρόσωπα που αναφέρονται στο στοιχείο γ' της παραγράφου 2 του άρθρου 349,

γ) συνδέεται με την παράνομη είσοδο, παραμονή ή έξοδο του παθόντος από τη χώρα,

δ) τελείται κατ' επάγγελμα,

ε) τελείται από υπάλληλο ο οποίος κατά την άσκηση της υπηρεσίας του ή επωφελούμενος από την ιδιότητά του αυτή διαπράττει ή συμμετέχει με οποιονδήποτε τρόπο στην πράξη ή

στ) είχε ως αποτέλεσμα τη βαριά σωματική βλάβη του παθόντος.

5. Αν κάποια από τις πράξεις της πρώτης και δεύτερης παραγράφου είχε ως αποτέλεσμα το θάνατο του παθόντος επιβάλλεται ισόβια κάθειρξη.

6. Η κατά τις προηγούμενες παραγράφους γενετήσια εκμετάλλευση συνίσταται στην επιχείρηση από κερδοσκοπία οποιασδήποτε ασελγούς πράξης ή στη χρησιμοποίηση από κερδοσκοπία του σώματος, της φωνής ή της εικόνας προσώπου για την πραγματική ή προσποιητή επιχείρηση τέτοιας πράξης ή για την παροχή εργασίας ή υπηρεσιών που αποσκοπούν στη γενετήσια διέγερση."

#### Άρθρο 9

Μετά το άρθρο 351 του Ποινικού Κώδικα προστίθεται άρθρο 351Α που έχει ως εξής:

"Άρθρο 351Α. Ασέλγεια με ανήλικο έναντι αμοιβής.

1. Η ασελγής πράξη με ανήλικο που τελείται από ανήλικο με αμοιβή ή με άλλα υλικά ανταλλάγματα ή η ασελγής

πράξη μεταξύ ανηλίκων που προκαλείται από ενήλικο με τον ίδιο τρόπο και τελείται ενώπιον αυτού ή άλλου ενήλικου τιμωρείται ως εξής:

α) αν ο παθών δεν συμπλήρωσε τα δέκα έτη, με κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών και χρηματική ποινή εκατό χιλιάδων έως πεντακοσίων χιλιάδων ευρώ,

β) αν ο παθών συμπλήρωσε τα δέκα, όχι όμως και τα δεκαπέντε έτη, με κάθειρξη μέχρι δέκα ετών και χρηματική ποινή πενήντα χιλιάδων έως εκατό χιλιάδων ευρώ και

γ) αν συμπλήρωσε τα δεκαπέντε έτη, με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους και χρηματική ποινή δέκα χιλιάδων έως πενήντα χιλιάδων ευρώ.

Κατά την επιμέτρηση της ποινής δεν εφαρμόζεται το άρθρο 83 στοιχείο ε'.

2. Η κατά συνήθεια τέλεση της πράξης από τον ενήλικο σύμφωνα με την προηγούμενη παράγραφο συνιστά επιβαρυντική περίπτωση.

3. Αν η πράξη της πρώτης παραγράφου είχε ως αποτέλεσμα το θάνατο του παθόντος επιβάλλεται ισόβια κάθειρξη."

#### Άρθρο 10

Η παράγραφος 2 του άρθρου 353 του Ποινικού Κώδικα αντικαθίσταται ως εξής:

"2. Όποιος εν γνώσει προσβάλλει βάνουσα την αιδωόλυ με ακόλαστη πράξη που ενεργείται ενώπιόν του τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι έξι μηνών ή με χρηματική ποινή. Αν η πράξη του προηγούμενου εδαφίου ενεργείται ενώπιον προσώπου νεότερου των δεκαπέντε ετών τιμωρείται με φυλάκιση. Για την ποινική δίωξη των πράξεων αυτής της παραγράφου απαιτείται έγκληση."

#### Άρθρο 11

1. Στο άρθρο 350 του Ποινικού Κώδικα και μετά τη φράση "τιμωρείται με φυλάκιση έξι μηνών μέχρι τριών ετών" προστίθεται, μετά από κόμμα, η φράση "αν δεν υπάρχει περίπτωση να τιμωρηθεί για άλλη βαρύτερη αξιόποινη πράξη."

2. Το στοιχείο η' του άρθρου 8 του Ποινικού Κώδικα αντικαθίσταται ως εξής:

η) πράξη δουλεμπορίου, εμπορίας ανθρώπων, σωματεμπορίας ή ασέλγειας με ανήλικο έναντι αμοιβής".

3. Στον κατάλογο των κακουρηγμάτων που απαριθμούνται στην πρώτη παράγραφο του άρθρου 187 του Ποινικού Κώδικα μετά τη φράση "323 (εμπόριο δούλων)" προστίθεται η φράση "323Α (εμπορία ανθρώπων)". Επίσης μετά τη φράση "339 (αποπλάνηση παιδιών)" προστίθεται μεταξύ κομμάτων η φράση "348Α (πορνογραφία ανηλίκων), 351 (σωματεμπορία), 351Α (ασέλγεια με ανήλικο έναντι αμοιβής)".

4. Στην παράγραφο 1 του άρθρου 339 του Ποινικού Κώδικα μετά τη φράση "τιμωρείται" προστίθεται μεταξύ κομμάτων η φράση "αν δεν υπάρχει περίπτωση να τιμωρηθεί για άλλη βαρύτερη αξιόποινη πράξη."

5. Στο στοιχείο α' του άρθρου 1 του Ν. 2331/1995 (ΦΕΚ 173 Α), όπως ισχύει, προστίθεται εδάφιο ακδ' που έχει ως εξής:

"ακδ) Τα κακουρήματα που προβλέπονται στα άρθρα 323Α και 351 του Ποινικού Κώδικα".

6. Η έκδοση τελεσίδικης καταδικαστικής απόφασης για κάποια από τις πράξεις των άρθρων 348Α, 349 και 351 του Ποινικού Κώδικα που τελέστηκε σε κατάσταση ή επιχεί-

ρηση γνωστοποιείται, με μέριμνα της αρμόδιας εισαγγελικής αρχής, στον Γενικό Γραμματέα της Περιφέρειας μέσα σε ένα μήνα από τη δημοσίευσή της. Ο τελευταίος υποχρεούται μέσα σε ένα μήνα από τη γνωστοποίηση της απόφασης να αφαιρέσει την άδεια λειτουργίας του καταστήματος ή της επιχείρησης όπου τελέστηκε το αδίκημα, για χρονικό διάστημα ενός μέχρι τριών ετών, μπορεί δε, συνεκτιμώντας και τις λοιπές περιστάσεις, να επιβάλει την οριστική αφαίρεση της άδειας λειτουργίας ή, αν τέτοια άδεια δεν προβλέπεται από το νόμο, απαγόρευση της άσκησης της επιχειρηματικής δραστηριότητας του καταστήματος ή της επιχείρησης. Μέχρις εκδόσεως της τελεσίδικης απόφασης, απαγόρευση λειτουργίας μπορεί προσωρινά να επιβληθεί υπό τις παραπάνω προϋποθέσεις και με την ίδια διαδικασία αμέσως μετά την άσκηση ποινικής δίωξης.

7. Η παράγραφος 5 του άρθρου 53 του Ν. 2910/2001 (ΦΕΚ 91 Α') καταργείται.

8. Στην παράγραφο 3 του άρθρου 73 του Ποινικού Κώδικα προστίθεται, μεταξύ κομμάτων, μετά τη φράση "εκβιασμού" η φράση "πορνογραφίας ανηλίκων" και μετά τη φράση "σωματεμπορίας" η φράση "ασέλγειας με ανήλικο έναντι αμοιβής".

9. Στο στοιχείο ε' της παραγράφου 1 του άρθρου 1 του Ν. 2734/1999 (ΦΕΚ 161 Α') μετά τη φράση "διευκόλυνση ακολασίας άλλων (άρθρο 348 Π.Κ.)" προστίθεται μεταξύ κομμάτων η φράση "πορνογραφία ανηλίκων (άρθρο 348Α Π.Κ.)" και η φράση "σωματεμπορία (άρθρο 350 Π.Κ.)" αντικαθίσταται από τη φράση "σωματεμπορία (άρθρο 351 Π.Κ.), ασέλγεια με ανήλικο έναντι αμοιβής (άρθρο 351Α Π.Κ.)".

#### ΜΕΡΟΣ Β'

#### Άρθρο 12

#### Αρωγή θυμάτων

1. Στα θύματα των εγκλημάτων που προβλέπονται στα άρθρα 323, 323Α, 349, 351 και 351Α του Ποινικού Κώδικα παρέχεται προστασία, η οποία αφορά ιδίως την προστασία της ζωής, της σωματικής ακεραιότητας και της προσωπικής και γενετήσιας ελευθερίας τους, αν υφίσταται σοβαρός κίνδυνος για τα αγαθά αυτά. Επίσης παρέχεται για όσο χρονικό διάστημα κρίνεται αναγκαίο, αρωγή για τη στέγαση, τη διατροφή, τη διαβίωση, την περιθαλψή και την ψυχολογική στήριξή τους, καθώς και για την εξασφάλιση νομικού παραστάτη και διερμηγέα. Για τους ανήλικους λαμβάνεται μέριμνα για την ένταξή τους σε προγράμματα σχετικά με την εκπαίδευση και την επαγγελματική κατάρτισή τους. Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται με πρόταση των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών, Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, Υγείας και Πρόνοιας, Δημόσιας Τάξης και Δικαιοσύνης, εντός έξι μηνών από την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου, καθορίζονται οι φορείς, τα μέσα και ο τρόπος παροχής της ως άνω προστασίας, αρωγής και μέριμνας, καθώς και κάθε σχετικό θέμα.

2. Για τα θύματα των πράξεων που αναφέρονται στην παράγραφο 1, που είναι αλλοδαποί και βρίσκονται παράνομα στη χώρα, με την επιφύλαξη των διατάξεων του επόμενου άρθρου, είναι δυνατόν να αναστέλλεται η απέλαση με διάταξη του Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών

και έγκριση του Εισαγγελέα Εφετών μέχρι να εκδοθεί αμετάκλητη απόφαση στην ποινική δίκη κατά του υπαιτίου.

3. Οι λεπτομέρειες σχετικά με την εκτέλεση των αποφάσεων της απέλασης κατά την προηγούμενη παράγραφο ρυθμίζονται με την απόφαση της παραγράφου Β του άρθρου 44 του Ν. 2910/2001.

#### Άρθρο 13

##### Επαναπατριsmός

Οι αλλοδαποί που βρίσκονται παράνομα στη χώρα και είναι θύματα των προβλεπόμενων στα άρθρα 323, 323Α, 349, 351 και 351Α του Ποινικού Κώδικα εγκλημάτων, επαναπατρίζονται χωρίς να θίγεται η αξιοπρέπειά τους με ασφαλή τρόπο. Αν το θύμα είναι ανήλικος, για τον επαναπατριsmό του απαιτείται η σύμφωνη γνώμη του αρμόδιου Εισαγγελέα Ανηλίκων, ύστερα από έκθεση του Επιμελητή Ανηλίκων.

#### Άρθρο 14

##### Έναρξη ισχύος

Η ισχύς του παρόντος νόμου αρχίζει από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Παραγγέλλομε τη δημοσίευση του παρόντος στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και την εκτέλεσή του ως νόμου του Κράτους.

Αθήνα, 11 Οκτωβρίου 2002

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ  
**ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΣΤΕΦΑΝΟΠΟΥΛΟΣ**

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ	ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ, ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΣΗΣ
<b>Ν. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΑΚΗΣ</b>	<b>Κ. ΣΚΑΝΔΑΛΙΔΗΣ</b>
ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ
<b>Π. ΕΥΘΥΜΙΟΥ</b>	<b>Δ. ΡΕΠΠΑΣ</b>
ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ	ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ
<b>Κ. ΣΤΕΦΑΝΗΣ</b>	<b>Φ. ΠΕΤΣΑΛΝΙΚΟΣ</b>

ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΤΑΞΗΣ

**Μ. ΧΡΥΣΟΧΟΪΔΗΣ**

*Θεωρήθηκε και τέθηκε η Μεγάλη Σφραγίδα του Κράτους*

Αθήνα, 14 Οκτωβρίου 2002

Ο ΕΠΙ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΥΠΟΥΡΓΟΣ  
**Φ. ΠΕΤΣΑΛΝΙΚΟΣ**

## **ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ**

### **ΠΟΙΝΙΚΟΣ – ΑΣΤΙΚΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ**

5. Αν η έγκυος είναι ανήλικη, απαιτείται και η συναίνεση ενός από τους γονείς ή αυτού που έχει την επιμέλεια του προσώπου της ανήλικης.

**Άρθ. 304Α.** — Σωματική βλάβη εμβρύου ή νεογνού. Οποιος επενεργεί παράνομα στην έγκυο με αποτέλεσμα να προκληθεί βαριά βλάβη στο έμβρυο ή να εμφανίσει το νεογνό βαριά πάθηση του σώματος ή της διάνοιας τιμωρείται κατά τις διατάξεις του άρθρου 310.

**Άρθ. 305.** — Διαφήμιση μέσων τεχνητής διακοπής της εγκυμοσύνης. 1. Οποιος δημόσια ή με την κυκλοφορία εγγράφων, εικόνων ή παραστάσεων αναγγέλλει ή διαφημίζει, έστω και συγκαλυμμένα, φάρμακα ή άλλα αντικείμενα ή τρόπους ως κατάλληλους να προκαλέσουν τεχνητή διακοπή της εγκυμοσύνης ή προσφέρει με τον ίδιο τρόπο υπηρεσίες δικές του ή άλλου για την εκτέλεση ή την υποβοήθηση διακοπής της εγκυμοσύνης τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι δύο έτη.

2. Δεν είναι άδικη πράξη η ενημέρωση ή η υγειονομική διαφώτιση σχετικά με την τεχνητή διακοπή της εγκυμοσύνης που γίνεται από τα κέντρα οικογενειακού προγραμματισμού, καθώς και η ενημέρωση γιατρών ή προσώπων που νόμιμα διακινούν μέσα τεχνητής διακοπής της εγκυμοσύνης και οι σχετικές δημοσιεύσεις σε ειδικά ιατρικά ή φαρμακευτικά περιοδικά.

**Άρθ. 306.** — Εκθεση. 1. Οποιος εκθέτει άλλον και έτσι τον καθιστά αβοήθητο, καθώς και όποιος με πρόθεση αφήνει αβοήθητο ένα πρόσωπο που το έχει στην προστασία του ή που έχει υποχρέωση να το διατρέφει και να το περιθάλπει ή να το μεταφέρει, ή ένα πρόσωπο που ο ίδιος το τραυμάτισε υπαίτια, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον έξι μηνών.

2. Αν η πράξη προκάλεσε στον παθόντα: α) βαριά βλάβη στην υγεία του, επιβάλλεται κάθειρξη μέχρι δέκα ετών β) το θάνατό του, επιβάλλεται κάθειρξη τουλάχιστον έξι ετών.

**Άρθ. 307.** — Παράλειψη λύτρωσης από κίνδυνο ζωής. Οποιος με πρόθεση παραλείπει να σώσει άλλον από κίνδυνο ζωής αν και μπορεί να το πράξει χωρίς κίνδυνο της δικής του ζωής ή υγείας, τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι ενός έτους.

## ΔΕΚΑΤΟ ΕΚΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

### Σωματικές βλάβες

**Άρθ. 308.** — Απλή σωματική βλάβη. 1. Οποιος με πρόθεση προξενεί σε άλλον σωματική κάκωση ή βλάβη της υγείας του τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι τριών ετών. Αν η κάκωση ή η βλάβη της υγείας που του

μηνων η με χρηματική ποινή. Και αν είναι ασήμαντη, τιμωρείται με πρόστιμο ή πρόστιμο.

2. Η σωματική βλάβη της παρ.1 δεν είναι άδικη, όταν επιχειρείται με συναίνεση του παθόντος και δεν προσκρούει στα χρηστά ήθη.

3. Ο υπαίτιος της πράξης της παρ.1 είναι δυνατό να απαλλαγεί από κάθε ποινή αν παρασύρθηκε στην πράξη από δικαιολογημένη αγανάκτηση εξαιτίας μιας αμέσως προηγούμενης πράξης που τέλεσε ο παθών ενόψει του ή ενώπιόν του και που ήταν ιδιαίτερα σκληρή ή βίβαναση.

**Άρθ. 308Α.** — Απρόκλητη σωματική βλάβη. 1. Με φυλάκιση τουλάχιστον έξι μηνών τιμωρείται η απλή σωματική βλάβη (άρθρο 308 παρ. 1 εδ.α') αν έγινε χωρίς πρόκληση από τον παθόντα.

2. Αν η πράξη της προηγούμενης παραγράφου έχει το χαρακτήρα επικίνδυνης σωματικής βλάβης (άρθρο 309) ή αν σ' αυτήν συμμετείχαν δύο ή περισσότεροι, επιβάλλεται φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους.

**Άρθ. 309.** — Επικίνδυνη σωματική βλάβη. Αν η πράξη του άρθρου 308 τελέστηκε με τρόπο που μπορούσε να προκαλέσει στον παθόντα κίνδυνο για τη ζωή του ή βαριά σωματική του βλάβη (άρθρο 310 παρ. 1) επιβάλλεται φυλάκιση τουλάχιστον τριών μηνών.

**Άρθ. 310.** — Βαριά σωματική βλάβη. 1. Αν η πράξη του άρθρου 308 είχε επακόλουθο τη βαριά σωματική ή διανοητική πάθηση του παθόντος, επιβάλλεται φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών.

2. Βαριά, σωματική ή διανοητική πάθηση υπάρχει ιδίως αν, η πράξη προξένησε στον παθόντα κίνδυνο ζωής ή βαριά και μακροχρόνια αρρώστια ή σοβαρό ακρωτηριασμό ή αν τον εμπόδισε σημαντικά και για πολύ χρόνο να χρησιμοποιεί το σώμα ή τη διάνοιά του.

3. Αν ο υπαίτιος επιδίωκε το αποτέλεσμα που προξένησε, τιμωρείται με κάθειρξη μέχρι δέκα ετών.

**Άρθ. 311.** — Θανατηφόρα βλάβη. Αν η σωματική βλάβη είχε επακόλουθο το θάνατο του παθόντος, επιβάλλεται κάθειρξη μέχρι δέκα ετών. Αν ο υπαίτιος επιδίωκε τη βαριά σωματική βλάβη του παθόντος επιβάλλεται κάθειρξη.

**Άρθ. 312.** — Σωματική βλάβη ανηλίκων κ.λπ. Αν δεν συντρέχει περίπτωση βαρύτερης αξιόποινης πράξης, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών μηνών: α) όποιος με συνεχή σκληρή συμπεριφορά προξενεί σωματική κάκωση ή βλάβη της υγείας σε πρόσωπο που δεν συμπλήρωσε ακόμη το δέκατο έβδομο έτος της ηλικίας του ή που δε

α) να υπερασπίσει τον εαυτό του και ο οραστής το έχει στην επιμέλεια ή στην προστασία του ή ανήκει στο σπίτι του δράστη ή έχει μαζί του σχέση εργασίας ή υπηρεσίας ή που του το έχει αφήσει στην εξουσία του· β) ο υπόχρεος για την επιμέλειά του· β) όποιος με κακόβουλη παραποίηση των υποχρεώσεών του προς τα προαναφερόμενα πρόσωπα γίνεται αιτία να πάθουν σωματική κάκωση ή βλάβη της υγείας τους.

**Άρθ. 313.** — Συμπλοκή. Αν εξαιτίας συμπλοκής ή επίθεσης που γενε από πολλούς επήλθε θάνατος ή βαριά σωματική βλάβη ανθρώπων (άρθρο 310), καθένας από εκείνους που πήραν μέρος στη συμπλοκή ή στην επίθεση τιμωρείται για μόνη τη συμμετοχή του σ' αυτήν με φυλάκιση οί τριών ετών εκτός αν συμπλέχθηκε χωρίς ύπαιτιότητά του.

**Άρθ. 314.** — Σωματική βλάβη από αμέλεια. 1. Οποιος από αμέλεια προκαλεί σωματική κάκωση ή βλάβη της υγείας άλλου τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι τριών ετών. Αν η σωματική βλάβη που προκλήθηκε είναι γελαώς ελαφρά, επιβάλλεται φυλάκιση μέχρι τριών μηνών ή χρηματική οινή.

Η διάταξη της παρ.2 του άρθρου 302 εφαρμόζεται αναλόγως και στην πράξη της προηγούμενης παραγράφου. Στην περίπτωση αυτήν για την ποινική δίωξη απαιτείται πάντοτε έγκληση και δεν εφαρμόζεται το δεύτερο εδάφιο της πρώτης παραγράφου του επόμενου άρθρου.

**Άρθ. 315.** — Έγκληση. 1. Στις περιπτώσεις των άρθρων 308 και 314 ποινική δίωξη ασκείται μόνο ύστερα από έγκληση. Δεν απαιτείται έγκληση αν ο υπαίτιος της πράξης του άρθρου 314 ήταν υπόχρεος λόγω της υπηρεσίας ή του επαγγέλματός του να καταβάλει ιδιαίτερη επιμέλεια προσοχή. Η οδήγηση οχήματος εμπίπτει στο προηγούμενο εδάφιο όταν εξυπηρετεί τη βιοποριστική μεταφορά επιβατών ή πραγμάτων. Στην περίπτωση του άρθρου 314, αν η πράξη τελέστηκε κατά την οδήγηση οχήματος και δεν συντρέχει περίπτωση εφαρμογής του δεύτερου εδαφίου του παρόντος, η ποινική δίωξη ασκείται αυτεπαγγέλτως, ο εισαγγελέας όμως με διάταξή του απέχει από την ποινική δίωξη αν ο παθών δηλώσει ότι δεν επιθυμεί την ποινική δίωξη του δράστη. Αν η δήλωση υποβληθεί μετά την άσκηση ποινικής δίωξης, το δικαστήριο παύει οριστικά αυτήν.

2. Αν στην περίπτωση του άρθρου 308 αν ο παθών είναι δημόσιος υπάλληλος και η πράξη τελέστηκε κατά την εκτέλεση της υπηρεσίας του ή για λόγους σχετικούς με την εκτέλεσή της η δίωξη ασκείται αυτεπαγγέλτως.

**Άρθ. 315Α.** — Η βαριά ή η θανατηφόρα σωματική βλάβη εναντίον αστυνομικού οργάνου κατά την εκτέλεση της υπηρεσίας του συνιστά ιδιαίτερα επιβαρυντική περίσταση.

I.K.

6. Με την ίδια ποινή τιμωρείται ο ιδιοκτήτης και ο πλοίαρχος του πλοίου, με τον οποίο εν γνώσει τους θα γινόταν τέτοια μεταφορά δούλων.

**Άρθ. 324. — Αρπαγή ανηλίκων.** 1. Οποιος αφαιρεί ανήλικο από τους γονείς, τους επιτρόπους ή από οποιονδήποτε δικαιούται να μεριμνήσει για το πρόσωπό του ή όποιος υποστηρίζει την εκούσια διαφυγή του ανηλίκου από την εξουσία των παραπάνω προσώπων τιμωρείται με φυλάκιση. Αν ο ανήλικος από τη στέρηση της επιμέλειας διέτρεξε σοβαρό κίνδυνο ζωής ή βαριάς βλάβης της υγείας του, ο δράστης τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους.

2. Αν ο ανήλικος δεν έχει συμπληρώσει τα δεκατέσσερα χρόνια του, επιβάλλεται κάθειρξη μέχρι δέκα ετών, εκτός εάν η πράξη τελέστηκε από ανιόντα, οπότε εφαρμόζεται η προηγούμενη παράγραφος. Σε κάθε περίπτωση που ο υπαίτιος τέλεσε την πράξη από κερδοσκοπία ή με το σκοπό να μεταχειριστεί τον ανήλικο σε ανήθικες ασχολίες ή να επιτύχει τη μεταβολή της οικογενειακής τάξης του ανηλίκου τιμωρείται με κάθειρξη μέχρι δέκα ετών.

3. Αν ο υπαίτιος των πράξεων των προηγούμενων παραγράφων είχε σκοπό να εισπράξει λύτρα ή να εξαναγκάσει σε πράξη ή παράλειψη, επιβάλλεται κάθειρξη. Στην περίπτωση που ο δράστης με τη θέλησή του και προτού εκπληρωθεί οποιοσδήποτε όρος ή αξίωσή του απελευθέρωσε και απέδωσε υγιή και σώο τον ανήλικο επιβάλλεται φυλάκιση.

**Άρθ. 325. — Παράνομη κατακράτηση.** Οποιος με πρόθεση κατακρατεί άλλον χωρίς τη θέλησή του ή του στερεί με άλλον τρόπο την ελευθερία της κίνησής του, τιμωρείται με φυλάκιση και αν η κατακράτηση διήρκεσε μακρό χρονικό διάστημα, με φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών.

**Άρθ. 326. — Κατακράτηση παρά το Σύνταγμα.** Οποιος παραβαίνει μια από τις διατάξεις του άρθρου 5 του Συντάγματος τιμωρείται με φυλάκιση.

**Άρθ. 327. — Ακούσια απαγωγή.** 1. Οποιος με σκοπό το γάμο ή την ακολασία απάγει ή κατακρατεί παράνομα (άρθρο 325) γυναίκα χωρίς τη θέλησή της ή γυναίκα που έχει διαταραγμένη νόηση ή είναι ανίκανη να αντισταθεί λόγω απώλειας της συνείδησης ή διανοητικής ατέλειας ή για άλλο λόγο τιμωρείται αν τέλεσε την πράξη αυτή με σκοπό το γάμο, με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους· αν τη διέπραξε με σκοπό την ακολασία, με κάθειρξη μέχρι δέκα ετών.

2. Για την ποινική δίωξη απαιτείται έγκληση.

**Άρθ. 328. — Εκούσια απαγωγή.** 1. Οποιος απάγει ή κατακρατεί με σκοπό το γάμο ή την ακολασία άγαμη και ανήλικη γυναίκα με τη θέλησή



2. Οποιος καταχράται τις παραπάνω καταστάσεις και ενεργεί άλλη ασελή πράξη σε γυναίκα ή άντρα, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον έξι μηνών.

**Άρθ. 339. — Αποπλάνηση παιδιών.** 1. Οποιος ενεργεί ασελή πράξη με πρόσωπο νεότερο από 15 ετών ή το παραπλανά με αποτέλεσμα να ενεργήσει ή να υποστεί τέτοια πράξη τιμωρείται ως εξής: α) αν ο παθών δεν συμπλήρωσε τα δέκα έτη, με κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών β) αν ο παθών συμπλήρωσε τα δέκα, όχι όμως και τα δεκατρία έτη, με κάθειρξη μέχρι δέκα ετών και γ) αν συμπλήρωσε τα δεκατρία έτη, με φυλάκιση.

2. Αν στην περίπτωση του στοιχείου γ' της προηγούμενης παραγράφου ο υπαίτιος όταν τέλεσε την πράξη δεν είχε συμπληρώσει τα 17 έτη, το δικαστήριο μπορεί να του επιβάλλει μόνο αναμορφωτικά ή θεραπευτικά μέτρα.

3. Αν μεταξύ του υπαιτίου και του παθόντος τελέστηκε γάμος, δεν ασκείται ποινική δίωξη, και αν τυχόν είχε ασκηθεί δεν συνεχίζεται, αλλά κηρύσσεται απαράδεκτη. Η ποινική δίωξη ασκείται ή συνεχίζεται μετά την ακύρωση του γάμου.

**Άρθ. 340. — Γενική διάταξη.** Αν κάποια από τις πράξεις των άρθρων 336, 338 και 339, είχε ως συνέπεια το θάνατο του παθόντος επιβάλλεται κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών ή ισόβια κάθειρξη.

**Άρθ. 341. — Απατηλή επίτευξη συνουσίας.** Οποιος επιτύχει να έλθει σε συνουσία με γυναίκα προκαλώντας ή χρησιμοποιώντας πλάνη εξαιτίας της οποίας η παθούσα θεώρησε ότι η συνουσία πραγματοποιήθηκε σε γάμο, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών μηνών.

**Άρθ. 342. — Κατάχρηση ανηλίκων σε ασελγεία.** 1. Με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους τιμωρείται ο ανιών εξ αγχιστείας ή ο θετός γονέας, που ενεργεί ασελή πράξη με ανήλικο κατιόντα ή με το θετό του τέκνο, ο επίτροπος ή ο επιμελητής ή οι κάθε είδους ανατροφείς με τον ανήλικο που έχουν στην επιμέλειά τους, οι δάσκαλοι ή παιδαγωγοί με τους ανήλικους μαθητές τους ή με εκείνους που παιδαγωγούν, οι κληρικοί με τα ανήλικα πνευματικά τους τέκνα.

2. Με την ίδια ποινή τιμωρούνται οι υπηρέτες και οι συγκάτοικοι, αν ενεργήσουν ασελή πράξη με ανήλικο που ανήκει στον ίδιο οικιακό κύκλο, καθώς και κάθε άλλος που ενεργεί ασελή πράξη με ανήλικο που του τον έχουν εμπιστευθεί για να τον επιβλέπει ή να τον φυλάσσει, έστω και προσωρινά.

**Άρθ. 343.** — Ασέλγεια με κατάχρηση εξουσίας. Με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους τιμωρούνται: α) ο δημόσιος υπάλληλος που ενεργεί ασελγή πράξη με πρόσωπο που εξαρτάται υπηρεσιακά από αυτόν, "εκμεταλλεζόμενος" αυτή τη σχέση· β) οι διορισμένοι ή οπωσδήποτε εργαζόμενοι σε φυλακές ή άλλα κρατητήρια, σε σχολές, παιδαγωγικά ιδρύματα, νοσοκομεία, κλινικές ή κάθε είδους θεραπευτήρια και αναρρωτήρια ή σε άλλα ιδρύματα, προορισμένα να περιθάλπουν πρόσωπα που έχουν ανάγκη από βοήθεια, αν ενεργήσουν ασελγή πράξη με πρόσωπο που έχει εισαχθεί σ' αυτά τα ιδρύματα.

**Άρθ. 344.** — Εγκληση. Στις περιπτώσεις των άρθρων 337, 338, 339, 341, 342 και 343 για την ποινική δίωξη απαιτείται εγκληση. Στις περιπτώσεις του άρθρου 336 η ποινική δίωξη ασκείται αυτεπαγγέλτως, ο εισαγγελέας όμως μπορεί κατ' εξαίρεση με αιτιολογημένη διάταξη του ύστερα από έγκριση του εισαγγελέα εφετών, να απέχει οριστικά από την άσκηση της ποινικής δίωξης ή, αν έχει ασκήσει την ποινική δίωξη, να εισαγάγει την υπόθεση στο αρμόδιο συμβούλιο πλημμελειοδικών· αυτό μπορεί να παύσει οριστικά την ποινική δίωξη εκτιμώντας τη δήλωση του θύματος ή των κατά το άρθρο 118 προσώπων ότι η δημοσιότητα από την ποινική δίωξη θα έχει συνέπεια το σοβαρό ψυχικό τραύματισμό του θύματος.

**Άρθ. 345.** — Αιμομιξία. 1. Η συνουσία μεταξύ συγγενών εξ αίματος ανιούσας και κατιούσας γραμμής τιμωρείται ως προς τους ανιόντες με κάθειρξη μέχρι δέκα ετών, ως προς τους κατιόντες με φυλάκιση μέχρι δύο ετών· μεταξύ αμφιθαλών ή ετεροθαλών αδελφών η συνουσία τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι δύο ετών.

2. Συγγενείς κατιούσας γραμμής μπορούν να απαλλαγούν από κάθε ποινή, αν κατά το χρόνο της πράξης δεν είχαν συμπληρώσει το 17ο έτος της ηλικίας τους.

**Άρθ. 346.** — Ασέλγεια μεταξύ συγγενών. 1. Η επιχείρηση άλλης ασελγούς πράξης που γίνεται μεταξύ των συγγενών που αναφέρονται στο άρθρο 345 τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι ενός έτους.

2. Η παρ.2 του άρθρου 345 έχει εφαρμογή και σ' αυτήν εδώ την περίπτωση.

**Άρθ. 347.** — Ασέλγεια παρά φύση. 1. Η παρά φύση ασέλγεια μεταξύ αρρένων που τελέστηκε: α) με κατάχρηση μιας σχέσης εξάρτησης που στηρίζεται σε οποιαδήποτε υπηρεσία· β) από ενήλικο με αποπλάνηση προσώπου νεότερου από δεκαεπτά ετών ή από κερδοσκοπία τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών μηνών.

2. Το πιο πάνω όριο φυλάκισης επιτείνεται έως πέντε έτη, αν το έγκλημα διέπραξε ένα από τα πρόσωπα του άρθρου 349 παρ.2 στο(χ)ι.

3. Οι ποινές αυτές επιβάλλονται και αν ακόμη οι κατ' ιδίαν πράξεις που απαρτίζουν τα συστατικά στοιχεία των παραπάνω εγκλημάτων ετελέστηκαν σε διάφορες επικράτειες.

**Άρθ. 352. — Μέτρα ασφάλειας.** Στις περιπτώσεις των άρθρων παρ.2, 348, 349, 350 και 351 εφαρμόζονται και οι σχετικές με τους εργασίες και τους περιορισμούς διαμονής διατάξεις των άρθρων 74 και 74.

**Άρθ. 353. — Πρόκληση σκανδάλου με ακόλαστες πράξεις.** 1. Ο οποίος δημόσια επιχειρεί ακόλαστη πράξη και προκαλεί μ' αυτήν σκάνδαλο τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι δύο ετών.

2. Οποίος εν γνώσει προσβάλλει βάνουσα την αιδω άλλου με ακόλαστη πράξη που επιχειρείται ενώπιόν του τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι μηνών ή με χρηματική ποινή. Για την ποινική δίωξη αυτής της πράξης απαιτείται έγκληση.

## ΕΙΚΟΣΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Εγκλήματα σχετικά με το γάμο και την οικογένεια

**Άρθ. 354. — Διατάραξη της οικογενειακής τάξης.** Οποίος με ποιονδήποτε τρόπο νοθεύει ή συγκαλύπτει την οικογενειακή τάξη του οικου και ιδίως όποιος υποβάλλει τέκνο τιμωρείται με φυλάκιση.

**Άρθ. 355. — Απάτη σχετική με γάμο.** Οποίος με απατηλά μέσα παραπείθει κάποιον να τελέσει γάμο άκυρο ή ακυρώσιμο, αν ο γάμος αυτόν τον λόγο κηρύχθηκε αμετάκλητα άκυρος τιμωρείται με φυλάκιση. Η ποινική δίωξη ασκείται μόνο ύστερα από έγκληση.

**Άρθ. 356. — Διγαμία.** 1. Ο σύζυγος που τέλεσε νέο γάμο προηγουμένως αμετακλήτως διαλυθεί ή ακυρωθεί ο προηγούμενος γάμος του, καθώς επίσης και εκείνος που συνάπτει μαζί του νέο γάμο εν γνώσει ότι υπάρχει γάμος που δεν λύθηκε, ή δεν ακυρώθηκε, τιμωρείται με φυλάκιση.

2. Η παραγραφή της πράξης αρχίζει αφότου ο ένας από τους δύο γάμους λύθηκε ή κηρύχθηκε άκυρος.

**Άρθ. 357. — [Μοιχεία]** Καταργήθηκε με το άρθρο 6 του ν 1272/82.

**Άρθ. 358. — Παραβίαση της υποχρέωσης για διατροφή.** Οποίος κακόβουλα παραβιάζει την υποχρέωση διατροφής που του την έχει επί

1. Δεί ο νόμος και έχει αναγνωρίσει, έστω και προσωρινά, το δικαστήριο, τρόπο τέτοιο ώστε ο δικαιούχος να υποστεί στερήσεις ή να αναγκαστεί να δεχτεί βοήθεια άλλων, τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι ενός έτους.

Άρθ. 359. — Εγκατάλειψη εγκύου. Οποιος εγκαταλείπει σε απορία με άλλο τρόπο αβοήθητη μια γυναίκα που έμεινε απ' αυτόν έγκυος και λόγω της εγκυμοσύνης ή του τοκετού της δεν μπορεί να φροντίσει για το παιδί της τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι ενός έτους. Η ποινική δίωξη ασκείται μόνο ύστερα από έγκληση.

Άρθ. 360. — Παραμέληση της εποπτείας ανήλικου. 1: Οποιος, ενώ έχει υποχρέωση εποπτείας ανήλικου νεότερου από δεκαεπτά ετών, παραλείπει να τον παρεμποδίσει από την τέλεση αξιόποινης πράξης ή από το να επιδιώξει στην πορνεία, τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι ενός έτους, αν δεν συντρέχει περίπτωση να τιμωρηθεί αυστηρότερα με άλλη διάταξη.

2: Οποιος από αμέλεια γίνεται υπαίτιος της παράλειψης της προηγούμενης παραγράφου τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι τριών μηνών.

3: Η ποινή της παρ.1 εκτείνεται σε φυλάκιση μέχρι δύο ετών και της παρ.2 σε φυλάκιση μέχρι έξι μηνών, αν υπαίτιοι της παράλειψης έγιναν γονείς, επίτροποι ή κηδεμόνες υπό την υπεύθυνη επιμέλεια των οποίων έχει τεθεί ο ανήλικος σύμφωνα με το άρθρο 122 αυτού του Κώδικα.

4: Αν η πράξη που τέλεσε ο ανήλικος είναι πταίσμα, το δικαστήριο μπορεί να απαλλάξει από κάθε ποινή τον υπαίτιο της παράλειψης των παρ. 1-3.

## ΕΙΚΟΣΤΟ ΠΡΩΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

### Εγκλήματα κατά της τιμής

Άρθ. 361. — Εξύβριση. 1. Οποιος, εκτός από τις περιπτώσεις της δυσφήμισης (άρθρα 362 και 363), προσβάλλει την τιμή άλλου με λόγο ή με έργο ή με οποιονδήποτε άλλο τρόπο, τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι ενός έτους ή με χρηματική ποινή. Η χρηματική ποινή μπορεί να επιβληθεί και μαζί με την ποινή της φυλάκισης.

2: Όταν η προσβολή της τιμής δεν είναι ιδιαίτερα βαριά αν ληφθούν υπόψη οι περιστάσεις και το πρόσωπο του ατόμου που προσβλήθηκε, ο υπαίτιος τιμωρείται με κράτηση ή με πρόστιμο.

3: Η διάταξη της παρ.3 του άρθρου 308 έχει και σ' αυτή την περίπτωση εφαρμογή.

από  
ριου  
κου  
κού  
ίται  
  
ίνει  
τοία  
υση

ση και αποδώσει στον οφειλέτη, ό,τι πήρε πάνω από το νόμιμο μέτρο μαζί με τους νόμιμους τόκους από την ημέρα που το πήρε.

**Άρθ. 405.** — **Αισχροκέρδεια.** 1. Οποιος, σχετικά με άλλες δικαιπραξίες εκτός από αυτές που αναφέρονται στο άρθρο 404 παρ.1 και υπό τις ίδιες περιστάσεις, συνομολογεί ή παίρνει για τον εαυτό του ή για τρίτον περιουσιακά ωφελήματα που υπερβαίνουν την αξία της δικής του παροχής τόσο ώστε ανάλογα με τις ειδικές περιστάσεις να βρίσκονται σε προφανή δυσαναλογία προς αυτήν τιμωρείται, αν το πράττει κατ' επάγγελμα ή κατά συνήθεια με φυλάκιση τουλάχιστον τριών μηνών και με χρηματική ποινή.

2. Η παρ.6 του άρθρου 404 εφαρμόζεται και σ' αυτή την περίπτωση.

**Άρθ. 406.** — **Παραπλάνηση σε χρηματιστηριακές πράξεις.** Οποιος από πλεονεξία εκμεταλλεύεται την απειρία ή την πνευματική αδυναμία κάποιου άλλου παραπλανώντας τον σε χρηματιστηριακές κερδοσκοπικές πράξεις οι οποίες δεν ανήκουν στον κύκλο των εργασιών εκείνου που παραπλανάται και είναι προφανώς δυσανάλογες προς την περιουσία του και μπορούν εξαιτίας αυτού του γεγονότος να επιφέρουν ή να επιταχύνουν την οικονομική καταστροφή του τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι δύο ετών.

## ΕΙΚΟΣΤΟ ΠΕΜΠΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

### Επαιτεία και αλητεία

**Άρθ. 407.** — **Επαιτεία.** Οποιος επαιτεί από φυγοπονία ή από φιλοχρηματία ή κατά συνήθεια τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι τριών μηνών.

**Άρθ. 408.** — **[Αλητεία]** Καταργήθηκε με το άρθρο 1 παρ.12β) του ν 2207/94.

**Άρθ. 409.** — **Παραμέληση αποτροπής από επαιτεία ή αλητεία.** Τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι έξι μηνών ή με χρηματική ποινή: α) όποιος εξωθεί σε επαιτεία ή παραλείπει να εμποδίσει από την επαιτεία ή την αλητεία πρόσωπα που έχει στην επιμέλειά του ή που βρίσκονται σε σχέση εξάρτησης από αυτόν β) όποιος παραδίδει ή προμηθεύει σε άλλους πρόσωπα ηλικίας κάτω των 17 ετών ή που έχουν υπερβεί αυτή την ηλικία, είναι όμως σωματικά ή διανοητικά ανάπηρα, για να προκαλούν με τη νεαρή τους ηλικία ή με την τυχόν σωματική ή διανοητική ασθένεια ή αναπηρία τους τον οίκτο ή την περιέργεια του κοινού για χρηματικό όφελος δικό του ή άλλου.

## ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΝΔΕΚΑΤΟ

## Σχέσεις γονέων και τέκνων

**Άρθ. 1505.** – **Επώνυμο των τέκνων.** Οι γονείς υποχρεούνται να έχουν προσδιορίσει το επώνυμο των τέκνων τους με κοινή αμετάκλητη δήλωσή τους. Η δήλωση γίνεται πριν από το γάμο, είτε σε συμβολαιογράφο είτε στο λειτουργό, ενώπιον του οποίου θα τελεσθεί ο γάμος. Ο λειτουργός οφείλει να ζητήσει τη σχετική δήλωση.

Το οριζόμενο επώνυμο, κοινό για όλα τα τέκνα, μπορεί να είναι είτε το επώνυμο του ενός από τους γονείς είτε συνδυασμός των επωνύμων τους, που όμως σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να περιλαμβάνει περισσότερα από δύο επώνυμα.

Αν οι γονείς παραλείψουν να δηλώσουν το επώνυμο των τέκνων τους, σύμφωνα με τους όρους των προηγούμενων παραγράφων, τα τέκνα έχουν για επώνυμο το επώνυμο του πατέρα τους.

**Άρθ. 1506.** – **Επώνυμο του τέκνου χωρίς γάμο των γονέων του.** Το τέκνο που γεννήθηκε χωρίς γάμο των γονέων του παίρνει το επώνυμο της μητέρας του. Ο σύζυγος της μητέρας μπορεί να δώσει στο τέκνο, με συμβολαιογραφικό έγγραφο, το επώνυμό του στη θέση του έως τότε επωνύμου του τέκνου ή επιπρόσθετα, αν συναινέσουν σ' αυτό, κατά τον ίδιο τύπο, η μητέρα και το τέκνο.

Σε περίπτωση επιγενόμενου γάμου των γονέων του τέκνου εφαρμόζονται ως προς το επώνυμό του, εφόσον αυτό είναι ανήλικο, οι διατάξεις του προηγούμενου άρθρου.

Αν γίνει αναγνώριση, εκούσια ή δικαστική, το ενήλικο τέκνο ή, αν αυτό είναι ανήλικο, οι γονείς του ή και ένας από αυτούς ή ο επίτροπός του δικαιούνται, μέσα σε προθεσμία ενός έτους από την ολοκλήρωση της αναγνώρισης να προσθέσουν, με δήλωση στο ληξίαρχο, το πατρικό επώνυμο στο επώνυμο του τέκνου. Αν στη δήλωση προβαίνουν οι δύο γονείς από κοινού, μπορούν να προσδιορίσουν το νέο επώνυμο του τέκνου σύμφωνα με τη δεύτερη παράγραφο του προηγούμενου άρθρου.

**Άρθ. 1507.** – **Αμοιβαία υποχρέωση.** Γονείς και τέκνα οφείλουν αμοιβαία μεταξύ τους βοήθεια, στοργή και σεβασμό.

**Άρθ. 1508.** – **Υποχρέωση για παροχή υπηρεσιών.** Το τέκνο, εφόσον αποτελεί μέρος του οίκου των γονέων του και ανατρέφεται ή διατρέφεται από αυτούς, υποχρεούται να παρέχει στους γονείς του, για τη διοίκηση του οίκου ή την άσκηση του επαγγέλματός τους, υπηρεσίες

**Άρθ. 1516.** – Πράξεις από τον ένα γονέα. Ο καθένας από τους γονείς επιχειρεί και μόνος του πράξεις αναφερόμενες στην άσκηση της γονικής μέριμνας: 1. όταν πρόκειται για συνήθεις πράξεις επιμέλειας του προσώπου του τέκνου ή για την τρέχουσα διαχείριση της περιουσίας του ή για πράξεις που έχουν επείγοντα χαρακτήρα· 2. όταν πρόκειται για τη λήψη δήλωσης της βούλησης που είναι απευθυντέα προς το τέκνο.

Στις περιπτώσεις διακοπής της συμβίωσης των γονέων, διαζυγίου ή ακύρωσης του γάμου τους, καθώς και όταν πρόκειται για τέκνο γεννημένο χωρίς γάμο των γονέων του, τις αξιώσεις διατροφής που έχει το τέκνο κατά του γονέα, ο οποίος δεν έχει την επιμέλεια του προσώπου του, μπορεί να τις ασκεί αυτός που έχει την επιμέλεια και, αν δεν την έχει κανείς, αυτός με τον οποίο διαμένει το τέκνο.

**Άρθ. 1517.** – Σύγκρουση συμφερόντων. Αν τα συμφέροντα του τέκνου συγκρούονται με τα συμφέροντα του πατέρα του ή της μητέρας του, που ασκούν τη γονική μέριμνα, καθώς και των συζύγων ή των συγγενών τους εξ αίματος ή εξ αγχιστείας σε ευθεία γραμμή, διορίζεται ειδικός επίτροπος.

**Άρθ. 1518.** – Επιμέλεια του προσώπου. Η επιμέλεια του προσώπου του τέκνου περιλαμβάνει ιδίως την ανατροφή, την επίβλεψη, τη μόρφωση και την εκπαίδευσή του, καθώς και τον προσδιορισμό του τόπου της διαμονής του.

Κατά την ανατροφή του τέκνου οι γονείς το ενισχύουν, χωρίς διάκριση φύλου, να αναπτύσσει υπεύθυνα και με κοινωνική συνείδηση την προσωπικότητά του. Η λήψη σωφρονιστικών μέτρων επιτρέπεται μόνο εφόσον αυτά είναι παιδαγωγικώς αναγκαία και δεν θίγουν την αξιοπρέπεια του τέκνου.

Κατά τη μόρφωση και την επαγγελματική εκπαίδευση του τέκνου οι γονείς λαμβάνουν υπόψη τις ικανότητες και τις προσωπικές του κλίσεις. Γι' αυτό το σκοπό οφείλουν να συνεργάζονται με το σχολείο και, αν υπάρχει ανάγκη, να ζητούν τη συνδρομή αρμόδιων κρατικών υπηρεσιών ή δημόσιων οργανισμών.

**Άρθ. 1519.** – [Δικαστική συμπαράσταση] Καταργήθηκε με το άρθρο 25 του ν 2447/96.

**Άρθ. 1520.** – Προσωπική επικοινωνία. Ο γονέας με τον οποίο δεν διαμένει το τέκνο διατηρεί το δικαίωμα της προσωπικής επικοινωνίας με αυτό.

**Άρθ. 1527.** — Η κληρονομία που επάγεται στο ανήλικο τέκνο θεωρείται ότι γίνεται αποδεκτή πάντοτε με το ευεργέτημα της απογραφής και το τέκνο, με την επιφύλαξη των διατάξεων του άρθρου 1912, δεν εκπίπτει από το ευεργέτημα αυτό. Τρίτοι, που έχουν έννομο συμφέρον, μπορούν να αξιώσουν από το γονέα ο οποίος έχει τη διοίκηση να συντάξει απογραφή μέσα σε τέσσερις μήνες το βραδύτερο.

**Άρθ. 1528.** — Σχετική ακυρότητα. Είναι άκυρες οι πράξεις των γονέων που γίνονται κατά παράβαση των άρθρων 1524 έως 1526. Τηγ ακυρότητα προτείνουν ο πατέρας, η μητέρα, το τέκνο και οι καθολικοί ή ειδικοί διάδοχοί του.

**Άρθ. 1529.** — Χρησιμοποίηση για τις ανάγκες του τέκνου. Οι γονείς χρησιμοποιούν τα εισοδήματα από την περιουσία του τέκνου, την οποία διοικούν, για τη συντήρηση, τη μόρφωση και την εκπαίδευσή του. Μπορούν επίσης να τα χρησιμοποιήσουν και για τις ανάγκες της οικογένειας, στο μέτρο που αυτό κρίνεται εύλογο. Ο,τι περισσεύει περιέρχεται στην περιουσία του τέκνου.

Οι γονείς μπορούν επίσης, σε περιπτώσεις εξαιρετικής ανάγκης και με την επιφύλαξη των διατάξεων του άρθρου 1526, να χρησιμοποιούν και το κεφάλαιο της περιουσίας του τέκνου.

**Άρθ. 1530.** — Οι δαπάνες των γονέων. Οι γονείς έχουν δικαίωμα να απαιτήσουν τις δαπάνες που έκαναν για την επιμέλεια του προσώπου και τη διοίκηση της περιουσίας του τέκνου, αν από τις περιστάσεις είχαν δικαίωμα να τις θεωρήσουν αναγκαίες και δεν είναι από εκείνες που τους βαρύνουν.

**Άρθ. 1531.** — Ευθύνη των γονέων. Οι γονείς, κατά την άσκηση της γονικής μέριμνας, έχουν υποχρέωση να δείχνουν την επιμέλεια που δείχνουν και στις δικές τους υποθέσεις. Αν ζημία που προκλήθηκε οφείλεται σε παράβαση υποχρέωσης και των δύο γονέων, οι γονείς ευθύνονται εις ολόκληρον.

**Άρθ. 1532.** — Συνέπειες κακής άσκησης. Αν ο πατέρας ή η μητέρα παραβαίνουν τα καθήκοντα που τους επιβάλλει το λειτούργημά τους για την επιμέλεια του προσώπου του τέκνου ή τη διοίκησή της περιουσίας του ή αν ασκούν το λειτούργημα αυτό καταχρηστικά ή δεν είναι σε θέση να ανταποκριθούν σ' αυτό, το δικαστήριο μπορεί, εφόσον το ζητήσουν ο άλλος γονέας, οι πλησιέστεροι συγγενείς του τέκνου, ο εισαγγελέας ή και αυτεπαγγέλτως, να διατάξει οποιοδήποτε πρόσφορο μέτρο.



ιον αλλο η, αν συνιρεχουν και στο πρσσωπο αυτου οι πρσσωπευει  
της πρσγουμένης παραγράφου, να αναθέσει την πρσγματική φροντίδα  
του τέκνου ή, ακόμη, και την επιμέλειά του ολικά ή μερικά σε τρίτον ή  
και να διορίσει επίτροπο.

(Όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 28 του ν 2447/96.)

11 **Άρθ. 1533.** — Η αφαίρεση του συνόλου της επιμέλειας του προ-  
σώπου του τέκνου και από τους δύο γονείς και η ανάθεσή της σε τρίτο  
διατάσσονται από το δικαστήριο, μόνο όταν άλλα μέτρα έμειναν χωρίς  
αποτέλεσμα ή κρίνεται ότι δεν επαρκούν για να αποτρέψουν κίνδυνο της  
σωματικής, πνευματικής ή ψυχικής υγείας του τέκνου. (Τα εδ. β' και γ'  
καταργήθηκαν με το άρθρο 29 του ν 2447/96.)

Το δικαστήριο ορίζει την έκταση της γονικής μέριμνας που παραχωρεί  
στον τρίτο, και τους όρους της άσκησης της...

Το δικαστήριο αποφασίζει την ανάθεση της πρσγματικής φροντίδας ή  
της επιμέλειας στον τρίτο κατά τη δεύτερη παράγραφο του πρσγουμέ-  
νου άρθρου ή την πρώτη παράγραφο του παρόντος, ύστερα από έλεγχο  
του ήθους, των βιοτικών συνθηκών και γενικά της καταλληλότητάς του,  
στηριζόμενο υποχρεωτικά σε βεβαίωση της κοινωνικής υπηρεσίας.

Η ανάθεση γίνεται σε κατάλληλη οικογένεια, κατά προτίμηση συγγενική  
(ανάδοχη οικογένεια) και, αν αυτό δεν είναι δυνατό, σε κατάλληλο (δρυ-  
μα. (Όπως η παρ. 3 προστέθηκε με το άρθρο 29 του ν 2447/96.)

12 **Άρθ. 1534.** — Σε περίπτωση όπου υπάρχει κατεπείγουσα ανάγκη  
ιατρικής επέμβασης, για να αποτραπεί κίνδυνος ζωής ή υγείας του τέκνου,  
ο εισαγγελέας πρστοδικών μπορεί, αν αρνούνται οι γονείς, να δώσει αυτός  
αμέσως την απαιτούμενη άδεια, ύστερα από αίτηση του αρμόδιου για τη  
θεραπεία γιατρού ή του διευθυντή της κλινικής όπου νοσηλεύεται το  
τέκνο ή οποιουδήποτε άλλου αρμόδιου υγειονομικού οργάνου.

13 **Άρθ. 1535.** **Αφαίρεση με αίτηση των γονέων.** Το δικαστήριο  
αφαιρεί την άσκηση της γονικής μέριμνας ή μέρους της από τους δύο  
γονείς για σπουδαίο λόγο, αν το ζητήσουν οι ίδιοι, υποδεικνύοντας και  
το πρόσωπο που δέχεται να αναλάβει την αφαιρούμενη άσκηση. Με την  
απόφαση για την αφαίρεση, το δικαστήριο αναθέτει την αφαιρούμενη  
άσκηση στο υποδεικνυόμενο ή σε άλλο πρόσωπο, προσδιορίζοντας και  
τον τρόπο της άσκησης της. Όταν λείπει τέτοιος προσδιορισμός, εφαρ-  
μόζονται ανάλογα οι διατάξεις για την επιτροπεία.

**Άρθ. 1536.** — Μεταβολή των συνθηκών. Αν από τότε που εκδόθηκε δικαστική απόφαση σχετική με τη γονική μέριμνα μεταβλήθηκαν οι συνθήκες, το δικαστήριο οφείλει, ύστερα από αίτηση ενός ή και των δύο γονέων, των πλησιέστερων συγγενών του τέκνου ή του εισαγγελέα, να προσαρμόσει την απόφασή του στις νέες συνθήκες ανακαλώντας ή μεταρρυθμίζοντας την, σύμφωνα με το συμφέρον του τέκνου, και ιδίως να αποδώσει στους γονείς την άσκηση της γονικής μέριμνας που τους έχει αφαιρεθεί.

**Άρθ. 1537.** — Εκπτώση των γονέων. Ο γονέας εκπίπτει από τη γονική μέριμνα αν καταδικάστηκε τελεσίδικα σε φυλάκιση τουλάχιστον ενός μηνός για αδίκημα που διέπραξε με δόλο και που αφορά τη ζωή, την υγεία και τα ήθη του τέκνου. Το δικαστήριο μπορεί, σ' αυτή την περίπτωση, εκτιμώντας τις περιστάσεις, να αφαιρέσει από το γονέα τη γονική μέριμνα και ως προς τα λοιπά τέκνα του, ύστερα από αίτηση του άλλου γονέα, των πλησιέστερων συγγενών ή του εισαγγελέα.

**Άρθ. 1538.** — Παύση της γονικής μέριμνας. Η γονική μέριμνα παύει στο σύνολό της, ως προς τον ένα γονέα, αν αυτός εκπέσει σύμφωνα με το προηγούμενο άρθρο ή πεθάνει ή κηρυχθεί σε αφάνεια, και ως προς τους δύο γονείς, αν το τέκνο ενηλικιωθεί ή πεθάνει ή κηρυχθεί σε αφάνεια.

**Άρθ. 1539.** — Συνέπειες παύσης. Αν έπαψε η γονική μέριμνα ή το δικαίωμα των γονέων να διοικούν την περιουσία του τέκνου τους ή και μόνη η άσκησή τους, οι γονείς οφείλουν λογοδοσία ως προς το κεφάλαιο της περιουσίας του τέκνου και παράδοσή της. Το ίδιο ισχύει, αν έπαψε η γονική μέριμνα ή το δικαίωμα διοίκησης της περιουσίας του τέκνου ή και μόνη η άσκησή τους, ως προς τον ένα μόνο από τους γονείς.

**Άρθ. 1540.** — Αν έπαψε η γονική μέριμνα ή η άσκησή της, ολικά ή μερικά, οι γονείς έχουν δικαίωμα να εξακολουθήσουν τις πράξεις που ανάγονται στην επιμέλεια του προσώπου ή τη διοίκηση της περιουσίας του τέκνου, ώσπου να πληροφορηθούν την παύση της. Οι τρίτοι όμως δεν δικαιούνται να επικαλεστούν αυτό το δικαίωμα των γονέων, αν γνώριζαν ή όφειλαν να γνωρίζουν την παύση.

**Άρθ. 1541.** — Αν η γονική μέριμνα έπαψε με το θάνατο ή την αφάνεια του τέκνου, οι γονείς έχουν υποχρέωση να φροντίζουν τις υποθέσεις που δεν επιδέχονται αναβολή, ώσπου να μπορέσουν να τις φροντίσουν οι κληρονόμοι.